

CALENDARI CATALÁ

DEL ANY

1878

ESCRIT PELS MES CONEGUTS ESCRIPTORS Y POETAS
CATALANS, MALLORQUINS Y VALENCIANS

COL·LECCIONAT Y PUBLICAT

PER

FRANCESCH PELAY BRIZ

Any catorse de sa publicació.

BARCELONA

ESTABLIMENT TIPOGRAFICH DE LA RENAISENZA.

Carrer de la Porta-Ferrissa, 18, baixos.

1877

833.1 Col. 12⁻²

TAULA.

Titol.	Pág.	Titol.	Pág.
Firas, mercats y festas majors.	2	La vida (Enrich Girbal).	67
Santoral.	5	Instrucció popular (Lluís Cuchet).	68
Bons recorts	9	A Sabadell (M. Ribot).	69
Mal negoci (F. Pirozzini).	14	Literatura popular bolo- nesa (Maspons).	71
Rosa esfullada (Eusebi Anglora).	16	Las dos muntanyas (T. Llorente).	76
A M... (Geroni Rosselló).	20	Ben pensat.	78
(J. Torres).	21	La violeta (Pere Rossell).	79
Pobre Joan.	22	Epígrama (B. Baldoví).	80
La professió dels enamo- rats. (E. Ubach).	22	L'arrenca caixals.	80
Los dos auells (Agna de Vallaura).	26	A Miramar (M. Caimari).	81
Per Sant Silvestre (Martí- Folguera)	26	L'al or en venda (F. Cam- pillá).	83
Lo Practicant.	27	Acudit ignocent.	84
A Lull (Pons y Gallarza).	29	Mos pesars.	84
Bon cumpliment.	30	La festa major de Sans (Careta).	85
Sant Tomás (Molins y Cl- riera).	31	Entre poch y massa (E. Vidal).	92
Prodigis de memòria.	32	Ben respot.	95
Lo follet (Careta).	34	Cansó de Nadal (Víctor Balaguer).	95
La esquillada.	37	Epígrama (S. Estellés).	97
Anyoransa (A. Vila y Guy- tó).	37	Prosa, prosa y prosa.	97
Novas sobre la rifa del Hospital.	39	Los tres Pros (F. Pelay Briz).	98
Intimà (J. Sardà).	40	Pobreta (Pons y Massa- veu).	103
Resposta noble.	41	Recepta.	104
La gloria de ma patria (T. Forteza).	42	Lo mas de las alsinas (Ag- nés Armengol).	104
Un pare y son fill.	45	Opinió sobre la dona.	109
Consells (C. Roure).	45	Pensaments (J. Labayla).	109
Raresas d'alguns perso- natges..	46	Documents sobre Pedral- bes.	110
Lo dia de Corpus (M. de Bell-lloc).	47	Joana d'Arch (Dolors Fi- ter).	112
Nostres Poetas (F. Mas- pons).	48	Amor al art.	112
L'ofre (E. Franco).	58	Idili (Geroni Rosselló).	113
La capsà de Tabach.	59	Las firas y festas de la Mercé (G. Vidal).	115
Los romaus de Montser- rat (Rubió y Ors).	59	Cansó del arroser (Ferrer y Bigué).	120
Una donació à Montser- rat (A. Balaguer).	61	Una festa tauromaca en Barcelona (J. Fiter).	122
Epígrama (E. Estorch).	64	Ahont van? (Josefa Mas- sanés).	124
La mort de Moisès (Soler).	66		
Retol.			

FIRAS, MERCATS Y FESTAS MAJORS.

Janyer. 1. Ardis, Pons y La Bisbal. 6. Amer, Manlleu y Montclar. 7. Igualada. 14. Sant Hilari. 17. Heras de Urús, Maçanet, Navata, Patamós, Sant Celoni, Sant Quirze de Besora y Santa Pau. 19. Besalú. 20. Artiñat, Sant Feliu de Paterns y Sant Pere de Torelló. 21. Cadaqués. 22. Espanya de Francolí y Tarradell. 23. Cervera. 24. Sori y Corvera. 25. Torrelles i Sant Pau del Mar. **Mestres.** Segon diumenge, Tarragona. Quart diumenge, Pta. Igualada. 14. Sant Hilari. 17. Heras de Urús, Maçanet, Navata, Patamós, Sant Celoni, Sant Quirze de Besora y Santa Pau. 19. Besalú. 20. Artiñat, Sant Feliu de Paterns y Sant Pere de Torelló. 21. Cervera. 22. Cadaqués. 23. Espanya de Francolí y Tarradell. 24. Cervera i Santa Coloma de Farnés. **Molins.** Primer diumenge, Balaguer, Espanya avans de Cornellàtiga, Balaguer y Palafolls. Diumenge avans de Carnestoltes, Viladamat. Primer diumenge de Quaresma, Solsona y Sant Martí Sacalm. Primer diumenge, diumens i diumenge de Quaresma. Sant de Urús. Dijous segon de Quaresma, Berga. Segon diumenge de Quaresma, Camprodon. Segon diumenge de Quaresma, Salou y Cerdell. Terçer diumenge de Quaresma, Tarragona.

Mars. 3. Cardona y Santa Coloma de Farnés. 20. Alpens. **Mestres.** Segon diumenge, Manresa. Diumenge de Pasqua. **Hipòlit.** Diumena de Pascua. **Bellpuig.** Llavors Sant, Guimerà. Segon dia de Pasqua de Resurrecció, Petracamp. Terçer dia de Pasqua, Peralta y Nostra Senyra del Miracoli.

Abril. 1. Mayals. 3. Calaf. 15. Lleida, Cervià, Pobla de Segur y Prades. 16, 17 y 18. Argerman. 25. Castelló d'Empúries, Sant Joan, Selva y Verdú. 27. Sallent. 28. Sant Sadurní de Noya. 29, 30 y 31. Piera. **Molins.** Diumenge després de Pasqua, Arinsal de Moià y Tarragona. Diumenge següent, Calaf. Terçer diumenge després de Pasqua, Tarragona.

Maig. 1. Hostalric, Olot, Tarragona, Tarragona, Sant Feliu Sabadell y Vilagrassa del Panadella. 3. Aragall, Tordera, Sant Andreu, Figueres y Vilafranca. 6 y 7. Bellpuig de Cardona. 7, 8 y 9. Girona. 8. Calella. 9, 10 y 11. Alcoià. 12 y 13. Roda de Ter. 12. Sant Llorenç dels Pinos. 15. Arbavent, Balaguer, Cardona, Tàrrega y Tossa. 13 y 14. Tarragona de Montgrí, Amer y Moya. 21. Manresa. 22. Llagostera y Pobla de Begur. 24. Molins de Rey y Tarragona. 25. Mataró y La Bisbal. 26. Palafrugell i Gratallops. 27. Sant Antoni de Vilanova i la Geltrú. Coloma de Queralt. 28. Arties de la Vall de Aran. 29, 30 y 31. Alguer. 31. Molins de Rey, Cipolla y Arbeca. **Mestres.** Diumenge després de Sant Joan, Cerdanya, Tarragona y Torredembarra. Dia 4 de l'Ascensió, Cerdanya, Lleida; Manresa, Sant Cugat del Vallès y Tarragona. Diumenge després de la Ascensió, Alpens. Dijous, divendres i dissabte avans de Pasqua de Pascencioles, Tarragona. Diumenge de Pentecosta, Felanitx, Mataró y N. Senyra de Vilassar. Segon dia de Pasqua, Llavors de Matamala, Molins de Rey, La Bisbal y Guimerà. Terçer dia, Granollers y Mora de Ebro. Divendres y diumenge després de Pentecosta, Petracamp i Arties de la Vall de Aran. Diumenge vinent, Cerdanya. Diumenge avans de Corpus, Aragall. Dos de Corpus, Viladell. **Juny.** 2. Sant Joan Sant. 13. Sant Joan. 18. Cerdanya, Sant Joan i Sant Celoni. 19. Calonge. 20. Pineda y Tossa. 20. La Bisbal, Tossa y Palafrugell.

Juliol. 8. Arany de Mar. 10. Santa Coloma de Queralt. 12. Cerdanya. 17. Maçanet. 19. Vilanova. 20. Massanet de la Beira. 21. Amposta, Reus, Tortosa de Montgrí y Sant Salvador de Olo. **Molins.** Segon diumenge, Esparraguera. Terçer diumenge, Vilanova y Vielha.

Agost. 1. Cervera y Palafrugell. 2. Cervera, Mora de Ebro, Bellent y Manresa. 3. Cerdanya, Massanet de la Selva y Palafrugell. 4. Tossa. 5. Olot. 10. Argerman, Ardis, Cerdanya, Espanya de Francolí, Sant Llorenç dels Pinos, Moya y Tudela. 15. Bellcaire. 16. Lleida y Galdes de Malavella. 17. Navata. 18. Bellpuig y Berga de Urgell. 21. Figueres, Peralta, Ripoll, Selvanes y Tarragona de Montgrí. 22. Olèrdola de Montgrí. 23. Molins de Montgrí. 29. Granollers, Sant Sadurní, Torre de Segre y Pineda. 30 y 31. Albera. **Mestres.** Primer dissabte del mes, Palafrugell y Sant Martí Sacalm. Primer diumenge Bellent y Manresa. Segon dijous, La Bisbal. Diumenge avans de la Assumpció, Banyoles. Quart diumenge, Martorell.

Setembre. 1. Albera y La Bisbal. 2. Granollers. 5. Montgrí de Montgrí. 6. Balaguer, Calaf, Sant Cugat del Vallès, Vilafranca y Vilademuls. 11. Berga. 14. Armentar, Alguer, Cerdanya, La Granadella, Tarragona de Montgrí, Tossa, Sant Sadurní, Selvanes, Peralta y Santa Coloma. 15. Alguer y Vilafranca. 16. Berga y Alguer. 21. Berga. 22. Cerdanya de la Selva. 24. Barcelona. 25. Mataró. 26. Sant Llorenç dels Pinos. 26. Lleida, Hostalric, Sampedor, Cervià y Vich. **Molins.** Primer diumenge,

Vilanova y Sant Llorenç. Sotll. Primer dissabte i diumenge. Badalona. Segon dissabte. Castellterçol. Tordera, Caldes, Ocià, Tortellà y Tora. Octubre. 7 Vilafranca. 10 Caldes de Montbui. 11 Bellveu de Cerdanya. 12 Artesa i Palau de Cerdanya. 13 Estany d'Avinyó y Bellveu de Cerdanya. 14 Besalú y Ripoll. 15 Cardedeu, Sant Joan de les Abadesses, Verdú, Rivesaltes y Verdú. 17 Sant Llorenç. 18 Figueres, Olot, Tarragona y Vilafant. 20 Tarragona y Alcover. 22 Mura la Nova. 29 Girona, Peralada, Pals y Viladamat de Penedès. 29 Girona y Tarragona. Montblanc. Primer dissabte de novembre. Tarragona. Segon dissabte del mes. Alforja y Verdú. Tordera. dissabte. Palafolls. Quar dissabte, Tarragona, La Bisbal y Matamala. Ultim dissabte, Alforja y Pla de Calella.

Novembre. 1 Mataró, Vilafranca, Sant Feliu de Guíxols y Ses de Vacarisses. 2 Puigcerdà, Potes de Llivia, Vilafranca y Ses de Urgell. 3 Querol, Riuia de Llivia, Viladamat y Ses de Urgell. 4 Potes de Llivia, 6 Olot, 8 Minya-Sort y Gaudesa. 12 Ares, Cervià, Ullastrell y Solsona. 21 y 22 Berga. 25 Artesa, Cardona y Pals. 27 Sant Llorenç. 28 Pals, La Llacuna, Manresa, Olot, Organyà, Puigcerdà, Tona, Sant Feliu de Torroella y Tordera de Montblanc. Montblanc. Diumenge després de Toti Sant. Tortosa, Vilanova i la Geltrú. Segon dissabte, Gaudesa, Arenys de Mar y Sant Quintí de Mediona.

Dessembre. 1 Sant Feliu de Llobregat y Tordera de Montblanc. 4 Agramunt, Cardona y Gaudesa. 5 y 6 Gaudesa y Tarragona. 8 Agust, Palafolls, Cardona, Sarral. 10 Arbós, Balaguer, Castelló, Hostalric, Tardells y Banyoles. 11 Barberà, Blanes, Cervià, Pals, Lleida, Montblanc. 12 Viladamat, Tarragona, Tarragona. 13 Sant Llorenç. Sant Feliu de Torroella. 14 Sant Feliu de Pineda. Alforja. Primer dissabte, 15 Andorra i Viladamat. Segon dissabte, Gràcia y el districte d'Avinyó.

MERCATS

La dilluns de cada setmana: Tarragona, Ayguesvint, Lleida, Manresa, Olot, Blanes, Sant Feliu de Llobregat, Manlleu, Sant Martí Sarroca i Tàrrega. Llinars del Vallès, Artés, Caldes de Montbui, Olot, Girona, Montblanc, Ses de Urgell i Vich. La dimarts: Balaguer, Banyoles, Sant Celoni, Tarragona, Tortosa, Igualada y Valls. La dimecres: Argentona, Cardona, Plegamans, Girona, Granollers, Lleida, Manresa, Gaudesa, Sant Sadurní de Noya, Sant Feliu de Vallerà, Palafolls, Tarragona, Mura de Roda, Bellver de Cerdanya i Vilafranca. La dissabte: Cervià, Balaguer, La Bisbal, Olot, Ses de Urgell i Tora. La dissabte: Balaguer, Girona, Sabadell, Valls, Vich, Igualada y Vilafant de Penedès. La diumenge: Artés de Segre, Badalona, Capellades, Castelló, Begur, Maçanet, Mollet, Móra, Pera, Bellver de Cerdanya, Palamós, Ripoll, Rubí, Sant Boi, Sant Feliu de Buixalleu, Sant Quintí, Barberà, Sant Cugat del Vallès, Tarragona, Sant Joan de les Abadesses, Tortellà, Caldes, Valls, Besalú y Ares.

FESTAS MAJORS

Jany. 6 Tarragona. 17 Vilanova. 26 Palafolls. 29 Besalú. Valls. 12 Sant Hilari. 14 Sant Jordi. 20 Tortosa. 29 i 30 Sant Genís de Vilassar. Maresma. 13 Sant Genís de Vilassar. 14 Sant Jordi. Juny. 5 Montblanc. 14 Tarragona. 24 Vilassar. 29 Massanet y Olot. 30 Tarragona. Junes. 1 Horta y Sabadell. 8 Vich. 9 Arenys de Mar. 20 Palafolls. 22 Montblanc. 23 Lloret. 25 Monistrol de Montserrat. 26 Vendrell. 27 Mollerussa. 28 Sant Sadurní. Agost. 1 Sabadell. 2, 4 y 5 Sant Esteve de Bassanes, Tarragona, Sant Pere de Riudebitlles, Sant Quintí, Barberà, Sant Cugat del Vallès, Tarragona, Sant Joan de les Abadesses, Tortellà, Caldes, Valls, Besalú y Ares. 10 Sant Feliu de Guíxols, Alcanar i Sant Feliu de Torroella. 5 Sant Just Desvern. 6 Peralada. 10 Sant Feliu de Llobregat. 15 Girona, Sant Joan de les Abadesses, Montblanc, Martorell, Cerdona, Capellades, Bruct, Valldemossa, Peralada, Castelldefels, Gelida, Cornellà, Tortellà, Ares y Manlleu. 16 Hospitalitat. 21 Súria. 24 Santa Eulàlia i Viladamat. 25 Sant Joan. 26 i 27 Sant Genís de Vilassar. 27 Sant Vicenç de la Barca. 28 Primera. 29 Sant Joan Despí i Manresa. 30 Ripoll i Viladamat. Setembre. 2 Tona y Granollers. 4 Blanes. 7 Viladamat. 8 Sant Andreu de la Barca. Olot, Caldes, Sant Andreu de Besalú, Viladamat, Cardona y Tarragona. 9 Piera. 10 Cornellà. 14 Sant Sadurní, Sant Gervasi i Hortà. 17 Tiana. 11 Esquemes de Llinars. 22 Santa Coloma de Farners. 23 Tarragona y Olotella. 24 Sant Sadurní y Molins de Rei. Octubre. 8 Hostalric. 10 Sant Andreu de Palomar. Desembre. 10 Hospitalitat. 11 Berga y Pineda.

JANER.	FEBRER.	MARS.
Aquest mes té 31 dies. Les dies s' allargan 1 hora 16 ms.	Aquest mes té 28 dies. Les dies s' allargan 1 hora 24 ms.	Aquest mes té 31 dies. Les dies s' allargan 1 hora 43 ms.
1 dim. Cap d' ANY. 2 dim. s. Macari. 3 dij. s. Daniel mr. ○ a les 2 p. 12 m. de la tarda. Bayras. 4 div. s. Tita bisbe. 5 div. s. Telesforo. 6 dim. s. Los Reys. 7 dill. s. Ramon de P. 8 dim. s. Teudi dia. 9 dim. s. Julià mr. 10 dij. s. Eleanor. 11 dij. s. Higinia. ○ a les 5 p 55 m. de la n. V. players. 12 dia. s. Arcadi mr. 13 dia. s. Quimercin. 14 dill. s. Bilarri. bin 15 dim. s. Pan cristi. 16 dim. s. Marcelo. 17 dij. s. Antoni Ab. 18 div. sta. Priscia. ○ a les 12 p 20 m. de la n. Plaç. vento. 19 dia. s. Canut rey. 20 dim. lo d. u. Joris. 21 dill. s. Fructuosa. 22 dim. s. Anasius. 23 dim. s. Ildefons. 24 dij. s. Timoteo b. 25 div. la e. des. Pau. ○ a les 3 p 28 m. de la tarda. Geluda. 26 dia. sta. Paula. 27 dia. s. Joan Cris. 28 dill. s. Julia. 29 dim. s. F.º de Sal. 30 dim. sta. Martins. 31 dij. s. Pere Nolas.	1 dij. s. Cesili. 2 dia. s. LA CANDELLA. ○ a les 8 p 26 m. del m. Millora Vf. 3 dia. s. Blai bisbe. 4 dill. s. Humbert. 5 dim. sta. Agata. 6 dim. sta. Dorotes. 7 dij. s. Vicent rey. 8 div. s. Joan de M. 9 dia. sta. Apolonia. 10 dia. s. Guillem. ○ a les 1 p 36 m. de la t. Temps. terra. 11 dill. Los artserva. de Maria fts. 12 dim. sta. Reliaz. 13 dim. s. Benigna. 14 dij. s. Valentí. 15 div. s. Fausti. 16 dia. s. Honest mr. 17 dia. s. Ròmul mr. ○ a les 11 p 25 m. del m. Temps. terra. 18 dill. s. Simó b. 19 dim. s. Mansuet. 20 dim. s. Neusci. 21 dij. s. Sirici mr. 22 div. s. Abili bisbe 23 dia. s. Pere Dunní. 24 dia. s. Matias ap. ○ a les 3 p 21 m. de la matin. B. T. 25 dill. s. Cesari b. 26 dim. Nra. Sra. de Guadalupe. 27 dim. s. Leandro. 28 dij. s. Raïf.	1 div. s. Rosendo. 2 dia. s. Simplici. 3 dia. s. Emeteri. 4 dill. s. Cosmeviro. ○ a les 3 p 25 m. del m. Cawò. el t. 5 dim. s. Essebi. 6 dim. s. Victor. 7 dij. s. Tomàs A. 8 div. s. Joan de P. 9 dia. s. Pacià b. 10 dim. s. Melito. 11 dill. s. Baulig. 12 dim. s. Gregori. ○ a les 4 p 40 m. del m. Mex temps 13 dim. s. Leandro. 14 dia. sta. Matilde. 15 div. sta. Madrona. 16 dia. s. Heribert. 17 dia. s. Patrici. 18 dill. s. Anselm. ○ a les 9 p 15 m. de la n. Ref. el t. 19 dim. s. Joseph. 20 dim. s. Nicet. 21 dia. s. Benet Pre. 22 div. s. Deogracias. 23 dia. s. Victoria. 24 dia. s. Timotes. 25 dill. La ANUNCIA ○ a les 4 p 29 m. de la t. Veratbie 26 dim. s. Brauli. 27 dia. s. Llazier. 28 dia. s. Caste. 29 div. s. Eustaci. 30 dia. s. Joan Climent. 31 dia. sta. Balbina.

ABRIL.	MAIG.	JUNY.
Iquè mes té 30 dies. Los dies s' allargan 1 hora 10 ms.	Iquè mes té 31 dies. Los dies s' allargan 1 hora 10 ms.	Iquè mes té 30 dies. Los dies s' allargan 1 dia al VI, 27 m.
1 dill. s. Venanci. 2 dim. s. Vicenç. dn P. ● a les 9 y 23 m. de la nit. Plujas 3 dim. s. Bonet de P. 4 dij. s. Isidoro. 5 diu. s. Vicente Fer. 6 dia. s. Celestí. 7 dia. s. Epifani. 8 dill. s. Dionisius. 9 dim. sra. Maria C. 10 dim. s. Ezequiel. ○ a les 3 y 3 m. de la nit. Pluja, fortuna 11 dij. s. Lleó I lo G. 12 div. s. Víctor. 13 dia. s. Hermeneg. 14 dia. s. Tiburci. 15 dill. s. Anastasi. 16 dim. s. Toribí. 17 dim. s. Anicet. ○ a les 6 y 6 m. de matí. Temps revolt. 18 dij. s. Elionteri o 19 div. s. Vicent mr. 20 dia. sra. India. 21 dim. PARSA BRS. 22 dill. s. Cayo papa. 23 dim. s. Jordi p. C. 24 dim. s. Gregori. ○ a les 8 y 42 min del matí. B. temps 25 dij. s. March ev. 26 dia. s. Marcelino. 27 dia. s. Pere Arm. 28 dia. s. Prudenci. 29 dia. s. Robert. 30 dim. sra. Catharina de Senz.	1 dill. s. Felip. 2 dij. s. Atanasi b. ● a les 12 y 10 m. de la tarda. Xafap. 3 div. sra. Creu. 4 dia. sra. Mònica. 5 dia. La C. s. Agn. 6 dill. S. JEAN AN. 7 dim. s. Estanislao. 8 dill. A de s. Miq. 9 dij. s. Ureperi. ○ a les 10 y 41 m. de la n. Mill. cl. f. 10 div. s. Antoniari. 11 dia. s. Mamert. b. 12 dia. s. Paperez. 13 dill. s. Pere regn. 14 dill. s. Bonifaci. 15 dim. s. Isidro. 16 dij. s. Joan Nepo. ○ a les 2 y 10 min. de la t. Bon temps. 17 div. s. Pauçal II. 18 dia. s. Venanci. 19 dia. s. Ibo adv. 20 dill. s. Baldiri. 21 dim. sra. Maria S. 22 dim. sra. Rita. 23 dij. A. de s. Jaume. 24 div. s. Francisco. ○ a les 1 y 50 m. de la m. Se sent calv. 25 dia. s. Grerori VII. 26 dia. s. Felip Neri. 27 dill. s. Julio mr. 28 dim. s. Justi. 29 dim. sra. Teodosia. 30 dij. s. La Ascens. 31 div. sra. Petronilla	1 dia. s. Portinat. ● a les 1 y 26 m. del matí. Tene. 2 dill. s. Marcell. 3 dill. sra. Clotilde. 4 dim. s. Feoc Car. 5 dim. s. Boulleci. 6 dill. s. Norbert. 7 div. s. Fermi. b. 8 dia. s. Salustiis. ○ a les 4 y 2 min del matí. Calors. 9 dia. s. Ricart b. 10 dill. sra. Margar. 11 dia. s. Bernabé. 12 dia. s. Onofre. 13 dij. s. Antoni Pa. 14 dia. s. Basili. ● a les 12 de la nit. Temps revolt. 15 dia. s. Modest. 16 dia. s. Quirze. 17 dill. s. Jenas. 18 dim. s. March. 19 dim. s. Gorres. 20 dij. s. Conesa. 21 dia. s. Lluis Gon. 22 dia. s. Pauli b. ○ a les 7 y 21 m. de la t. Forçable. 23 dia. sra. Arriagana. 24 dill. la N. s. J. II. 25 dim. s. Guillem. 26 dim. sra. Jonay P. 27 dij. s. Zoylo mr. 28 div. El S. L. del. 29 dia. s. S. Perea y S. Pau apostol. 30 dia. El P. C. Ma. ● a les 12 y 40 m. de la t. Mol. calor

JULIOL.	AGOST.	SEPTÈMBRE
Ipost mes 16 31 dn. Los días s' escursan 1 hora.	Ipost mes 16 31 dn. Los días s' escursan 1 hora 36 ms.	Ipost mes 16 30 dn. Los días s' escursan 1 hora 45 ms.
1 dill. s. Cast h. 2 dim. La Via. N. S. 3 dime. s. Trío. 4 dij. s. Laura. 5 div. sta. Frances. 6 dia. sta. Lluvia. 7 dia. s. Terme h. D e las 8 p 29 m. del m. Novedades 8 dill. sta. Immac. 9 dim. s. Zenon. 10 dime. sta. Amalia. 11 dij. s. Pio I. p. 12 div. s. Joan Orah. 13 dia. s. Maximilia. 14 dia. s. Bonavent. D e las 11 p 2 m. de la f. Bon temps. 15 dill. s. Enrich. 16 dim. M del Carme. 17 dim. s. Aleix. cf. 18 dia. sta. Simofresa. 19 div. s. V. de Paul. 20 dia. s. Rosa. 21 dia. sta. Fratres. 22 dill. sta. Maria M. C las 12 f. 25 m. tarde. Mallorcas 23 dim. s. Llibori h. 24 dim. s. Cristina. 25 dij. s. JAUME. 26 div. sta. Agnes. 27 dia. sta. Julian. 28 dia. s. Nasarri. 29 dill. sta. Marta v. D e las 9 p 49 m. del m. Novedades 30 dim. s. Abdon. 31 dim. s. Ignasi L.	1 dij. s. Pere. 2 div. N. S. de la A. 3 dia. La f. de s. Est. 4 dia. s. Dom. de G. 5 dill. M. de las N. D e las 1 p 28 m. de la f. Temps calor. 6 dim. s. Just. 7 dim. s. Goytia. f. 8 dij. s. Ciriac. 9 div. s. Eusebi mar. 10 dia. s. Llorenç. 11 dia. sta. Frances. 12 dill. sta. Clara. v. D e las 12 p 25 m. de la n. f. borrasca. 13 dim. s. Cossia mar. 14 dim. s. Enrich. 15 dia. La Ascensió. 16 div. s. Roc. 17 dia. sta. Juliana. 18 dia. s. Joaquim. 19 dill. s. Magi. 20 dim. s. Bernat. 21 dim. sta. Joana F. D e las 4 p 16 m. del m. Bon temps. 22 dij. s. Simofresa. 23 div. s. Cristofol. 24 dia. s. Bartomeu. 25 dia. s. Lluis. rey. 26 dill. s. Cebriano. 27 dia. s. Joseph de C. 28 dia. s. Agustí. D e las 6 p 10 m. del m. Bon temps. 29 dia. Deg. de s. J. R. 30 div. sta. Rosa. 31 dia. s. Ramon N.	1 dim. s. Gil. ab. 2 dill. s. Esteve. r. 3 dim. s. Ladislau. D e las 8 p 31 m. de la act. Frost. 4 dim. sta. Claudi. 5 dij. sta. Obduliu. 6 div. s. Eugeni. 7 dia. sta. Begom. 8 dia. La N. de Ntra. Sen. 9 dill. s. Ourgos. 10 dim. s. Nicolau. 11 dim. s. Josep. D e las 3 p 26 m. de la f. Vars. 12 dij. s. Leonri. 13 div. s. Felip. 14 dia. s. General. 15 dia. La n. de M. 16 dill. s. Carnoli. 17 dim. s. Pere Arb. 18 dim. s. Farrat. 19 dij. s. Genaro. b. D e las 6 p 20 m. de la f. B. Invierno. 20 div. s. Eustaquiu. 21 dia. s. Mateo. 22 dia. s. Maurici. 23 dill. sta. Teula. 24 dim. La Merce . 25 dim. s. Lope. b. 26 dij. s. Ciprià. D e las 7 p 10 m. de la f. M. temps. 27 div. s. Cosme. 28 dia. s. Wenceslao. 29 dia. La D. de s. M. 30 dill. s. Geroni.

OCTUBRE.	NOVIEMBRE.	DESEMBRE.
Igual mes té 31 días. Los días s' escursan 1 hora 45 mts.	Igual mes té 30 días. Los días s' escursan 1 hora 10 mts.	Igual mes té 31 días. Los días s' escursan 10 mts. fina al dia 22.
1 dim. a. Angel C. 2 dim. a. Angel G. 3 dij. a. Candi. D a las 7 y 10 m. del m. R. Trespe. 4 div. a. Francesch. 5 dia. a. Placit. 6 dim. M. del Roser. 7 dim. a. Marcos p. 8 dim. sta. Birrida. 9 dim. a. Biorts. 10 dij. a. Fran.º de R. 11 div. a. Nicasi. D a las 9 y 11 m. del m. Rovell. 12 dia. N. S. del PIL. 13 dia. a. Eduard. 14 dim. a. Calixto. p. 15 dim. sta. Teresa. 16 dim. a. Galv. ab. 17 dia. sta. Edwigia. 18 div. a. Lluch sv. 19 dia. a. Pere de Al. C a las 7 y 18 m. del m. Plaças. 20 dim. sta. Irene. 21 dim. sta. Ursula. 22 dim. sta. Maria S. 23 dim. a. Pere Pas. 24 dij. a. Rafael Arc. 25 div. a. Crispí. C a las 11 y 7 m. de la n. M. temps. 26 dia. a. Lluchá. 27 dia. a. Vicenç. 28 dim. a. Simó. 29 dim. a. Narcís. 30 dime. a. Claudi. 31 dij. a. Quintí mr.	1 div. H-Tots Santa D a las 8 y 10 m. de la n. Borromés. 2 dia. Los Moris. 3 dim. a. Vicens. 4 dim. a. Carles B. 5 dim. a. Zararias. 6 dim. a. Sever h. 7 dij. a. Florenci. 8 div. Los 4 Mars. c. 9 dia. a. Teodoro. 10 dia. La Patrocini de Ntra. Señ. D a las 2 y 13 m. del m. M. borrasca. 11 dim. a. Martí b. 12 dim. a. Diego d'A. 13 dim. a. Engel. 14 dij. a. Serapi mr. 15 div. a. Leopoldo. 16 dia. a. Roff. 17 dia. sta. Gertrud. C a las 6 y 7 m. de la n. Plaç, y lesas. 18 dim. a. Maxim h. 19 dim. sta. Isabel. 20 dim. a. Felix de V. 21 dia. La Present. 22 div. sta. Cecilia. 23 dia. a. Clement p. 24 dia. a. Joan de C. C a las 9 y 10 m. del m. Glassades. 25 dim. sta. Caturina. 26 dim. Los D. N. S. 27 dim. a. Primitiu. 28 dia. a. Gregori p. 29 div. a. Sadurní h. 30 dia. a. Andreu.	1 diu. a. Eloy. D a las 4 y 15 m. de la t. Plaças. 2 dim. sta. Elies. 3 dim. a. Franc.º X. 4 dim. sta. Barbar. 5 dij. a. Sabas. ab. 6 div. a. Pere Pou. 7 dia. a. Ambroà h. 8 dia. La Purissim. 9 dim. sta. Iocadua C a las 7 y 10 m. de la n. Freix. 10 dim. N. S. Loreto. 11 dim. a. Díman. 12 dij. N. S. de G. 13 div. Sta. Llucia. 14 dia. a. Nicasi. 15 dia. a. Russeli. 16 dim. sta. Adalid. 17 dim. a. Llatzer. D a las 3 y 12 m. del m. Portabla. 18 dim. N. S. de la O. 19 dij. a. Nemessi. 20 div. a. Domingo. 21 dia. a. Tomás. 22 dia. a. Demetri. 23 dim. sta. Victoria C a las 9 y 10 m. de la n. M. temps. 24 dim. a. Gregori. 25 dim. H-NADAL 26 dij. a. Esteve. 27 div. Jean ap. 28 dia. Ignoscent. 29 dia. a. Tomás C. 30 dia. T de a. Jaume 31 dim. a. Nilvestre. C a las 2 y 6 m. de la t. Freix.

BONS RECORTS.

L.

Ben rích déu valdre la nostra renaixença quan no ha mancat qui en la vulguesa utilitzar. Nos referim à l'atmosfera que han creat algun escriptors d'una terra germana, atmosfera qu'èvidentment ha fomentat cert ètic català, provant al seu que parla de lo que mey ha sepiugut. Lo Mestre en *guy saber* en Josquim Rubió en un lluminós discurs escrit en castellà ab datus copiosíssims, ha provat fins a la evidència la ríctico de tel supòsit; mes, si algú de fora Catalunya, gens enterat de nostra literatura, després de lo que afirmem, prengus lo treball d'estudiar les obres catalanes publicades darrerament, y de segur nos donrà la ràbi.

Mel y fel, d'En J. Riera; *Cansans de la terra*, (V. volum) y *La maria dels amorz*, (tercera edició), abdues d'En V. P. Briz; *Romances catalàs. Històric tradicional y de costums*, d'En F. Ubach, mestre en *guy saber*; *Tradicions del Vallès*, d'En P. Maspons; *Flors de maig*, de diferents autors; *Tradicions religiosas*, obra premiada de N' Agnès de Valladares; *La guerra*, d'En J. d' Arguiñol; *La mortitat*, d'En Ses. Corriol y Peña; *Lo caragolat*, novel·la premiada d' En J. Martí y Folguera; una col·lecció de poesies d'autors catalans, impressa a correcions del Ajuntament; dos volums del certamen dels *Jocs Florals*, un de l'*Associació literaria de Girona*, altre de *La Misteriosa* y un llibre impress ab molt buxo a Mallorca ab lo titol d'*Homatge al Beat Ramon Llull*, en lo qual figuren les firmes dels més distingits escriptors mallorquins.

Mes que sia escrita en castellà, per l' exemple de quo tracta, no devrem passar per ell l' obra que sobre el pintor Viladomat, està publicant En J. Fontanals del Castillo.

A son temps també va eixir *Lo rat-petit*, calendari para 1877, que donà i Uam En C. Lombart. *La Renaixença*, de Barcelona; *La Llimonaia*, de Nova-York; y *L' avenç*, de Bona-Aires, seguiren publicantse; y entre anys eixiren dos nous periódicals: *La família cristiana*, que va suspendre sa publicació, y *L' art del pagès*, que surtsetmanalment.

Segons hemim satis, en C. Llambíet, de Valencia, tracta de reproduuir les *Trobes en l'altar de la Mare de Déu*, que «dium esser l' obra primera que s'estampa en dita ciutat; En F. Uebach, amaneix un llibre d' *Elegies*; y l'jove poeta N' Enrich Franco, se disposa a estampar una traducció de las poesías de Bocquer.

Havem de fer esment també de la formació d' una *Associació catalana d' excursions científiques*, de la qu' esperem resultats molt proficis, ja que té per objecte investigar tot lo de Catalunya referent a ciències, literatura i art.

Lo teatre, per desgracia, s'ressent un xich de l' afició a les obres de espectacle y a les del gènre *bàsico*; ab tot, fora tareya un xich llarga ocuparse de lo molt que s'ha posat en escena, y així uns limitarem à dir que les obres *Com n'entenem molins regades*, d' En B. Carrassona, y *La payesa d' Iberia*, d' En Ll. Bonles, han sigut molt aplaudides, iencollant entre totes lo drama *Los segadors*, d' En F. Soler, qual èxte dramàtic del final del segont acto en rigorosament històric y d' èxte dramàtic notabilissim.

H.

Heus aquí l' resultat que donaren enguanty las *Jocs florals de Barcelona*:

Flor natural: «L' any mitj» de N' A. Gulmerà, qui feu reyna de la festa a la Sra. Na Josepina Sabater d' Aldavert.—Primer accésit: «Anada a Montserrat», d' En J. Franquesa.—Segon accésit: «L' anima en pena», de N' A. Pagès.—Englantina d' or: «Lo darrer plant d' En Clarix», de Guimerà.—Primer accésit: «La batalla de Port», de P. Pi y Puebla.—Segon accésit: «La campana d' Osca», d' en J. Martí y Falguera.—Vista d' or y argenter: *Umnitge*, del mateix Guimerà.—Accésit: «Lo plor de Jeremias», de N' E. Coca.—Premi del Centre de lectura de Reus: «A una dona», de Pagan.—Premi de la Expos. Deputació de Barcelona: «L' al·ludida», del prebère mossen Jacint Verdaguer.

Restaren sens adjudicar los premis de la *Deputació de Alacant*, del *Ateneu* y de *La Renaixensa*.

Al estampar lo «Calendari del any passat», encara no se sabia res dels certameus de Lleida y de Girona; en lo primer foren guanyadors, escrivint en català, las Sras. N' Emilia Palau y Na Victòria Panyà ab los Srs. Ubach y Pastor Aicart; en lo de Girona surten los Srs. Ubach, Farrer y Vinardell.

Altres certàmens hi ha hagut; més aquí sols donarim compte dels quins tenim memòria.

Certamen Clavé.

Foron premiatx los poetas Srs. Roca y Roca y Vidal y Valenciano.

La Misteriosa.

Sra. Obradors, Verdsguer (J.), Franquesa, Pirozzini (Q. E. P. D.) y Vilanova.

Joventut católica.

N' Agnès de Vallceure, Sra. Verdagnier (J.) y Amer.

Certamen de Ssns.

Srs. Reventós, Ubach, Parre, Rossell, Vilanova y Pau.

Junta de fíras y festas de Barcelona.

Grenya'l premi de prosa N' A. de Bofarull; lo de poesia no s'adjudica.

Col·legi mercantil.

Srs. Torres, Pau, Soler, Gallart, Vilanova, Boix y Tison.

Altres són encara 'ls concursos celebrats, dels quins no parlem pera no allargar massa aquest article. Al mirar com l'afició a esta mena de festas va propagunse cada dia més, nosaltres, que desil·lusionem veure à tothom ben coneixedor de nostra llengua y enamorat del art, no sabem si alegrans ó entristirans de lo qu' esdeiem observant; es à dir, no sabem si veure en això lo proges ó la decadència de nosire renai-xement. Però que no's cregin infundats nostres temors, possem à continuació les següents preguntes.

¿Hi ha l'nombre suficient de persones propias pera fer tantx juraus com són mestor a tants certàmens?

Ab la freqüència ab què aquells se celebren, ¿es fàcil que tingan prou maduresa mòltia del treballs que hi concorren?

¿No podríen ser qu' ostenten aquesta distinció, los premis no servissem més que per a somoniar reputacions falsas y ridicoles?

No exposarem, per ara nostre humil juici sobre matèria tant delicada y trascendental; però no es mal que unquam present qu' en tals assumptos val més la qualitat que la quantitat.

III.

Ara just es que parlem un xic de nostres artistes. Comensem pels certàmens.

En lo que obrí la societat coral *Esterpe*, foren premiats per sas composicions los mestres Srs. Martínez, Gaspinet, Ferràs y Giménez Amigó.

En lo concurs que promogué l'*Ateneu barcelonès*, guanyaren los premis per dibuixos d' apliquació al artó a la indústria los Srs. Rigalt, Morató, Torres y Reyatò, Balet, Tenas, Rubadà y Lange.

Sempre havem cregut que totes les art. devien concorrer a nostra renaxensa y sisix sembla que u comprenzan ja algunes pintors y escultors. Pa poch temps que i distingit escultor Sr. Folrà va modelar las imatges de N° Arribot y En Clavé, les quas reproduïdades, se veuen a preu no gens car. Per altra part, artistes tant reputats com les Srs. Urgell, Nobas, Valmitjana, Glareano, Paliassa y algun altre, han aferit quadros o escultures per recompenyar treballs literaris en algunes de s'entitaments poch ha celebrat.

Algunas revistas del estranger s' han ocupat de nostre mobiment, en especial de les «Cavalls de la terra», d' En F. P. Briz y de «Les rondalles», y les «Tradicions», d' En Maspons. La premsa de Madrid també ha tingut algun cop paraules de llogeus a favor de nostra literatura, y segurament injustas y desengranhants si recordesssem aquí lo que ha fet la diari «La Mañana» publicant articles bibliogràfics y històrics referents a Catalunya. Altres periòdics de la mateixa localitat ha dit a l'um traduïdes les belles poesias que ab lo títol «A uns morts» vanqueren a son autor en Francesch Matheu, uns honrads distincions en los Jocs Generals. També han tingut los honors de la traducció algunes poesies dels Srs. Giménez, Pons y Massanet y Riera.

Més no tot poden ser entusiasmants. Per desgracia no mancan espirits exclusivistes qui, volent fonder totas las ideas en lo motiu de la seva conveniència local o nacional, que motejan la nostra païsia de dialecie. Aquí havem de dirigirnos per forsa a un corresponsal que té la «Illustración española y americana», qui ab motiu de nostra festa de

malgrat se permet tal inconveniència ab nostre llengua y finanç n'acordant a nostres escriptors que escriuen en castellà.

En hora bona, Sr. Gaccia del Real, que 'l català que 'n sapia parlar castellà ab los castellans ó franceses ab los francesos; los homes de tal arreu tenen necessitat d' entendre per las especulacions de la vida; mes de aço a abdicar de la llengua en que aprenguerem de parlar per escriure en la del veih, hi va gran diferència. Cada hu 's don a sa patria; y ja que V. cita com a exemple el Sr. Soler y Belaguer, li respondrem de passada que, per molt qu' ell vaig encrivint en castellà, velen molt mes, infinitament mes escrivint son propi idioma; que idioma es, al menys, tant com puga seren l' castellà. Sabut es, ja de molt antic, que 'ls millors poetas tots ho feren en sa propia llengua; siis ha deuya si mes de dos segles un home de gran cap y de correcte, l' immortat Cervantes.

MORTS.

En Joseph Coll y Vehí, lo distinguit advocat, lo savi catedràtic, lo judicis pensador, l' escriptor elegant, y polít, baixà a la fossa. Escrivint en castellà havia lograt ferse un lloc envergabla, cosa dificilissima en qui de xich ha après un' altre llengua y qu' ell havia adquirit en grau tant alt que son parlar era molt considerat fins en la mateixa Acadèmia. Va dedicarse un tent a la política; pero totes las passions deuhen caillat devant del home que moy volgué traure res de la cosa pública, ans prenre à deure tot lo qu' ell era a sos propis mèrits. Consagrati en certas occasions al periodisme y sempre a la càtedra, arribant a ser director del Institut de Barcelona, no li fou possible entregarne de pie a nostra renaixença; pero hi travallà ab entusiasme ocupant algunes vegades un lloc entre 'ls maniobrers dels Jochs Ginals y escribint algunes belles composicions.

En Tomàs Padró, lo fácil y gràcias dibuixent que havia il·lustrat molts publicacions catalanas, també passà a millor vida.

En Felip de Sales ha mort molt jove deixant publicats dos llibres y diferents travalls en «la Ilustración» y altres col·leccions. Tan entusiasta com ell y encar mes jove hem perdut també a Ra Ricart. Pach autor d' algunes poesias y generós protector de tot lo que fos català.

N' Isabel de Vilamartin deixà esta vall de llàgrimes fa poch temps. Per mes que no vegé la llum primera en nos-

tre patria, sino en la bella y malheureuda Galicia, contribuhió a nostra restauració y li foren premiadas composicions en los primers anys dels Jocs florals.

Devem un bon liob en esas planas, y en nostres cercs á la memoria d'un catalanista com pochs n' hi ha. Nostre bon amic En Joseph Riusp y Oriol no era poeta ni artista, sino comerciant; però dintre sia los medios de que podia disposar, era un protector decantat de las arts y la literatura, en lo qu' emerà una porció no gens xica de sos cabals, sisics com també noble y ben desinteresada invàlida en la propaganda. A estas qualitats, reunia la de ser un home honorat, ben fill y lleial y carinyós amic com pochs n' hi ha.

A l' hora d'estampares aquestes estillets, acaba de finar n' Antoni Llüberia, jove periodista qu' en els primers anys havia compost algunes poesias catalanes.

Al cal nos vejam, cara amica y venerable compatriotic.

ANTONI CARETA Y VIDAL.

MAL NEGOCH!

Improvisiació feta ab motiu de la consagració del Il·lustrius Sr. Bisbe de Lleida, D. Tomás Costa y Perneguera.

Per esser pastor
d' allá a Andalucia
diu qu' havéu deixat
bona canongia?
(No sab pés contar
Vosstra Senyoria,
qu' es la del pastor
molt cansada vidal.

Per munts y per valls
correr lo santi dia:
si una ovelha torn'
l' altre s' esgarrí,
Dalt de gros penys i
l' altre se os enfila,
sino fuig de res,
espaniada os crida,

y l' heu de salvar
de caure en la sima
abont eterna mori
segur trovarim.

¡Mal negoci ha fet
Vosstra Senyoria,
qu' es la del pastor
molt cansada vida!

Perque no s' esmós'
ab l' herba florida
li dareu la sei
que os pondrà sgrubida,
mes si li fe set
y en l' alçia podrida
d' un mal regat
s' aboure jinfelissa!
ja caldrà que vos
correu desseguida
per servà el Senyor
lo que à Vos conde..

¡Mal negoci ha fet
Vosstra Senyoria,
qu' es la del pastor
molt cansada vida!

Vos caldrà vetllar
de nit y de dia,
que corren molts bops
que l' pecat etian.
¡No 'ls fan por mostins,
da le fona 's riuhen!
se beba, 'ls remata
mesca 'ls enmatxins!
Per servà el Senyor
lo que à Vos condis
vos caldrà vetllar
de nit y de dia...

¡Mal negoci ha fet
Vosstra Senyoria,
qu' es la del pastor
molt cansada vida!

Mes ja qu' heu deixat

vostra Canongia
per ésser pastor
de Cristo y Marie,
vullan darvus Ellis
molts cents anys de vida
per dur à operar
llure remata tot dia;
que no es caigui moy,
per feris' torna à via
la bona elegir
de l' ira divina;

¡Llavore podrà dir
Vostre Senyoria,
qu' es la de: pastor
regalada vida!

FELIP PIROZZINI. †

Calella Janer de 1878.

Escambra nova, escambres tret.

Sant Martí,
pluja s' a' aquí.

Sant Martí à la tarda
pluja passada.

ROSA ESFULLADA.

I.

La dama mes bella,—la flor mes vistosa,
la perla de Palma—n' es dona Elenora.
Sos ulls son dos astres,—clavells te per loba:
de neu sus galietas—n' esmaltan dos cosas.
Cessada es la dama:—la n' te per esposa
un vell plé de curas—al ensemples que d' honra.
Quan la dama à misura—ne sort tota sola
de vaporons, derrera—soroll sempre escolta.
Mes vos ulls no girs—ni la cara n' tomba
que altaiva es com reyna,—com angel virtuosa.

Quant en sa finestra—blanca Dona li toca
n' hi ha qui 'n panteja—cantant la mandola.
Mes per mes que 'n cante—los vidres may s' obran,
que altaua es la dama,—com angel virtuosa.

II.

Mitj dia seixant,—à missa ja tocan,
al frare en le englesia—se posa la estola.
Dintre de sa cambra—que 'l sol de llum omplia
n' estació dos criadetes—vestint se seixanta.
La una 'n pantina—sus grans trenas rosses,
l' altre agnollada—los tapins li coetia.
Collaret de perles—en lo coll li posen,
rich vestit de seda—negre com la mors.
Quant ja n' es vestida—y 'l manto ne porta
mocador ab puntes—y 'l llibre li donan.
La dama se cambra—deixa presurosa;
quant n' es a la escala—han tacat doce' horas.
Quant de casa seva—transposada la porca
depressa camina—que sembla que corre.
Quant n' es a la placa—la dama apar vola
y un cavall derrera—ne sent que 'n galopa.
Mes ella no 's gira—ni englay ne demostren
per mes que li sembla—que 'n le 'l cavall sobre.
Quan entra à la englesia—n' aixecan ja l' hostia:
de jonsolls en terra—can Dona Eleonora.
Detrás d' ella n' entra—blanch cavall que 'n troba;
du sanch à la penxa.—beumers en la boca.
La ma que 'l refrena—no te ja prou forma;
un juve es qui 'l munta,—vestit va à la moda.
Daga en la ciutura—y espasa ne porca;
de vellut la jupa,—barret ab dins plomes.
Dels seus ulls com brases—guspires ne broten;
si be molt calenta—la cara 'n le gruga.
Quant lo seu la dama—com la oera 's torna;
lo cor se li mua,—cau com si fos morta.
La gent que hi ha à missa—de espanyade plora;
tothom creu que 'l diable—n' ha entrat per la portia.
Quan lo qui celebra,—del succés s' adona
à la ma un Santicristio—ja al heretje exhorta.
A cada parula—que 'n trau de sa boca,
lo caball enrera—les passa ne dona.
Quan de Deu lo frare—lo sant nom invoca,
romp lo fré la bestia—donsani mitja volta.
Les crines arrissadas,—renills fent que aixordan,
tot dret cap la placa—ingint se dathora.

III.

Malalt, molt malalt—Ramon Lull se truba;
cap menjó li enten—lo mal que l'devora.
Cada dia mes—sos alls se n' enfeusau;
cada dia mes—la cara 'n te gregua.
Tencut dins sa cambra—li passau les hores:
separava sois tristes—n' escriví ja sa ploma.
De nit ni de dia—no dorm ni reposa,
pateix malalties—que res li fa prisa.
Lo pany de sa cambra—un patje li obra
—Patje, lo bon patje—quina nova 'm portas?
—La carta li he desia.—graspiatz me'n torna?
—Me ha dit «Elsia terde—del sol à la posta.»
—Això, diu m' amial!—Tal dia, ma senyora.
—Gracias, lo bon patje,—la vida tu 'm tornas.

IV.

Jardi d' hermosura—no hi ha en tot Mallorca
com lo que 'n te s' cassa—madona Eleonora.
Caminets de arena—per tot allí 's troben:
safrutjats ab peixos—muralles de roses.
Camp de clavellines—praderes de violas,
boscos de fullatges—coberts de taronges.
La dama 's passeja—de un bochi per las ombras:
la tarda es serena:—lo sol va à la poesia.
Per entre las ramas—que exhalen arousa,
à milles ne cantan—encalls que allí dormen.
Pensant, va esfullanisse—la dama, una rosa:
las fullas ne cauen—à una signe que corre.
La dama les fullas—cocontemps afanyosa
com osuhent el signe,—com l'aigua las porci.
Quant ja ni una fulla—ne queda à la rosa,
un jove de ulls negres—devant d' ella troba.
—SOU VOC? diu la dama.—;JO SO, MA ELEONORA!
—Veniu, Lull, sentiu-nos—de esti arbre à la soca.
Padriasset de fusta—tan cobert de melva;
vuy los corchs te menjen,—ahi 'ns dabas ombras!
Quant los dos s' assentau—la cel de llum s' omplia:
l' encenen las flames—del sol à la posta.
—OH LULL diu la dama—perquè ab passió folla
mos passos seguintine,—sou sempre uns sombra?
—La llum sou del dia!—jo no papallona
que menires te vida—la llum la enamora.
—Senyor! li contesta—me cassa congoja

càstiu el mirarvos—de un núvol que vola.
¡Ab tan clar ingení—rabó habeo tan fosca!
—Si sou jay m' aymes!—si sou tan hermossal
—So vas de terrissa—ab tintas de rosa,
so capsa de cendras—daurada de sobre.
—De terra ó de cendre—nixó poch m' importa:
per mi sou del barro—que l's àngels so'n forman.
—Lull! quina ceguera—tan gran es la vostra!
de que vos ja enre—Deu marxa ja l'hora.
En vostres esparsas—si mal no m' recorda,
dileu que os enissa—lo meu pit de Déssos.
¡Oh cego, oh incantel—mes que os enamora!
¡voleu est pit veure?—[maestrari estich, prental
—Oh si! que si'l veysa,—veutin la gloria!
—Donchs mirel incredul,—contemplal y plora!
La dama 's desbriga—y 'l seu pit descobre;
un raig lo ilamina—del sol que s' enfonsa.
En Lull se n' esgaya,—ses ulls sc' li ofesca;
[Si en veu de miseria—mirant lo qua adora!
Oberia ferida,—llaga cangranosa
que sanch ne destilla—que los cruchs n' enrotllan.
—Jovel diu la dama,—vet aquí la joya
que tan n' estimabas—ni mireris gossa?
—Per ella cremaba—la flama amorosa?
[pobrset orbí desperta,—la vista recabrà.
Deu es qui recieme—est foch qua 'n tu portas;
Deu es la bellesa—á Deu, Lull, adora!
No á un vas de terrissa—ab tintas de rosa,
de cendra una capsa—daurada de sobre!
Diu; aprés s' allunys—pels boscos de rosas;
Lo jove ne queda—pensiu en la sova.
Quant en si mataix—Ramon Lull, ne torna,
la llum n' es fogida,—ne cauenen les sombras.
Ja estela porpelajan—ab llum melancòlica;
en mitj del brancatje—los auçulls ja 'n dormana.
Ra Lull torna á casa;—greus sospirs ne dona,
dels seus vil mirets—llàgrimas rodolana.
La dama en sa cambra—també tota sola
fondo sospir llenasa—que á dalt del cel vola.
Es que n' ha esfullida—una flor recorda
y pensa ab les fallas—que l' sigua s' emporta.

La dona de 'n Joan Remens era una dona que tot ho volta saber: obrava sempre à la esbojarrada y feia l'be y l'mal sense donarsen compte, y com may parava, ni de pausulas ni d'obras, venia aquí qu'era un reyo 'ls pecats que tenia. Per això, per dissimilares més, quan vingoè l'impés de confessar-se, ella que s'egenolia sis peus del confessor y dita la pecadora, aquell que li pregunta:

— Germana, ha fet l'examen?

— Si, para.

— Y de què l'accusa la conciència?

— En lo primer manament de la llei de Déu, no m'accusa de res, en lo segon si, he pecat molt, més vagí l'un per l'altre; en lo tercer manament també he pecat, més en combi en lo quart no he pecat gens y així també vagí l'un per l'altre; y d'aquesta maners anà seguint tots des manaments compensantles uns ab altres.

Lo confessor se l'anava escoltant ab gran paciència y quan haguè acabat, ell que tot grave diu:

— Germana, l'any passat la vaig absoldre, aqueix any no ho faig, més vagí també l'un per l'altre.

Y li va despedir.

A M...

Dóna te dona una floreta,
Floreta de caixer d'or;
Son cent virtuts nas cent folles,
Y en lo centre un raig de sol.

Guàrdala't vuy j'innocències,
La t'regas ditzas y guiges;
Men, pay! denua estara a prova
De vents, tempestats y trons.

De voler, de pietat ferma,
Fesli un mur tot à redós,
Hont vent impur no hi arribis,
L'aló del vici no hi toch.

Dónalt d'amor rosada,
Sol d'esperança y confort,
Y rere de llàgrimes puras,
Oreigs del bé que Déu vol.

Y quan Déu te la demana,
Per replanterla al seu heri,
Al cel se'n torní sempre para
La floret del seu cor.

Gloria ROSELLÓ.

• •

La gent surt del colissu
espanyada y fent brogat;
fa molt fred, esu moltí nen
y un caminador ab trista veu
canyala la mitja nit.

Un galant don a es dama,
feu brusset: —¿Qué l' ha sentit?
—¿Qué rois di?

—Parlo del deuria,
—ben escrit... intencionat.—

Y s'ven una ombra arrugada
carre avall en la foscor
y una van adolorida
com l'últim als de vida
sentia malí ofegar un pior:
—No has vist... allí? què serà...
à la dama ell din sorpreç.
—Lo deuria m' ha fet plorar,
de tant plorar no veg ros.
—Ni has sentit...?

—Vag iant i apoderar...

—Desinpa't.

—Fa messa fred.—

Quan prop d' una pertulada
ja l'ombra se n' es abuda
van parlant alxis baixos:
—Si serà...

—Alguna perduda...

Y esclaus mes fort li ven
espirant y conmoguda:
—A una mare desvairada
curiat, en nom de Déu,
—Déu li fasse bé, germano,
l'hermosa dama respon;
y diu a n'ell: —Sort tirana!

potser trobar l'èmor de gans
— Què li faràs xixis v' i mon.
— Y un recela... y se equivoca...
l'obea mare!
— Tant si vall
— Hi ha en le mon molts cors de roca...
— Tapa 'i, tapa 'i b' la boca,
qu' aquest frat no 'i fassa mal. —

JASINTO TORRES Y REYATÓ.

POBRE JOAN!

— Un home-sol es una campana sens besell, li manca alguna cosa... No s'è, en res se troba gira, y, cercant divertiment, un no arreplega cap dinar. Haurem de casar-nos, donchs.... Si, si, casem-nos. Justament le Maria, qu' es una galant mòssassa, y ademés molt bona ricota, sembla que m' porta llor (al menys ella he m' ha dit). Ab lo que jo guanyo teixint y 'i que à n' ella li donsu les bogades, ja 'n tindrem prou. Després tindrem alguna criatura y sarà facil que se 'na mori, perqus de criatures se 'n moren moltes, y de pobres encara més. Llavors trobarà per crtar alguna criatura de ciutat, y ab lo men guiny del teixir y ab les d' ella fent bogades y crtant per Barcelsons, qu' a animem ben! —

Aixis deya l' Joan un dels minyans mes de be del poble d' Borta, y, fet y dit, se va casar ab la Maria. Al cap de nou mesos justa varen tenir bessonsada, un noy y una noya. Lo mestre li va prever lo fer bogada, y, al cap de poch temps, lingueren de dones: la noya s' dida.

Lo poiret home treballava de nit y dia com un negre, y quan sigué li parlava de casar-se, li deya: si no tens per mantenirte a tu y a tres becas mes no 't casis. No 't calia del que vindria! Qui sobre il-lusions xixerà seu pervingire, no se despresa pro llàgrimes per plorar son descolonart.

LA PROFESSÓ DELS ENAMORATS

Pels calats de les arcades
y 'ls vidres deis finestrals,
joguinéjan llum y sombras

un dematinet de Maig.
Dins la temple sóna l' orga
alternant ab los cantors
salmòdicha, que fan los frarets
del escopolarí blanch,
y en lo claustre bull lo poble
onejan d' assí y d' allà,
toltom ab la cara alegre,
toltom ben endiuamentat.
Los fadines y las fadrinas
sóny hinc matinejas,
qu' es Pasqua y farán los frarets
professó d' enamorats.
Ellas portan casaca blava
ab hotoos solresdaonats,
armilla brodada ab sedes,
botas, puntalons trabats.
Ellas montellina y pinto,
vestit de ploma y cos alt,
les sabates esculades
ab cintetas per lligams
y al le hano fent posturas
pel harriolatge minant;
Quan ellis del bastó de corxa
lo poto als llavis portant,
se los miran d' aquell modo,
torrent una mica l' esp.,
que semblan dir: «vaja Iregan
lo bono d' aquí i devoni.»
Les mares rembajan blendas,
mitenes y anells novials;
los pares perruca maya,
moçedd' al coll ben folgat,
le sognilla d' ar deis avis
y l' segulla de diamants;
y al roquer' elles a las noyas,
que han fet sia copa cada quatri,
perque caminen de pressa
y passen massa endavant,
ells salodan al clavari
del gremi, algun capella,
o el fedri de la botiga,
qu' es aixos de noues mans,
y el salutarios, he sembla,
de tant satisfact que ho fa,
que 'ls diga: «savir es lo diu,
no són curis, endavant;

jo noch marit y noch pare
y sé aví po 'm vindre mal.
Una noya cuiidora
y os fadri ja reposat,
si aixó no pensan, ja pensen
fer sogra aligü, qu' es igua,
y dues germanas d' ellis,
si bé-vi 'le passa la edat,
fan entendre que per monjes
aquí al mon no han vingut pas,
que al passà 'l fadri, ab le culte
tan adonarne à la gran
y li diublen si la mera
ò si mura à un' altra part.
En sitjà locan sis hores,
cuntian missa matinal
y la profosé tot d' una
los frans van arreglant.
Ganxenys, creu y banderas
dels gremis, devanters ven,
los devots del sant resan
venen seguitius detrás.
La música de capella,
després la comunicació
y després quatre novícies
la Mare de Déu portant
gornida de llers qua sembla
senyora al bell mitj d' un maig,
precessió d' un noy qu' encanta
de tanti bon vestit que va,
tot de sarralls y antigüellos
y una estrella al mitj del cep.
Bé li 'n esí durne de galas,
que, quan la Verga a travar
sortira per l' altra porta
Sent Joseph, acompanyat
deis fadins, per un y altre
lo noy aquell parirà.
Dihent coses tan bonicas
que a tothom agraderan.
Pobre noy, bonas estíncies
que li costan d' estudiuar...
(Sentiu com resuma l' orgue)
Sent Joseph ha anetit ja,
ab la Verga ja s' han vistos,
s' acostien... ja s' han junyat.
Callon, que arri parla l' àngel...)

mes, qui es qui s'farà calar
si hi ha famílies de Marins
y Joseples, que sira al trovador
no tenen à mà cap angel
per diras lo que fa al cas?
Per això mols ni s'adonan
que l'parlament s'ha acabat;
la professió torna al temple
ab los Sants enamorats
y al moment, les bones Pasquas
danses lothain, una mar
de gent, a la Font freuda
se'n van à desdejuntars.
Ali l' curials fan gran feyno,
y si 'ls fadrinets no tent,
es perquè l'amor va sempre
de desgana acompañyat.
Veieu són la famílie
que tots aquells estren hi hâ;
pare, mare y dues noyes
pregant a un altre mes gran
perquè prengu alguna cosa,
mes ellé de res ja cas.
—Ja ho sé jo lo que penderà,
diu lo pare, ho vull provar.—
Y al fadit de castu xevò,
que per lli va gossegant,
li fa un cril y li demana
si 'ls hi anirà o buscar
per la noya, alguna cosa
que fossa de bon menjur.
Lo minyó ab quatre gambadiss
va y torna, y la noya gran,
si hó 's fa pregá' una mica,
al vîsim... res... [quò li farà
la d' entre en gans per fursa
per no desvairà el galan,
que, convidat pel seu amo,
s' ha assegut d' ell en costat.
Més passa l' temps y s'adona
la gent que l' sol va picant
y a ciutat altra vegada
començan à devallar,
formant colles, fent cantúries,
ribent tots y bousmejan;
y si 'ls fadrins, fent posures,
tiran dots per totes parts,

les noyes, per ho renyarlos,
van deixàmbels tirar;
mes à la desgenadeta
y si fadri que dà el costat,
ningú 'ls dirà res, donchs coneixen
que a veuret lo vinent any
la professió de la Pusque,
no 'ls serà de enmocia,
sínd... la cova del pare
ho dirà prou de què sera.

FRANCESC UPACH Y VINYETA.

(Tret del llibre—*Romancer Català*.)

LOS DOS AUCELLS

Quan Nostre Senyor era petitot era hermós com un poma
de flors, tanti que totes les mares envejeaven à Maria la sort
que li havia escrivut si tenir un fill tan solitariament bell.

Jesus anava creixent de cos y al mateix temps en gracia è intelligència que, ab tot y sus carter anys, passava dels límits,
à que sol redonhirs le naturalesa humana. Això augmentà
l'estima que vers ell trobaren sentits y 's feu en tot lo poble
general lo criu de admiració, que 'l iembre moyet ab tanta
justicia s'anava guanyant.

Lo diable ne tingnè esment y volgué tirar à terra aquest
renom, valentse de ses malles arts qu' alli creguè de bon
exit jugantles contra un infantó de pochs anys y despre-
vingut.

Aixis fou com un dia esperant un moment en que sol,
solet lo bon Jesus jugava en lo llindar de la porta, s' hi va
atensar baix la figura de un altre noy pero moreno y cast
negre y molt lleig, y sisix li parla.

—M' han dit que tu sabes molt y que tot ho pots; mas jo
'a duplo y mes te diré no 'o crechi; y sino ja que no fas ta
un auzell tan boncell com un altre que 'n faré jo? Perquè
jo se fer auzell y tot si-vull.

Jesus mig riguè y va respondre:

—Faré un auzell.

Y agafant un encensall prim y unsatinal de sota lo banc
del seu pare, se l' posà en lo pitzell de sa blanca manela.
Apres, escostanthi sus llavis de roses, va bufar suauament tot
murmurant.

—Vola.

Y sortí de sa ma pintant y batent sas alas punxagudas
la pintada y lllostross ornameia.

Lo diable no 's desconcertà al veurcho, ans al revés ab
ergall y presumpcio;

—Be—va dir—ara 'm toca à mi.

Y despresa de mil esforços y provostures, va acostar-se à
Jesus y li mostrà tot satisfet de sa obra la asquerosa rati-
pinyada que ni tant-sols voler pogué d'onchis la llum del
dia li degava la vista.

Jesus havia creat lo simbol de la vida ab l' auzell de la
primavera.

Lo diable lo signe de la mort ab l' auzell de la nit.

AGNA DE VALDAURA.

(Tret del llibre—*Tradicions religioses de Catalunya*).

PER SANT SILVESTRE

Bresso, mareta, al teu infant;
cántali avny lo més dolz cant
deis que li cantas;
no 'l deixis no en tota la nit;
prega l' aussili benelhi
de santa y santas.

Fés al demunt del bressol seu
fés lo senyal de santa creu;
les bruixas venen,
al finestrat estan picant;
à tot arreu hont elles van
nir infanta prenen.

Tanca, d'onchis, bé tot finestral;
no quedí escietxa baix ni dall,
pas sols per una
poden les bruixas ficars dina
tal com s' hi fican los tau fins
raigs de la lluna.

Aygua bessona en tel arreu
posa, mareta, al voltant téu;
ressa que ressa;

crist encen à Jesucrist
perque l' seu fill no estigu' trist
ni tu ab ferens.

Venen les bruixes, gno les sentis?
van per l' espay, van a corrents,
y tenen totas
mànechs d' escombrer per cavall
y carre' abunt y carre' avall
van les bruixotes,

Per les finestras y 'ls balcons
muntanthi van a tombillons,
movent gatzare;
mare, gno 'ls sentis aqueixos crits?
y llurs sants tan maleïts
gno 'ls sentis encara?

Y entr' eix conjunt de crits estranys
gno sentis los plors y triatlos planys
de les mares
à qui 'ls hi roben los fills seus
y han de quedar plenes de greus
toiles soleias?

Ja es més enllà de miha nit,
ja va minvent lo fort brugit
que en tut socult:
¡bruixas avant! ¡bruixas avant!
¡No ho sentis! gno ho sentis! ja 's va allunyant
l' estranya colla.

Ja tot l' espay n' esblanquesbeix
y 'l fer brugit més lluix segueix;
ja 's pert... ja esculp.
Llit de l' aubeda 'lraig primer,
y 'l mon ab dois cant matiner
à Déu alabó.

Lo finestral ja pots obrir,
y ja més pòr no 'l cal temir
ni estar incerta.
¡Bonich cap d' any! ja surt lo sol,
jugan nos raigs en lo bressol;
lo nati despera.

LO PRACTICANT

(POPULAR)

Un Senyor Doctor, viol que ha quedat esclussio dels Metges, visitant un malalt à qui, segons calcul d' ell, devia trobar millorat, mes à qui, un gran sorpreesa, trobà pitjor, estranyat en anotarers al costat de llit per cercer la causa de tal estranyesa, y trovà que rumiarés, tot abixant lo cap va venir sota 'l llit un plat de sopa miij buil que, sans dubte, havian amagat al esser sorpresos per la visita. No va dir res, mes aixecantse al cap d' una estesa torna à polsar al pacient y digué:

— No hi hí més, aquest malalt ha menjat y no se gaire y això es lo quo li ha donat aquesta mica de recòiguda, vanhí ab curiatlo perque són paràs mal.

Los de la casa van quedar tots admirats de veure com ho endevinava y 'l tingueren per un gran sabi. No tingueren més que confessació com li havian donat menjat y li prometéren no passarsen mui més mestres, sense ordre d' ell.

Vens aquí que ab lo Metge hi anava un practicant, lo qui una volta haguéren exil tots dos de la casa, li pregunti com ho havia entrevistat.

— Home, molt sentill, digué 'l metje, si he vist encara sota 'l llit un plat de sopa!

Vingué que 'l practicant se passà metje y al primer malalt que se li endevingué anar à visitar, a la segona o tercera visita, ell que ven sota del llit un xich de palla qu' havia caigut de la mèrtega, y tot resolt s' alea y diu à n' els de la casa:

— Això no pot anar, aquest malalt ha menjat y per això s' trova més malalt.

Los de la casa pron s' esclamaren de que no era cert y que no s' havian separat per res de les seves ordres, ell no 'la volgué creure, y para convencells, s' ajup, treu de sota del llit los brins de palla y encanoitse ab los parents del malalt, los hi diu:

— Y això? neguembo ara.

Los parents quedaren convencuts, mes no 'l tingueren més per metje.

A LULL.

Las pedrás enrunades sota 'l relum cerquémhi
De ton casal de llenguas, il-luminat Doctor,
Y retrayent las gestas, plegats ab tòi, parlemhi
Sobre la poia dels saggles la llengua del aviur.

Bó 'ls dolsors de la vida de ton jovènt gaditres;
Bó 'la goigs d' amor cercares com cavaller galant.
Mes las divinas glòries al cap encobriires
Vivint avans que Martre, poeta, sabi, y sant.

Per mes grandesa teva l' enveja sola mancava,
Y beix de las petjades isquèren detractors.
Si forés o no forés heretje mormulava
La tèrbola paraula de malanats doctors.

Avuy l' enveja encara regira los prestiges
Per esborrar la fama que mal guanyada creu.
Y 'la errors de ton seggle, y 'la mancabits passiges,
Dubitent de la doctrina, full per full te reireu.

Mes erias sou les obres, omplint llarga renglera;
Enjoyan 'ts deixebles convents y catedrals:
Y per ton nom; joh Lull' no hi ha terra extrangera,
Que 'l guarden tots los regnes, escrit en vos anala.

Les illes à Mallorca l' aprenen de sos mares.
Devant t' antigua tornha pregunt ab tendres veus:
Senyat d' estais de glòria lluents nos lo deixarem.
Sobre 'ls penyalets de Randa, de Miramar à 'la freua.

¡Qui 't pogués veure, ulls baixos, irescant elles dresseres!
Ab tas cendrosses robes vincient la flor del vall!
¡Qui seguir de ta pensa les ains falagueras!
¡Qui de ton cor obrirme lo clarejant mirall!

¡Oh! qui 't pogués reverte, lo front à Deu alsantme,
Sas veritats més altes capir à dalt del cim!
¡Qui 't veigès, sos misteris als homens explicantme,
Dels fonaments palesos fins à lo verb sublim!

¡Oh qui 't sentis pregarne, voltat de la morisema,
Ple l' esperit de sciencia, brusent l' ala de foch,

Mostrant l' esser de Déu à aquell ingrati prohibisme
Qui al escoltaris amaga son pungy armat del roch!

O mirant ab la lluna blanquejar la brumera,
Segut à l' alia popa del capitral varzell,
Demanar al gran Pare de l' estelada estesa,
Qui, com, ahenç, per quina causa es Hill!

¡Oh! qui pogués referir tan temps y las transes
Y viure el egegle triste, may fos per un sol jorn!
Si te suys à esdevenir s' enduen esperunes,
Al menys per conhortarmos, lo temps passat que torn!

Arrenca doncha tan marben y esqueixa la mortalla...
¿No 't plau nostres llegendas de fe y d' amor sentir?
L' esperit de Mallorca fa avuy sa revivella...
¡Prega à Déu que no 'l deixe per sempre may morir!

JOSÉPH LUIS POSE Y GALLARZA.

BON CUMPLIMENT

Un subjecte anà à confessar y l' frare li donà per penitència, sens altre cosa, tres dejunis. Al cap de cert temps, quan devia tenir plena la mesura dels pecats, tornà al mateix confessionueri. Després de demanari sabó del temps qu' havia trascorregut de la confessió darrera ençà, lo mateix ministre va preguntar-li:

— Diga, germa, ¿va cumplir la penitència?

— Si pere — respondéu l' feligrés —, al mateix dia. Crech qu' es lo millor.

— Es clar, ben fet, ben fet, — digué l' frare.

— Sens faltarhi res, — afegí l' penitent — tres xicres de xocolata al matí, tres dinars el mitj dia y altres tantas colacions... Però nixò sí, ob un xich més revento.

Lo frare s' quedà mut y blau.

SANT TOMÀS.

Piscida trui l' ametller
al matí de Sant Tomàs.

I.

Lo dia de Sant Tomàs
n' es gran fira a Barcelona,
y quasi no hi ha persona
que no se 'n vaya a fira.

¡De viram, si 'n trubacéu
De la Rambla a l' Esplanada!
y quina curiosada
de tentacions... vèlgan Déu!

No hi ha ni un sparador,
ni una botiga venren,
host al més no hi deixeu
ab los ulls, bessons del cor.

Sobre tot l' Argenteria
rublera de riques joyas,
encisa veïllas y royaes
com per art de bruixeria.

Ja 'ns dich jo que 'la botiguera
non lo dimoni, en figura!..
Y es clar, quejan qui s' atura
si te en la bossa dinser!..

Y la gent?... Hayén vist may
lo luxo de tal dia?..
la solters y la casada
vestits de vellut y fall;

Sombrerets de tots colors,
blondas, florsos y brodatos,
y arran, enfaristolets,
los jovens tirantina flors.

De cotxes... ¡Mars de Déu!
de cavalls... y quina estassa!
Ja 'ns dich jo que tal riquesa
tan sols aquest dia 's veu.

Lo dia de Sant Tomàs
n' es gran fira à Barcelona,
y quasi no hi ha persona
que no se'n vuge à fira.

II.

Jo ben content ab ma sort
moltis anys que s' fica no anava,
mes per tot viu conservava
d' aquesta diada l' record.

Be n' haja l' cel qu' ha volgut
firar me enganyu l'argament,
y l' mas envejal present
ab l' alba hermosa m' ha dut.

Pom de flors, del car encis,
àngel d' amor y ferressa,
per consal de ma tristesa
devolist dei Paradies.

La rossuda l' ha enjocat
ab perles y pedreria,
que no' s' te l' argenteria,
ni l' diners may n' ha comprat.

Lo sol la besà joliu,
gojos i' creig l' ha bressada,
y avans d' hora l' encallada
per ella deixà son niu.

Florida trau l' ameillor
el mimbrà tan hermosa,
en cada galta una rosa
y ale llavis un clavatier.

Y jó s' m' aymia mirant
com la estreny entre sos brassos,
sent qu' a trenen, ay, los lllasses
ab que l' sis nos ven lligant.

Lo dia de san Tomàs
n' es gran fira à Barcelona,
y quasi no hi ha persona
que no se'n vuge à fira.

Firainaires del amor,
ja à la fira amar podèt;
que joya com m' ha dit Deu
no 'n trobareu de millor!

ANTON MOLINS T SIRENA.

PRODIGIS DE MEMORIA

Temistocles sabia 'ls noms de tots los habitants de Atenea. Solia dir qu' ell necessitava un art d' oblidar y no de recordar.

Mòlta memoria degué tenir Mitridates qui sabia vint y dos idiomes que's parlaven entre totes les nacions qu' ell dominava.

Un tal Simplici, amic de St. Agusti, recitava l' Enyeda de Virgili al revés, ó sia comensant pel vers darrer, y sabia de cor totes les obres de Ciceró.

Joseph Scaliger aprenegué de memoria l' Homero en vint y un dies, y 'ls demes poetas grecs en quatre mesos.

Jordi Cuvier, lo celebrat naturalista francés, recordava tot lo que llegia una vegada.

LO FOLLET

Só Uarch y prim, mirada viva
tinch y semblant ajogessat,
mon pas llanger cap cosa priva,
mas alas sou de rai-pensat,
de papaló ne tincha altres dessobre,
só ben blanch y ben fet,
m' enomenan follet.

En altre temps plor d' alegria
sempre aixecava lo meu vol:
ara aquí dins me passa 'l dia,
la nit si peu d' aquest bressol.
Pens crudel m' ha contreta la cara...
Oh, dorm, dorm, bell infant,
mentres jo vaig bressant.

Tu que l' son fas en esta cambra
ab la ten car gentil espós,
ta cara s' àngel, t' sic d' ambre
me feren perdre lo repòs.

Quan eras sola y amor no sentias,
per aquí vaig venir;
d' assò 'm ve hant patir.

Era una nit de primavera
quan vaig llucrme a ton jardí;
la finestrela aberta n' era,
ben rialler a dins entra.

Somni de pau reflectia ta cara,
lo ten pit desbrigat
bategava pausat.

Mon cor sensi crudel fibla,
vaig exhalar un greu suspir;
fins tu l' olires, qu' es gloria
la sòc dels nits vos deixandir.

Com que puch ferme als mortals invisible,
propet tèu, arranit,
vu posseurrae la nit.

Desde llavors, des d' aquell dia,
sempre he viscut com trist malalt;
per ésser tèu, cambiat hauria
la meva essència en carn mortal.

Creu que cap nat sent per tu qui s' la terra
amor gran, pur y net
com l'amor del Follet.

Les nits d' hivern may las sentias,
sempre escaldava ins hensolz;
nits de calor no 'n coneixias,
que al tén entorn faya mos vols.

Embadallit ta bellesa mirava,
y lo somni més fer
te l' tornava rialler.

Un jovencel, me bella asymia,
trucà a les portes de ton cor;
vaig ofegar me gelosia,
y are qu' es tèu, ti doch amor.

Quan vostre fill la primera cana veys,
sens poderme aguantar,
ple de goig, vaig plorar.

A les ninfetas despullesdes
ara no dòno cap trestorn,
ni miro la plats à las criadas,
ni faig creuar lo pa en lo forn.
Ja no engarro l' calaix de la roba,
ja no só entremaliat,
ja no só enjogassat.

Ja no molesto als mes visitors,
perque de tu m' he fet enciu:
ja no 'm coneixes ni sospites
que jo 't mantindri la seua pau!
Quan te descuidas, t' arreglo la casa,
may se 't pases lo soch,
tot ho tens en son lloc.

Perque 'l menjar sempre igual sia
jo poso mida el ten saler,
y ton espòs, pls d' alegria,
dins: «no' hi ha cap com ma muller.»
Jo, quan es vespre, la palla y la llana
d' aquest lit remoch prou,
perque sia ben tou.

Veig cada instant vostre tendresa;
com que feliç y vigilant,
si voi plorar, ma boca besa
plena d'amor al vostre infant.
Dormi, angelet, y Déu vulla que 't veja
quan serás home fit
més ditzos que 'l Pollet.

Si endormiscaffa senia, ma Joana,
com sostingut y feble só
de dolcs flauts llunyadans,
es l' ècho trist de ma casa.
Lo meu dolor sens igual no té cara;
per la pena minyar,
sola me resta cantar.

No sé si infern al meu me llenta
ó si só cosa celestial;
però m' espanta la temessa
de que ma vida es immortal.
Quan ella s'muri (què faig en la terra!...
(Oh, dorm, dorm, bell infant,
mentres jo veig plorant!

ASTONI CARETA Y VIDAL.

L'ESQUILADA

Hí havia un estacionador molt templet que practicava son ofici à la porta de l' entrada d' una casa de senyors.

Passant un gitano pel carrer, venguè un gos de syga que prenia la fresca prop la buxola. Digranys al sabater, pregunta.

—Qu' esquilaréu lo gosset?

—Esquilau —respongué el quan.

L' altre, arrancantse de les esborreres, va posar mans à l' obra.

—Vol que li deixi una borleta à cada pota?

—Deixali.

—Li deixarem també una cosela à la qua? —tornà al cap de uns estons.

—Si, tu mateix —

Lo gitano, que debia necessitar molt les diners, imballava despreses. Quan hagué enllistit, deixà anar la bestia dientl una petacada à l' arxos.

—Ya està —va dir —

Mes lo estacionador, sens mirar-sel ni res, seguió treballant. Canest lo gitano d' esperar-se, el ultim se decidió a preguniar.

—Vaja, que no'm pega 'l treball?

—De què? feu tot admirat lo del oyinyol.

—Home, d' esquilar la bestiola

—Ah! digan à sobrino. Aquell gos no es meu.

ANYORANSA

Prop la finestra
Recolzadeta,
Dinsre sa umbra
Piorantna fel,
Una nimbla
Trista y llanguida,
Murmora y prega
Ja fa molt temps.
Sempre frisoas,

Mar endins mires
Guayant les onas
Arreu, arreu,
Y ve arrugantse
Sa cara d' angel,
Com tendra ross
Qu' assec 'l vent.

Al lluoy ne brollan
Tristes inades,
Esclats queixosos
D' un cor fidel,
Que a ella arriban,
Sallant las onas,
Com armonisa,
Fillas del Cel.
Per gô, pobresa,
Marmora y pragas,
Mira y escolta
Sense perdre temps
Puig ubi qu' endolsa
S' emarga vida
Eix cant planyivol
D' anyorament.

Per ma dissort, m' aymia,
¡Recort crudel!
Que de tu m' esqueixaren
Per servir al rey.

Jo no sé à qui serveixo,
Ni sé als hont só;
Sols se que só una branca
Lluuya del tronch.

Tot un mar nos separa...
Aydins lo Cel!
Un mar tinch d' ones negras
Dintrà 'l cor meu.

Lluuy de tu, vida meva,
Res me somrir;
Tot encima mas penss,
Tot, tot es trist.

Tristia es la llum de l' abus,
Trist es la Cel,
Tristias son les canitries
D' homs y d' ausells.

¡Ayl si no fits, m' aymis,
Qu' espero y crech
En tes parusulas dolces,
Més que la mel;

En aquells mots, ma vida,
Que, fent la creu,
Tremolencia, me devas
Al dirmes: «Adéu;»

Ja fore la meva ànima
Llit dels erizis,
Ja hauris mori cent voltes
D' enyortement.

ANTONI VILA Y GUTÓ.

NOVAS

SOBRE

LA RIFA DEL HOSPITAL DE SANTA CREU DE BARCELONA. (1)

Per una impressa à manera de prospectes tirats à casa de Cormellas en esta capital per Tomàs Llorente, en tres idiomes català, castellà y francès, à fi de ferlos correr per les demàs nacions, se sap que à díttims d' octubre de 1700 commemaren los sorteigs de la rifa que "el rey comedí per alliviar la penuria en que s' trobava" l' Hospital general de Santa Creu. Se disposa que l' import de la rifa sia de 22,000 dobles divididas en 288 sortes y 12 aportacions. Los premis són era de 3,000 dobles, lo segon de 2,000, lo terc de 1,700 i quart de 1,200. Lo sorteig se feya en lo mateix Hospital, com ara, en presència del Excmo. e Il·lum. senyor bisbe de son vicari general, del conceller en cap y dels administradors del Hospital. Se liogaven deixa noys que s' re-

(1) Extrayens d' un periòdic local estas apuntacions que no deixan de ser curiosas.

llevaven per trenor les cédulas caragolades, puig lo sistema
nast llavors era per estil del que 's practica en lo sorteig
de quintas.

Se posaven dinsre un' urna les cédulas que contenien los
noms dels que havian posat à la rifa y en altre urna un
nombre igual de cédulas, les 229 ab les sortis respectivas y
les 21,712 restants en blanch. Al trenor una cedula, lo noy
cantava l' nombre y l' altre noy que treya de l' altre urna,
deya si tenia sort ó era cedula en blanch. Duas de las apro-
ximacions de 140 dobles se deiban à la primera y à l' ultima
cedula blanca qu' erxian. Com lo sorteig un' acabava en
un dia, al terminar la jornada, se segellavan las bosses que
contenien las cédulas y 's guardavan dins de un cofre tan-
cat ab dues claus, que estaven l' una en poder del bisbe y
l' altra en lo de los administradors. Acabat que era el sorteig
se pagaven los premis al acle.

INTIMA

Quin quadre mes hermós! La matinada
dels finestres per las escletxes filtra
sa mitja llum que desfressant las ombras
que acumula la nit, deixa entreverre
sia nits endormiscats lo que 's encolla.
Aqui, apropet, lo nen, delícias nins,
dorm sonrient, tal volta encara pensa
que trascà y juga ab los germans los angels.
Al seu costat no mes que endormiscais,
que es com dormen les mares, hi contempla
a aquella un tempe de mes amors penyora,
ara de mes dolores, dona avans belle,
belleza que ha embellit la cauta influència
d' aquest amor que tot sun ser inunda,
d' aquest amor que es mes amor que 's altres.

L' infant piere que sus germans lo deixan
fa un gemeguet y se remou trayentne
d' entre la sua amorosa de sa mare
aquella maneceta que hi dormia
com en son niu d' argila la oronsilla.
Obre 'la uila, al senzill, sobressaltada,
mes ell segueix dormint,

Com se 'l contempla!
(Que s' hi ha de petous en sa mirada!

Lo nen, com si sentís del raig magnètic
la potent influència, 'ls ulls entroïre,
descloxa sos llavis petoners, y esclata
en olorosa rialla. Així s'riuré,
si 'l mure li fos dat, al que le enronda
papeló-enamorat d' ales vibracions
la pudica flor blava.

Filli y mare
entrenen un diàloch de sonrisses,
de carícies, de cel, callat diàloch
que besos ió per mots, combats ob besos,
son d' arpa per rumors.

Al fil en sos brassos
ella l' estreuy; li posa 'l pit als llavis
perque lo pèctar de la vida hi xuele,
y redintes de goig a les summandas
en bressos l' un de la altre ob dòs se entregan
de la mar de la vida.

Jo, mentrestant, fent com qui dorm, mantinemme
quiet, sens dir res, y ensempr ob ellis m' ubriago
d' aquell festí ob les aromades fluytes,
Quin pler! quin benestar! quinas delícias!

J. SARDÀ.

Maig, 77.

RESPOSTA NOBLE

Lo celebrat pintor Horaci Vernet, quan va anar a Rússia fou rebut ab totes les honors degudals a un elevada categoria en les arts. Major encara fou l' entusiasme qu' exità a Varsòvia, ja que allí no consideraren tant sols al pintor eminent, sinó també al fill de la França, d' aquella nació que tantas simpaties havia mostrat per l' heroica y malaurada Polònia. Treballant Vernet a St. Petersburgh, l' emperador Nicolau va ordenar-li que pintés la presa de Varsòvia per lo que s' oferi a pagar: dos cent mil franchs; mas coneixent los sentiments, les aficions de Vernet, l' emperader va preguntar-li si tenia repugnància a pintar un quadro que commemore la cayguda de Polònia.

— «No, senyor—respongué Vernet—; sò pintat moltes vegades lo crucificament de Jesús-Crist.»

LA GLORIA DE MA PATRIA.

La nit el jorn saluda, y tremolís lo dia
quant mor diu amorelas à la nit,
per l' ample espai rodolan y 's veuhen les centurias;
y l' segle del sauer ne gira;
ni sola una mirada als segles qu' han finit?

Aniquilán las ombres d' edats que ja passaren;
que foil servessa l' home al Tempe aver;
quant los vivents finxen, finexca es memoria;
sos noms, sos feia y 's monumenta qu' alçaren
qu' el Tancat tot ho espolis dins son innens fossar.

Y què serà la patria? rongleras de muntanyas,
y penyaixata, y coves, y torrentes,
y vilas que bloquen en mitjà de mars de bruixas...
y no res mas, que l' home seua entranyas
lleva enfondrat la Patria ceganili 's fonaments.

Si l' Geni 'n lo drap pinta la cresta del mont Erma,
ó l' dol qui anguilejant reviva l' heri,
ó l' gorch, ó la cabens, ó l' atapit lascatje;
si un cor no s' hi sent batre 'n primer terme,
si l' home no hi aliena, lo paisatge es mort.

Quant irades los onys hont es la Lloja hi miren
de fàbrica mesquina lo blanch mur,
quant hont avuy s' esburca la primera arcada
que per los fraternos angles bastiren,
hi traquetejo l' ferre lluçanine bafímpar;

Quant de Bellver la cima cruel tel que la relle
y 's fuja l' ultim Jaume Ilestimer;
en ser troquen y runa la Seu qu' hem estrafeta;
quant res no 's quede de l' herencia vella;
i què li diràs, Mallorca, al fill d' al formister?

Llavors no cal que 's mostres ni l' Gorch, ni l' alia Cova;
ni un nom hi vola, ni un recor hi bui;
no parlarán de màrtirs, de sants, de reys, de gestas,
ni hi flingirà l' resso tristosa trova...
ni l' ombra del gran Jaume, ni l' ombra gran d' en Lull!

¡D'en Lull!... ¡es bella imatge per tot encara 'n l' Illa!
allí son bretz nos guarda 'l veïl casal...
iquina claret le volta? cent sols 'par que la hi rajen...
es de Jesús le fag que n' ell hi brilla,
per darli llum eterna bixió 'l sol eternal.

Guernis d' or y de seda la cass a Deu sagrauds,
amor la servirà perpetuament...
(Deu meu! qui sols en somnis pot véurels 'l poeta?
qui rastre 'o va deixar la vil axada,
y fins el Hoch bont era soterra vil ciment!

¡Y qué! Amor l' oviu en lo pujol ombrívrol
que lluny de sos germanos s' alça alteró,
com avengat aguayta que 'ns veïla la hadis;
y entorn del Cister en lo camp reguivrol,
amor sent de l' Arf magna russó maravellós;

Y l' ven en lo vent temple que profanó 'n son erre,
y 'n l' Almudaina, que 'l veje horner,
y 'n l' hermitatge, y 'n llibres, y 'n l'urna ab sos despullas...
per tot, per tot s' imatge 'n eixa terra,
de Fermentor al Cister, de Ronda a Miramar.

Aquil m' apar que 'l veja, en lo clar front pintada
la flama abrasadora que te al cor,
parlant a sos deixebles d' espirituals conquestes;
o fentosient l' universal creusida,
bont solitaria cel-la dictant sos llibres d' or.

Germans fa sis centurias que l' mon tot estudià
milers de llibres qu' escrigué en llatí,
y qui podrá arrancelli de sabi la corona?
Si aixel gosés d' un hom la llengua impia,
enaudirà el escaruf que d' ella 't ferà 'l mon.

Encara hi eent pereus de llengües estranjeras,
mes ja no hi sent al Martre 'n aquest lloch;
hi veig subis qui resan; hi veig matis qui meditan;
mes pe 'n Lull ni la terra te fronterà,
ni onas la mar, ni calms son esperit de foc.

Partí; Deu en lo cor, del peregrí ab lo cingle,
partí a repiar als potentats y als reys;
confús lo sabi calla y lo soberbi s' humilia,
ab espasma de morí l' erre 's revingla,
y 'l mon de goig tremola per rebre santas lloys.

Partí; l' alt consistori obrí la tebis Roma,
treu l' Alemanya los creuats errants,
París pica de mans mestre doctor l' esclama,
enllà del Atlas s' esgroganxeix Mahoma,
y tomba als rius de l' India estremordita los Deus.

V Montpeller, y Génova, y Egipte, y Palestina,
y l's de Marroch, y los Normands potents,
y la salvatge Scitis, y la Etiopia horrenda...
També despertà el raig de l' lum divíne,
D' un cap d' un mon al altre l' Apòstol de les Gents!

¡Per què corra la terra en religiós desvans?
¡Què hi té dins de son cor? ¡què hi sent? ¡què hi vén?
Lo mon una planura, qu' hom no conceb, immensa,
en lo bell mitjà sanguessa lo Calvari,
y un sol d' amor rodola lluminent la Creu.

Sus l' ara sacrosanta los pobles s' aganollan,
tots ahirantze y à un desitj feals,
y l' sol d' amor rodola, y noves causses venen,
y rius de balsam del Calvari brollau...
¡L' humanitat damnada gaudintse de dos céls.

Visió d' amor!... pèllicil en sa agonía eterna
lo balsam de salut escup el mon,
Deu venjedor se gira del hanç que sos crims purga,
astre d' error l' humanitat enllueria,
y l' sei del sant Apòstol en desconsol se fun.

Llegin dels grans, dels sabis, dels màrtirs de la glòria,
llegin tots los anals de fall en fall,
levat de l' Epopeya escrita ab sanch al Golgota,
no hi trobareis en l' humana història
un pensament més alt qu' el pensament de 'n Lull.

Ditxosa petria meua que guardes de la savia
ab que la sanch de 'n Lull vares nedrir,
y qui t' conixeria si son bretol no fesses?
confusa dins l' espai de la mar blava,
ni l' bell passat teniries, ni nom, ni esdevenir.

En Lull la tena història, en Lull es la noblesa,
llis d' or qu' à Deu se lliga ab etern un,
en Lull en la montanya, en Lull en la viltzige,
Quant mires aquí l' ressó de sa grandesa,
lliçons, amada patria, llaüdes morales tu.

TOMÀS FORTEDA Y COSTES.

UN PARE Y SON FILL

— Pare, quan jo serò gran, ¿me casaré ab l' avia?
— No, fill, no pot ser.
— Per què?
— Perquè es la meva mare.
— Ay ay! ¿No s' va casar vostí ab la meva y es lo meu
pare?

CONSELLS

En Batista es un minyo
que per tot del món s' apura;
lo volen fer regidó
y ja va en candidatura.
—Home, no sigas criatura!
¿Si ab prou feynas sabes escriufer,
com sabràs lo que has de fer?
¡T' esposas molt à fer riurer!
Avans de fer un mal papé,
pensathi bé.

En Gregori s' vol casar
y tentà ferho s' disposa,
que al any nou no vol entrar
sense haver truit espous.
—Home, guanyas poca cosa!
¿Qué l' has venut lo judic?
¿Si al cap de l' any ve un terci,
de hemt treuràs lo benefici?
Avans de pendrir malle,
pensathi bé.

Lo noy del botigüé, 'n Roch,
vol cursà la medicina
y es més tonto que cap roch.
¡No 'm cap à la barretina!
—Home, si tens una mina
ab la tona acreditada,
deixant de ésser botigüé

ses una calaverdal
Avans de di 'l qui vols sé',
pensathi bé.

Vol cavar sa filla 'n Pau
ab un heren ple de plata,
pero que à la noya plan
com plan lo gai à la reina.
— ¡Home, 'l téu poch amy me mala!
¡Vols donar' una vida trista
à ta filla?... ¡No pot sé!
¡Trente aquet vel de la vista!
Avans de fe 'l que vols fe',
pensathi bé.

Ara, 'n Batista 'm diu egal;»
en Gregori, «Carnestoltes»;
en Roch, «cap sislebrat»;
y 'n Pau, eruch.» ¡Doncuhí volint!
¡M' està bé!... Canicó assolint
als manus consallit. Plouran d'gas
quan d' altres no donaren
per sentirme: «¡Malshit sigut!»
Ans de ferme consellé,
no ho pensí bé.

CONRAD BOURE.

RARESAS

D' ALGUNS PERSONATGES.

Lamthe-Laballer, no podia sofrir lo só de cap esturment,
y's delitava ab la remor del tro.

César, no sentia 'l cant del gall sens tremolar.

Lo canceller Boix, se desmayava à cada eclipse de lluna.

Maria de Médicis, no podia soportar la vista d' una rosa,
ni en pintura, y perco li agradiavan las demés flors.

Lo cardinal Ferric de Cardona, se trubava en igual cas,
en termes, que li agafava un travall si sentir l' olor de
rosas.

Lo mariscal d' Albert, s' enmalitis cada vegada que li ser-
vian un porcell.

Enric III, no podia estar sol en cap estada hont hi ha-
guès un gat.

Ladislaus de Polònia, fins fagis de veure pomar.

Scaligero, tremolava de cap a peu si ensopegava ab un
pa.

Nezume, tenia febre si olorava algun peix.

Al *Ticho-Schre*, les canissas li fesqueraven al trobar una llebre.

Lo duc de Pèrsia, tenia un desmay veient un llebrer.

A *Cardian*, li fastigueraven les ocs.

Al postiu *Aristote* los banyas.

Al *fill de Cress* lo pa.

A *Cesar de Lascala* li veu d' una vello.

LO DIA DE CORPUS

Lo dia de Corpus
es diada alegre
de bon matinet
ja tocan à l'església
y 'l bell dels hastons
seguix la carrera.
— Ay, mare, ja esdeven,
lo pare us espera
pel sortir de missa
una' à la verpeda
à collirne ramis
florida ginesta,
branquetas de verd,
vermellons círcers,
per guarnir 'ls altars,
bellocons y finesirons,
per la professió
que avuy han de ferne.

La círcera 'm fa cantà
quan la veig tan vermelleta,
la círcera 'm fa canib
quan la veig vermellejá.

Al sortir de missa,
quan ja 'l sol s' aixeca,
ab taulons y festus

las donas arreglen
alzareis, guernijitos
d' indianas vermelles,
muessilines blanques
y randaes molt belles.
Ja 'n senten al llany
ressentir la esquella
deis matins que iornan
portant rama verda
y a dalt de la targa
mai juguts en allà,
hi van los baylets
menjanins circas
mentres van cantant
al so de la esquella.

La cirereta 'm fa cantá
quan la vaig tan vergallista,
la cirereta 'm fa cantá
quan la vaig vermellesa.

Guarnits ab dossers
de branca y ginesta
los carrers estan,
y ab gavias molt belles
ben plenes d' auelle,
que ab sos canis alegran,
entre l' veri fullam
daure la ginesta,
penjorets vermelles
de frescas circas.

¡Sentiu les campanas,
flaviola que alegran
y l' requieitichech
ressonaria en la iglesia
deis balls de bastons
que poch a poch venon!
Ra la professio
que "ls carrers volteja
plena de romanins
vervello per terra.
Aixas y pendons,
nins vestits de seda
recamais tols d' or
que Sants representan,
y ls escalenets

que ab arre cantarella,
no ten inconveni.
Hoy de celo y terror.
Les músiques sonan,
saluden banderes,
la gent tots se posen,
cantan les ancolles,
mentres va passant
Diu de celo y terra.

Quan ja n' ha passat
los baylais si negras
cullen los penjous
de las cirerries,
y ab ells, tot saltant,
mentres se los menjan,
van dient per tot
ab gran cantarella:

La cirereia 'm fa cantá
quan la veig tan vermellets,
la cirereia 'm fa cantá
quan la veig vermelloja.

MARIA DE BELL-LLOCHE.

NOSTRES POETAS

IX

D. JOAQUIM RUBIÓ Y ORS

(MESTRE EN GAY SAUER)

Altres dels poetes de qui ab preferència debem ocuparnos es del Catedràtic de nostra Universitat, Vice president de la Acadèmia de Bonas Lletres de Barcelona, D. Joaquim Rubió y Ors. No hem tingut la honra de snar a nos més, perquè quan nosaltres cursavam difundir els coneixements a joves de una altra Universitat del regne, més per això i' estuviem com a mestre, que mestre ho sigui i' es per tota la joventut catalana per son bon criteri i eruditio, per son saber i bon gust, sa complacencia en ajudar i servir a quans entrin per l'iniciat camí de la literatura.

Nossaltres he voldriàm fer veure los rasgos principals de sa fisionomia y lo que val així en clar talant com en bondat de cor, en pures sentiments com sa rectitud de conciència, mes nostra tasca no ho permet; concretaria à fer una ressenya cronològica dels mésits literaris de nostres poesies, com d'alguns anys veniu i està en les pàgines d' *est Calendari*, no 'ns cap presentarió de altre manera, prescient de sa vida moral y fins de tal jutjui crítich de sus obres.

Possi y pot ser enojós podrà pareixer a algú noviro treball, mes los limita d' una publicació com era no permeten mes, ni encara que ho permetessin no 'ns hi streveríam que saber y criteri nos hauran de mancar pera fer-ho. Nossaltres no mes apuntém deus, que serien malagueyxats que 's perdesin, pera que una plena mes complicit que la nosira, al fer algun dia lo *Parlès català*, s'apaga abant trobarlos remuts y puga escuirir las que a son juri mes proticoses s'igan. Y vají així per dit per quantas ressenyes hem estampat y farem, Déu volent, en les pàgines d' *est Calendari*.

T'ara entrant en materia, dirérem que segons lo que hem pogut arreplegar, esquè el x. escriptor y poeta en nostra Comtat ciutat lo dia 31 de Juliol de 1818. Com se veu natiua en època bastante aproposit pera entrar de ple en lo moviment literari predecessor del nostre que prompte se inicià en nostra terra y que tan magistratual ha descrit ell mateix en la Necrologia de un de sos mes ilustres company, lo malogrât Roca y Cornellà si hi prengué part dignuinhos contemporans qu' encara 'n resten y parlen d' ell com d'un dels escriptors de mes apreci, y dignishio també aquell bon gust, aquella afició als estudis clàssics, als bons models de la literatura, així com aquells fe que respiran totas sus obres, que unes vegades li fan pendre part en la publicació de proleccions y comentaris de obres clàssicas y altres lo fan lluyir denodadament à favor dels sacrossants principis de nostra religió catòlica, ab una sèrie de llibres y episcopials fàcils y senzills en la forma, nutritius de doctrina en lo fonde, may prou conseguts y estudiats per totas las classes.

Perdonissemos aqueixa digressió, perque no entrant de ple los anteriora treballs en nostra ressenya, no hauríam donat à coneixre al escriptor què nos ocupa en una de sus mes importants y occundas fases. Ara tornant à la nostra, direm que també arribà à temps pera començar la sèrie d'estudis que de ple entravan en aquella època à Espanya per les portes de nostra Ciutat, com diu, y pienament proba lo eminenti quan erudit escriptor D. Antoni de Baferull en una de sus memorias recientment premiadas. Així es, que se l'veu acudir à las aules novament creadas y sortir

ja à exàmens públics de Economia política, en 1830, lo primer any d'establieria eixa càtedra per la mey prou ponderada Ilustre Junta de Comers, en nostra ciutat.

Dos anys després, en 1833, rebia l'gran de botxiller en lletres à vostre plé, mereixent la nota de *senior discrepant*.

L'amor à la ciència na l'feya per si sola olvidar la literatura; havia nascat per ella, y ab afany s'hi dedicava; per això el mateix temps que obtenia tan honoroses distincions publicava en los periodicals locals algunes poesies castellanes y també treballis en prosa. Mes raga dit per honra de la literatura catalana, bullia en son cap lo renaixement d'essa, l'amor à la llengua patria, y ja en lo dit any 1833 publicà sa primera poesia catalana, principi d'una sèrie d'altres que dos anys després en 1841, debian donar-li peu per estampar lo primer llibre català de nostre renaixement literari ab lo pseudonim de Lo Gaytar del Llobregat, titol de la sua dita poesia.

Dades llavoras se l'tribua constantment en tot quan pogui exaltar les lletres catalanes, no fentli melia "le soys queu ven trasfiguradas, ni que sigui per una ven autentica, però sortir calurosament y ab irrebatibles detsos à defensaries, com això ho ha fet recientment en sa memòria sobre l'actual renaixement de la llengua y literatura catalanas, treball acusat y al que remetem à quants usiljen enterarse del renaixement literari català. Aquesta mateixa sentitament de amor à nostres lletres lo mogue en 1841 quan això era poc menys que ciuidades, a llogatar en lo certamen obert per la Acadèmia de Bonas lletres, y celebrat per raó de les circumstancies políticas l'any 1842, en lo qual obtengué lo primer premi, per son poema de tres cantabilitat «Raudor de Llobregat o sia Los catalans en Grecia» que consistia en lo titol de soci honorari y una gorra de vellut negre ab una violista d'or.

Això mateix en 1840 el donar à Hum les poesias de Vallfogona edicionades, ençà ab D. Joseph Marie de Gran la publicació de una biblioteca ecnàllida de antichs escriptors (poetas y prosistas) catalans, reimprimint les «Poesias de Pere Serafí» que eran considerades allavoras com una curiositat literaria.

En lo propi any dirigi la reimpressió del *Romancero de Ocaña*, pero l'quin va escriure un extens próleg en que, apartantse de la opinió sobre la primitiva forma de lo Poesia popular en Espanya, va alegar à aquell diferents romances allavoras pocch coneguts, y hi reimprimí per primera vegada en Espanya lo antich poema del Cid.

Mes tard, reimprimí dit próleg, refundit y enriquit ab nous detsos en los números 7 y 9 de la Revista de Catalu-

nys, ab lo títol: *Qual pudo ser la primitiva forma de la poesía popular en España;* treball citat per lo docto D. Manuel Mira, en sa obra «De la poesía heroico popular», pag. 33.

Dende dit any de 1840 al de 1844 exercí la plassa de *Poeta del teatre* de Santa Creu, que tenia d'ús un dàrrec lo compondre la lletre dels homes que 's cantaven y las poesies que 's representan en dit teatre en los dies de gala. Com a tal poeta va compondre una los titulada *Deshogos y homenajes* que 's representà en presència de S. M. la reyna mare y els augustes fills en l'any 1844.

En lo següent any publicà sa obra *El libro de los niños*, de tan èxit com que en lo present any se ha imprès sa 21 edició. Apesar de lo treball que lo entedit deia dursit, no per això deixava d'estudiar sempre y de conquerir los més honorosos llets de la ciència, sisís en 1846 guanyava los títols de Llicenciat y Doctor en Filosofia y Lletres, y al entrar en lo següent any de 1847, per Febrer, als vint y nou anys d'edat, obténs per oposició la càtedra de Literatura general y Espanyola de la Universitat de Valladolid, qual Universitat en 1849 li confiava ja lo discurs inaugural dels anys escolarisch.

Durant lo temps que regentà la dita càtedra, no estigué mai en vaga, uns al contrari se dedicà com sempre al treball y al estudi, donant a llum en 1853 la primera edició de son *Manual de Biocencia sagrada*, de tanto importància que fou declarada desseguida obra de text per lo govern.

En 1858 fan trasllat d'la càtedra de literatura de Valladolid a la de Història Universal de nostra Universitat y tan bon punt fan aquí, pera fer veure que no per esser Henry s'olvidava de les lletres catalanes publicà sa segona edició de Lo Gayter del Llobregat, qualas composicions noves están feixades en la major part en Valladolid, y dala que se reconeix fill lo distingit autor del preuós *Libre El libro de los canhars*. Ab tals merits en favor de nostra literatura, essent un dels primers y principals restauradors de la mateixa, no es estrany que al següent any 1860, al inaugurar-se altra volta tan gloriosament com se feu lo renaiixement de la institució dels Jocs Florals, fos elegit per un de sos Mantenedors, distinció que maresqué altra volta en 1861. Ara devrem preguntar quengos escriptor de tanta valia persona tan caracterizada en nosaltres lletres, que tan y tan ha fet per elles, no ha sigut mai nombrosí president de dits Jocs o certamens? Farà cert, com ha volgut dirlo, que la ingratitude s'ha fet plissa entre la joventut literaria catalana? No volém creurho, mes li ha certa feia que no teneïa disculpa.

En 1860 lo clausure universitari li encarregà lo discurs

d'apertura del curs que llegí devant de les reals persones, que tots es mspigut se trobaven llavors en nostra ciutat.

En 1868 publicà son llibre titulat *Apostol per una història de la Salut* que és una col·lecció de discursos que havia llegit en la càtedra del Ateneo Català, que ha haurat en més de dues i tres ocasions.

En 1871 obtingué lo primer premi en lo Certamen de la Acadèmia Mariana de Lleida, que consistís en una medalla d'or per sa poesia titulada «La Verge de la Acadèmia». Té publicades varis Memòries llegidas en la Acadèmia de Belles Letres, que fa temps s'houre al la sua Vicepresidència; entre elles podem citar la escrita sobre Blasco de Garay, la Necrologia de D. Joaquim Roca y Cornet, y la ja dita sobre l' actual Renaixement de la llengua y literatura catalana, entusiasta y justificada vindicació de la primacia de nostra literatura sobre la de Provença. No n'edien més perqüe tindriam d'asistir en massa, ja qu'és un dels més de dia. Acadèmia que més la ocupan al seu travall. També eix CALENDARI s'ha vist favoritament quan cada any per composicions poètiques serve.

Per fi, ha compost era de poch al la titol de *Epítomes preparatòries de Història universal*, una obra en tres tomos per a servir de text de dija assignatura en la Facultat de Filosofia y Letres, y don compendiós de la mateixa al los titols de *Lecciones elementales de Historia Universal* y *Lecciones elementales de Historia de España* destinats a la segona ensenyanza.

Los premis que ha guanyat en los Jocs Florals son los següents:

MESTRATGES EN CANT Y SABER

Lo guanya l' any 1863.

PREMIS ORDINARIS

Los catalans en África (*Englaterra*, 1860).

Lo triomf de la Ceeu (*Violet* 1862).

L'últim Compòs d' Urgell (*Englaterra*, 1863).

PREMIS EXTRAORDINARIS

La gerrosana de la Caritat (*Ploma de plata als pedres prescloses*, 1863).

Assí comença la Història de un fet de caballeria, etc., travall en prosa (*Una ploma de plata*, 1862).

Lo doctor Vicens García y ses obres poètiques, travall en prosa (*Medalla d'or*, 1863).

ACCÉSIT

A D. Ventura Carles Aribau. (*Una copa de palma*, 1863).

X

MARIÀ AGUILÓ (1)

(MORTS EN GAY BARBER.)

Es un dels qui ab més ardemint y perseverança proposarense fer reviure la llengua de la terra, y han contribuït a la renaixença de les lletres catalanes. Encara que les primeres rimas escritas foren en la parta de Castella, molt poc estrenyegué ferm y constant amador de la literatura patria; y així es, que ja en los anys 1842 y 1843 resonaven per les muntanyes malleriquines los romances y glosses que ab sa lira de trovador cantava. De llavors sus, sense desmayar un sol dia, ha travallat ab una fe ardient y muy eminuada per la causa que més tact han obreut els bons joves poetas, que son avuy l'esperança y sordà demà l'or-
gut de Catalunya, Mallorca y València.

Frayt de Bércis estudió y d' espinousos treballs bibliogràfics es va Biblioteca Catalana ó sia la suma de totes les obres catalanes que s'han donat a la estampa. Els llibres fou premiat per lo Govern ja fa alguns anys; y encara que 'a cometéu la seva amenaça impressió, no h'ha vixida a sa llum per no haverse conclosa. Baix la direcció d' un Aguiló se publicà en Barcelona y casa del editor Verdaguer, una col·lecció d' obres catalanes en volums en 8° moi i lliure de estampats, notançse entre aquelles obres lo famosissim llibre de caballeria *Tirant lo Blanch*. En los viatges que sovint ha fet lo poeta per l'interior dels antics realms hont se parla encara la llengua catalana, recull molts de romances populars d' una riquesa y estima incalculables. Y adençad' altres treballs, té molt enviat lo d' un Diccionari de la mateixa llengua, lo d' una col·lecció d' adagis catalans, lo d' un altre de rocallles de la terra, y l' d' un altre de censars o corrasals, tot lo qual foren ho, y més per cert, se denúlia, que veys promulgat a llum pública.

De sus poesías no se'n ha fet apiech, encara que se'n coneixen moltes, impressas en los diaris y revistas, així en Mallorca com en Catalunya. Las que presenta l'autor en

(1) Hixa biografia se troba del *Dot. Rové de Mallorca*.

los Jocs Florals de Barcelona, en lo major nombre, guanyaren joia. En l' any 1864, obtingué la de honor y cortesia la qua porta pér títol *Esperanza*, y accésits *L' Andada, Dessert i Goig*; y en 1866 guanyà la mateixa joia lo romàns *Això ray*, y la viola d' or y argent la composició religiosa *L' enteniment y l' amor*. En lo mateix any foren proclamat *Mestre en gay saber*, al motiu de tenir ja les tres joies que demandan los estatuts del Consistori per poder obtindre aquell desitjat y honorós títol.

Viu en Marian Aguiló del tot consagrat a las lletres des de la seva infantesa; nasqué en Palma lo dia 16 de Maig del 1825, y es avuy bibliotecari de la Biblioteca provincial de Barcelona.

MESTRATJE EN GAY SABER

Lo guanyà l' any 1866.

PREMIS ORDINARIS

Esperanza. (*Flor natural*, 1864).

Això ray. (*Flor natural*, 1866).

L' enteniment y l' amor. (*Viola d' or y plata*, 1866).

ACCÉSITS

L' Andada (1864).

Dessert (1864).

Goig (1864).

XI

FREDERICH SOLER

MESTRE EN GAY SABER

Tethom recordarà que en l' any 1864, en lo Teatre dels Camps Esglésios de la present ciutat, s' estrenà una peça ab lo títol de *L' Bigarella de la torratxa*, que apleava gran boga; que l' publicà si usava à veureria ab tot gust, y que ravel·lava, apesar de ser purament de broms, un notable autor dramàtic. Aquest no era altre que lo jove y modest rellotger del carrer d' Escudellers, Frederich Soler, que temerós de sus propias forces, s' amagava ab lo pseudònim de Seraf Pitarro.

Nasqué nostre poeta en Barcelona l' any 1839, estudià las

primeres lletres y alguna dels estudiis de la segona ensenyassa, y's dedica a l'art de la relleusaria. Per instant es dedica a escriure; mas faltat d'estudis, ab prou feynas materials que li apassaven tota inspiració, y fallant-hi l'estímul de la vida literaria, ho hauria ja deixat desde bon principi, si no fosq; de voluntat no li hagués fet vencer tota aquella per arribar a conseguir lo nom estimable y popular qu' ha seguit ferse.

Rennit ab uns quanis companyys anava tirant endavant sus edicions literaries, quan haventlo convencut aquestes de donar a l'escena la dalt dita obres dramàtiques, y vist l'èxit que va obtenirnos tant pel públic, com, per lo nou talent que mostrava, per los homes de lletres, emprengué la publicació y representació d'altres passos ab lo caprichios titols de *Singlots poètics parodias*, com *L'Espelit*, de obres dramàtiques escritas en castellà.

Es precis confessar, no obstant, que ja avans, en 1863, havia trobat editor, D. Ignocent Lopez, per algun de sus ensaigs pilarratges, essent la primera obra publicada la revista còmica bufa en vers català vulgar, de *El Profeta*.

Després, vist l'èxit de sus obres representades, entre les que n'hi ha algunes com *Les curioses de Mont-roig*, *Cèsars del casc i altres, excessivament còmicas*, s'establi a l'any 1865, en la Teatre del Odeon, la societat *La Gata* destinada a dar vida escènica a les gatades.

Tot això l'ajuda per destinar-nos més a la vida literaria, així es que se l'veu colloborar en lo ben escrit y notable semanariaria *Lo Tram de paper*, en los anys 1866 y 1867, com després en los populares periódics semanariais *La Rambla*, en 1867, *La Pobilla*, en 1868, *La Barcelina*, en 1867 y 08, y algun altre, publicar, ab ajuda d'altres escriptors, l'almanach estatal *La Xanguet*, y donar a la esiximpa l'aplech de versos catalans *Gra y Palla*, com a preludi de las coleccions scriss, que després ha publicat ab bona estima, los *Cantos de la terra del foc* y *Cuentos de Fari*, abdos en 1867, y més recientment, l'any passat, la inxosa è important col·lecció de *Poemes Catalans*, obra de verdader merit.

Mentre tant, en la colloboració dels dalt referits periódics y, sobre tot, ab la representació de sus gatades, anaren formantse son gust literari, son coneixement de la escena, se acerint y just criteri, així es que molt poc temps després, a camens del any 1866, 19 d' Abril, estrenà *Las joyas de la Roser*, drama que demostrà en ell un verdader autor dramàtic.

Desde llavors, més popular cada dia, més estimat del públic, infatigable sempre, fent actes imprems y companyies esplendidissimes, fundant la Teatre Català, no hi ha

llogat eny que no hagi posat en escena dos, tres o més obres dramàtiques corresponents a tots els gèneros. Així es que a més de les gatades representades anteriorment, que són ones: *L'últim rey de Magnolia*, *L'esquella de la torratxa*, *Los héroes y las grandesas*, *Lo castell dels tres dragons*, *Les del dia*, *La roqueria de la piga rossa*, *Lo cantador*, *La venjança de la Tana*, *Lo boig de las campanillar*, *Las piidores d'Holloway* y *La batifarra de la Llibertat*; podem citar com a nos drames i comedies, les següents: *Las Joys de la Hister*, *Las mudas, () reg o res!* *La rosa blanca*, *Las frascueillar*, *La subatets al baloi*, *La Urbanitat*, *Las papallones*, *Las enruts del mas*, *La bala de vidre*, *Lo collaret de perles*, *Las cristalles*, *Lo Veguer de Vich*, *L'anatocart de Olot*, *Las politiques de gambets*, *Lo Rector de Vallfogona*, *L'Angel de la guarda*, *La dida*, *La Creu de la maria*, en col·laboració de D. Manel de Lassarre, *Lo plor de la madrastra*, *Las segadars*, *Lo didat*, etc.

Les comedies en dos actes son: *Lo pent de las donas*, *Un mercat de Calaf*, *Las carlassas de Montirrig*, *Un ciri creucat*, *La rovell del ou*.

Y uns sarsufins Sí us plaz per forma, *Los pescadors de San Pol*, *Dona Guadalupe*, *Los estudiants de Cervera*, *La festa del barri*, *A posta de sol*, *La fira de San Gervasi*, *La Rambla de las Flors*.

En totes elles mostra Frederich Soler un demini compleri del teatre, un coneixement perfecte del públic, una gran potència dramàtica y una observació profunda de gossos, usos, costums y mode d'esser de nostre poble.

També ha escrit en castellà, havent compost fa molts anys un drama ab lo títol de *Juan de Fitaller*, y en 1871, un altre ab lo de *El Counciller y el Mource*. També ha publicat un poema novesclà titolat *La batalla de la vida*, y distintas poesias, y traduït per ell mateix de uns *Euros del mas*, la *Hiedra de la maria*.

Faltàball a nostre autor demostrar qu'era tan bon poeta com autor dramàtic: a aquest fi lluyrà en los Jocs Florals, y tothom recordarà lo triomf que obtingué en los del any 1875.

Los premis obtinguts en aquella son los següents:

MESTRATJE EN GAT SABER

Lo guanyà l' any 1875.

PREMIS ORDINARIS

Lo Bastier de l' esquirol (*Flor natural*, 1872).
Lo Cent dels sucells (*Flor natural*, 1875).
Los Companys de Sertori (*Englatíss*, 1875).

PREMIS ESTRÀNDARIS

La bandera de Santa Eularia (*Joya oferida pel Senyor Bisbe, 1875*).

La initalla de Lleida (*Joya oferida per la Diputació de Lleida, 1875*).

ACOÉSSARIS

Le mantell de la reyna (1875).

Sibila (1875).

La mort del Laletà (1871).

La batalla del port (1877).

Le pou de San Gem (1876).

MENCIONS

Avant (1875).

Lo pacte de Pedralbes (1875).

Lo ingravat d' En Jofre (1875).

Los rumors del bosch (1875).

L' anell de Corudi (1876).

La monja (1875).

La sardana (1875).

La creu del Jossar (1875).

Les bodes (1876).

F. MASDONS Y LABRÉS.

L' ORFE

SONET.

A mon respectable amic, lo mestre En Goy Saber,
Francesch Pelay Brit.

Sengletejant, espellifat fent via
y envoit per lo torment que l' desconhorta,
la dolga caritat, de porta en porta,
cercaint va l' orfe sense nort ni guia.

Gemechs exulta y, famolesoch, lo dia
trascorre veu ab la i-jusió mitx moria;

però un ressó que tot son ser conforta,
«¡Avant! — li crida. — ¡Deu al bo premis!»

Y avent seguesix... Quan febrosanch espera
ovirat l'hermós arç de la bonansa,
y alsant à Deu una plegaria vern
miix abatut sobr' un pedris descans,
passa prop ell la humanitat rustrera
y encar que 'l veu, indiferenta avansa!

EMBACH FRANCO.

LA CAPSA DE TABACH

Estant Frederich II de Prussia en un balcó de son palaü,
vege de qua d' ull com en la sala cert patje li prenia una
polassa de la capsa que s'havia deixat damunt d'una tau-
ta. Quan lo jove estigué llent, se li gira 'l rey, dientli:

— ¡T' agrada eixa capsa?
Lo patje, vergonyós y espantat, no respongué.
— ¡T' agrada eixa capsa? — repetí Frederich imperiosa-
ment.
— Es molt bonica, respongué 'l jovencel tot tremolant.
— Donchs quédatela — feu lo rey, — pera dos es mome-
tjica.

LOS ROMEUS DE MONTSERRAT.

— Peregrí, bon peregrí
lo del manell d' escarista
à qui d' escuders y patjes
tan gran estiol acompanya,
que vens a oferir a la Reyna,
la Reyna de las muntanyas?
— Los despullas dels xecos moros
qu' he guanyat en cent batallas.

— Peregrina dels ulls bons,
la del faldelli de grans,
que front baix y cabells solis

pujas la muntanya sants,
qué vens a ports a la Verga
que is'n eix cim es moreda?
—Les joyells que m' han ofert
sent de lloñeix solerros.

Peregrí, vell peregrí
que peus aus aquí puyses
lo bordonet en la ma
y en lo bordó la carlassa,
de la Niña moreneta
que à der vens a la cabanya?
—Les peixinas que ha colis
del Júrdà en l' Arénia platja,

Y tu devols ninets,
la del giponet de sarja,
la del faidó d'estamenya,
la de les maljetas blavas,
Qué dus è la qu' en la Estrella
de la terra catalana?
—Un cor amant y eix ramoi
de violetas barcaras.

Lo cor es par com la perla
dins la peixina amurada,
les violetas una à una
ab me suar he regalas.

Romeus que devols puja
per la muntanya serraia
los caminals de penions
y l' ayre ampli de tocatas,
escutsiu lo que l' abat
de aqueixa sagrada casa
inspirat per sa señora
fiu de aquelles presentalles.

De les despolles dels moros
de l' argent xoxania llorotis
pera cremar dia y nit
devant de la imatge santa.

A b los joyells dels tornegys
guardni la deurada contra
hont la Verga à reys y pobres
acnil ab daixa rialla.

Les peixinas del romeu.

en les mans les ha penjades
de la qui al que se las bese
à don derrama sus gràcias.

V de cor y l'rumellat
que la nina catalana,
perfumatz ab sant amor,
à la Verga regalava,

Ne fu la mateixa Verga
pel Nm que sosté 'n se falda,
del ram un núvol d' encens
del cor d' amor pur un' aru.

JOAQUIM RUMÍ.

Setembre de 1899.

UNA DONACIÓ

DEL REY JOAN I AL MONASTERIO DE MONTSERRAT.

La devoció dels catalans envers sa celestia patrona la Verga Santa del Montserrat ha sigut sempre grandissima, constant y universal, distingintse, no sois totes les classes del poble, si que també, ademés d' alta dignitaris y de principes de l' Iglesia, los ilustres Comptes de Barcelona, los preciarissims reys d' Aragó y últimament los poderosos monarques d' Espanya, en deixar valiosas proves de sa pietat pera enriquir lo preciosissim tresor del célsbre monastir que guarda, com a joya mes preuiosa y estimable, la verinera y antigua imatge de la Mare de Déu.

Un dels reys del casal aragonés que mes amor li democritaren, fou En Joan I *l'ayudador de la gentilesa y protector de la gava ciencia*. Estant infant, nos diu En Pere Serra y Postius en su obra *Epítome histórica del portentoso Santuario y Real Monasterio de Nuestra Señora de Montserrat* que (segons constava, quan l' escribia, ó sia à la primera meitat del segle passat, en l' archiv de dit monastir) concedi, s' data del 27 de Novembre de 1372, privilegi de protecció y salvaguardia à favor de tan santa casa. També se segona muller, la reyna Na Violent professà à la mormona Verga un piodós afecie, per manera qu' en Octubre da 1387 pujà à peu y descalsa, y en Agost de 1388 sols à peu, la costa de la montanya fins al monastir, sens dupte en compliment d' algunes prometéssas. (*Archiv general de la Corona d' Aragó*)

ys, registres 2.623 fol. 24 y 1963 fol. 37). Poch després, lo rey Don Joan, gran defensor del misteri de la concepció inmaculada de la Verge, demostrà la devoció que tenia à la Madona de Montserrat, ab la piadosa dadiva que feu, en 5 de Novembre del mateix any ultimament citat 1393, per referència de Nostre Señor Deu e devoció que havent al Monestir e església de madona Sancta Maria de Montserrat, d'una apreciable reliquia que tenia à Barcelona, com se desprès de la curiosa e inédita escriptura, felisment vinguda à nostres ulls, tot repassant les contingudes en los protocols del notari de Barcelona en Joan Eximini. Diu així:

«Si primius notum Quod ego Simon de godencha presbiter romorans in Monasterio beate Marie de Montserrat, confidens et recognosco vobis Petro gallici ermerie civi Barcinone tenenti claves archivi domini Regis, quod virginem cuiusdam littere per venerabilem et religionum proximum dicti Monasterii Beate Marie de Montserrat vobis misse ut per me vobis presentata et tradito cuius littere superscriptum est tale A7 molt honrat senyor En p. Palau. Et tenor ipsius littere sequitur sub his verbis *Senyor preceptor que liurello al portador de la present le ferre de la lanza dequeva scribir lo senyor Rey ab la letra testimonial. E ditz res cor nista que for pachà fiançament meu scripsi. Data à montserrat a VIII de Decembre. Humil precor de montserrat aperayllat a nostre Amor, traidicis et delheravista michi virga littere prensante illud terrum quod tenebit in fiero linceo cum quo Christi Iesus fuit penetratus in cruce suspensus et inquit ferrum fuit datum et concessum diclu venerabilis prior per dictam dominam Regam ob devot omen quam habet erga dictum Monasterium et Ecclesiam beate Marie de Montserrat prout dictas dominas Reges vobis notificavit et mandavit per quamdam litteram papirorum patentem cum eius sigillo secreto care vicinilica sigillatam tenoris qui sequit. Lo Rey. En p. palau. Com nos per referència de nostre senyor deu e devoció que havent al Monestir e església de madona Sancta Maria de Montserrat haviam atorgat al prior d'aquelle la ferre local al ferre de la lanza ab lo qual longi toca e obré lo costat de Jhesucrist penjant en lo creu lo qual ferre local al ferre deu dedit de ferri res tenite en costre poder. Manam roy expressament que lo dit ferre ensenys ad la letra testimonial sobre allo fetu deliurets e donets al dit prior o aquí ell vos fara saber en nom deu tota regada que per part bud request ne secreta. E ago per rez no i mandets. Data en Tortosa ante nostre cogoll secret a V dies de Novembre en lany de la nativitat de nostre senyor Mestretres. — Rey Johanness. Et superscriptum est tallo A7 feci tuncut les claus de nostre archiu en p. palau. Et ideo renunciando ex-*

ceptioni dicti ferri non habiti et non traditi si deli in huius rei testimonium facio vobis presentem spocham de recepto. Actum est hoc barchinone decima die mensis Decembrie, anno a nativitate domini M^o ccc^o xc^o tertio.—Sigillum Simoniae de godencha predicti qui hec laudo et firmo.

Testes huius rei sunt discretus Raymundus de cumbris presbiter beneficiatus in sede barchinone et petrus johannes martini notatina.

Ni en dit autor Serra y Postius, ni en altres qu' al efecte havem examinat, ni en lo *Compendio Histórico & Relacion breve y verídica del portentoso Santuario y cámara angelical de Nuestra Señora de Montserrat etc.*, anònim publicat en lo segle passat i per lo tant avans del incendi del Monestir a principis de la present centuria quan la guerra del francès, lo capítol XV de qual llibre conté una copiosa llista de totes las principals sagradas reliquias qu' allí existian, havem trobat menció alguna del fet de la donació, ni de la existència d' aytal reliquias. Tal volta fou posteriorment destinada a altre lloc diferent? Ho ignorem. Serveaca, n' obstant, la notícia descoberta que nostre document desenrviz, al futur historiador critich del Monestir de Montserrat.

Notarem, per últim, que l' mateix escriptor Serra, curiós rebuscador de antigüalles, nos expresa en dita obra que l' abat de Poblet Fr. Baltasar Suyol (1716 à 20) en sa *Historia ms. de las Grandezas de Poblet*, refereix com lo predit Rey En Joan I havia ofert enterrarse a Montserrat, pero absoit, després de mort, per lo Papa, de semblant promessa, fou sepultat a Poblet, com a pantom, est ceuobi, dels monarques que regan la propòtent confederació catalano-aragonesa.

Barcelona 8 de Septembre de 1877.

ANDEU BALAGUER Y MERINO.

EPÍGRAMA

Tant a un poeta li agradava
lo que de vell feya oler,
que las parsulas usava
més antiguanas que trobava
quan mes estranyas milar.
Y si acas un descans

se reya de son alauy,
esclamava de mal gret:
— Si troba algun mot estrany,
respéctulo per la edat!

E. ESTORAS.

Terra de romani,
terra de poch vi.

LA MORT DE MOISÉS

Invent portum: apes et fortuna valent.

Com lo sirvent à lo proscrit desperia,
Quan l' hora arriba de tornar à la pàtria.
La mort, en nom de Déu, avuy me crida.
¡Adéu! fills de Judà, Moisés us dexa.—
Diu à son poble lo profeta y plora.

Tois l' escitari, y s' ou en lo silenci
Lo vent que vè de la prometa terra
Passar sagn entre lo bosch de palmas.
¡Adéu! fills de Judà. Quan lo sol torne,
Ja prop d' ell ostaré; quan la nit vinga,
Vestiré aprop de Déu per vestre glòria.—
Y lo sol, que se'n va, ja din als nuvols
Que en l' horizont un fit de poch li fasseu.

— De la cim del Nabi se seu la terra,
La terra que mai Déu volgué prometrem,
Y al fons de la vall no, morir me sento,
Lo mont es sit, jo vell, curta ma vida;
¡No la veure! — Y un jay! llansa'l profeta.

Dos vells soldats, plorent, vers ell s' acostan.
Ab tu d' Egipte van sortir, li diuhen;
Y suls abdos restants de la gentada
Que l' vā seguir quan Berò vā céurer.
Ab naixuda vina, à la moutanya poja;
Força encara tenim per sostenirte.—
Y de genalla, los fills de los que un dia
Amorísser à lo potent egipci
Van vcureser per la onada, à Moisés vsuben
La moutanya pojar, y per ell pregar.

Lo sol tan y se 'n vā: roig com 6 flamas
Sos darrera raiga cap a la terra envia.
—Amichis, crida Moisés, la nit s' acosta,
Lo cim es lluny, tornem esp a la tenda.
—¡Amunt! ¡Amunt! los vells soldats responen.
Tu també un jorn, quan del crudel Egipte
Treguètés a Israel per deslliurarla.
¡Avant! vas dir. ¡Avant! ungit profeta.—
Y a caminar sens alzarsse tornan,
Ja falta lo camí, de rocha y espines
Murells insuperables se li passan.
—¡Amichis! crida Moisés, aquí deixame
Y aquí moriré en pau.—¡Avant! responen.
La mar un jorn per ton voler vā obrir-se.—
Y rocas y arestas los soldats ja passan.
Ja vā a morir lo sol, Moisés sopira.
Ja 'prop som de lo cim, li mancan forces.
¡Un pas més y la terra podrà véurer!
Y dóna un pas Moisés y 'ls ulls aciuca.
—Es ma esperanta, diu, es ma esperanta,
(Es darrera esperanta, y la puch pèdrer!
Amichis, ja terra 's veu?—Mira, profeta,
Lo paradi qu' un jorn nos prometias.
—Si la terra ja pàtria de mos somnis!
Lo fill d' Amicis, obriant los ulls, exclama:
Mirauls, es lo bressol de lo Messias,
Y de la eterna vida la penyora.
Mirauls, amichis, mes falagures y belles
Qu' en somnis la vegi. ¡Ay! en que ràpida
Ves a sos boscos y a sos prats, aiurai,
Morir mis a Moisés, lo sant profeta,
D' Israel lo capitá, lo rey, lo jutje.
Plorant d' angúnia y envejent las alns.
Terra de promisió, comt y cent voltas
Bensaida de Déu po 'ls segles suoi,
Y la missaga d' Israel, sus tendes
Entre las palmes pera sempre axequi.
Vol Déu, senyor de locreat, que un dia
En lo serral encós parla en Escriptis,
Que si un jorn d' Israel los fills lo negau,
En ton suau Jordà renten sa culpe.
Vol Déu que s' asse en los jardins la vila
Que a Palestina rublirà de gloria;
Que 'l marbre donga les columnas altas,
L' or, lo vell copirell de le sant temple,
Y qu' en mitj d' or y de grandessa, nata
En pobra estable lo divi Messias.

Voi Déu que servas la esperança célica
Del daurat ayent, mentreus cobxen
Les temebus lo mèn, y vol jey, pàtria
Dels somnis de Moisès que jo profeta
Quo l'poble de Judà cap à tu guia
De sent emor per tu mirante memòria.—

Y senza forces ja, sufrint, oxàmine
Cau en terra Moisès.—*Mestre!* li cridan
Sos amics ab dolor y s'agenollan.

—*Adéu!* Per sempre adéu seguen marmurs,
Nius del desert, somnis de goig, de febre
Visions espaventables, exoransas.
Dubtes, dolors, snutj del nost poble,
Y fam y set y cansament y enguina.—
Y's va aparcant sa veu, com si d'un arpa
D'un serell qu' al mon per lo cel deix.

FREDERIC SOLER.

RÉTOLS

En un carro de París hi havia un sabater que era molt presentuós y que creya que la gran farolla dona clientela; per això s'imaginà ferse pintar un lletrero molt vistós ab lletras ben llampants y grossas, que diguessin «Al millor sabater de París» y una nit lo posà sobre la porta de la botiga, que fou la admiració de totom que passava a l'endemà.

Mes avall hi havia un altre sabater que si vaure aquell burgit de gent's hi acostà y si reparar en lo que era, va dirse entre si mateix: No t'is de guanyar.

Y a l'endemà al matí posà un lletrero à la seva botiga que deya «Al millor sabater de França».

Carrer avall n' hi havia un altre y ell que no volent ser menys posà un altre lletrero que deya «Al millor sabater de Europa».

Heuse aquí que següint encara lo mateix carrer hi havia un altre botiga de sabater, y tots los vehins, y fins los mateixos altres sabaters, que veyan aquella lluyta, se posaren atents à veure qui el lletrero posaria.

Passà un dia, ne passaren dos y l'sabater no posava res.
—Bà, ara si que s'eu que's dona per perdut.

Mes pensà lo tercer dia y ell que posa un lletrero que
diga:

«Al millor sabater del carrer.»

LA VIDA

¡Si n' es, Déu meu, de penosa
la carrera d' aqueix món,
de abrilluis per tot sembrada
que un temps apareixen flors,
mes que, al culiarise las manz,
espines ne deixan sols!...

¡Es altra cosa la terra
qu' estranya y amplia presó
quinas cadenes crues
ne forman nostres passions,
que si avoy 'ns afalagan,
demà nos ampien de dol!...

¡Quin estisi brilla pel home
que no s' enfosque dejorn?
¡Quina es la il·lusió mes bella
que no's disipa ben tost!...

La calma de la infantosa
que, com tranquil rierot,
reflecteix del nin la vida,
se torna en mar tempestuós
tan prompte com son cor-tendre
ne combaten les passions.

La joventut candorosa
que vio de tendres recorts,
se creu trobar en la vida
deis plahers la doixa font;
mes ben prest ab distint prisme
veu en ella que l' amor,
la amistat, la fe y la glòria
sols belles mentides son!...

Si l'jove se arriba un dia
a serne vel, los dolors
que contra d' ell se conjuren
ab pertinacia major,
matzen son cos, com mataren
avans les fersas passions
l' adorada pau del suau,
del pensament la il·lusió!...

«Qui, puis, d'eixa vall de llàgrimes
no s'ha de conseny, Senyor,
si à tote abat lo feix greu
dels pesars y dels dolors,
pelegrins crussant la via
hont, per despulles, del cor,
ne deixan bossins qu' esberlan
los desenganyos de lo mon?..

Si tal es, doncha, eixa vida,
desterro trist y penós,
hont l'infant n' entra al vagito
y lo vell ne surt ab plores;
feliç qui tranquil la deixa
ab lo falaguer consel
de que al fi s'atansa l' hora
de lo sumpitern sejorn!..

ENRICH CLAUDI GIBDAL.

Girona, 1867.

INSTRUCCIÓ POPULAR

Se ha dit que la intel·ligència goberna 'l mon, y en efecte així ho accredita la experiència dels sicles; però, no se ha de olvidar mai, que a la intel·ligència hi de unir-se indefectiblement lo bon sentit. Deixant a part antics exemples, sobre tot los que donaren grecs y romans, basia per demostrarho la actual centuria. Era Napoleó superior en facultats mentals als detinents potestats de seu temps, y tothom sab com arribà quasi a dominar del tot lo continent de Europa. Lo gegant fou a la fi vencut, mes això no pogué verificar-se fins que li oposaren à mes de la força pucament material, una suma major de intel·ligència y bon seny que la suma per ell representada. En aquesta època de guerres científiques, cada dia va essent més mountantable la assertió al principi de aquest escrit sentida. Y com la intel·ligència augmenta à mesura de la instrucció que rebi 'l bòme; y com, en realitat, saber equival à poder, veus aquí perquè després de les grans lluitas internacionals procuran los vencuts, molt prompte, fer pujar lo nivell de la ensenyanza pública, à fi de que creixis la força de resistència al enemic. La lliçó de Crimea donà à la Rússia ocasió de elevar intel·lectualment, al mateix temps que moralment, à gran

part de nos habitants; la illaçó ultimament rebuda per la França produïda en aquella nació si-faire lo mateix efecte, venint a regenerar la superior cultura dels vencedors les altres nacions més importants entre les quals la gran Anglaterra, abont se manifestà de subit un irresistible moviment de opinió, encaminat a millorar lo estat intel·lectual del poble, moviment que està ja avuy donant resultats brillantissims, gràcies al bon judici i al verdader patriotisme que caracteritza à la nació anglesa que de bon grau fa sacrificis pecuniaris molt considerables en benefici de la instrucció universal.

Y en aquesta, terra nostra, terra un temps de grandesa perquè ho era de bon enteniment, ja sabem tots lo que està succeixint. En pobles y vilas hi ha mestres de escola, però mestres que se han de acostumar a tota classe de privacions y de misèries, fins algunes de ells, à morir lentament de fam. Això ho saben perfectament certa cortesans de pobres multituds, devant les quals declaran en molt alta veu al poble espanyol la priser del mooc en les vies del progrés humà. Jo he tingut la trista ocasió de haber de lluir comunicacions oficials enviades per un municipi, cathaià per major pena, abont, en nom de la llibertat, en nom de la soborania del poble y de la autonomia comunal, se decretava la destitució del mestre, junt ab la supressió del estudi de primeras lletres.

Y ara, que cada hu faga lealment sobre tot això son comentari,

Lluís COTCHET.

Barcelona, Octubre 1872.

À SABADELL

AD MOTIU D' HAVER MERESCUT LO TÍTOL DE CIUTAT

Pàtria symede de mon cor,
Manchésier de Catalunya,
soch ton fill, ton trovador,
que, enardit, lo placir empunya
per cantar en ton lloar.

Só i qui porta per divisa
la vera imparcialitat;

no só l' poeta qu' idealiza,
só l' hem que materializa,
só l' qui canta la vritat.

Avuy es jorn d' alegria
y 's regositja mon cor,
l' ayma de geig s' extasia
y sois per tu, pàtria mia,
canta l' jove trovador.

Boga en pops lo buixell
de ta indústria sempre ufana,
proclamant qu' es Sabadell,
la més rica y hermòs joyall
de la terra catalana.

Si no tens cosses fastuosas
com à mostra de riquesa,
tens com joyas més preciosas,
ximeneyas magestuoses
que publican ta grandesa.

Llenant fumera negra
que s' escampa per l' espay,
diu al mon molt ufanesa
que Sabadell la indústria
no serà venuda mai.

Rabó, per cert, innegable,
ciama del fum l' espiral;
la ximeneya admirable
es baluard inespugnable
de la indústria nacionai.

Les que s' alsan oloreras
negre fum à vomita',
dihen clar y ab veus renceras
que danen ab sus fumeres
a deu mil obrers lo pè.

A deu mil, que ab la cridoria
de sa màquina galana,
conquestan per nostre glòria,
una pàgina en la història
de la indústria catalana.

Ciutat avuy n' sis nombrada

per serne mercíedora,
y al assir la batallada
que tal nova t' ha donada,
no t' has aliat com senyora,

Probantme, pàtria del cor,
que no dorma sobre 'la llavers
qu' has conquerit ab ardor,
quan respon a eix gran honor
lo trich, trach, de los talars.

Sabadell, pàtria encisera,
hont la llum del sol vegí
per la vegada primera,
hoat vin l' asyma falaguera
y ahont desitzo mors,

Vila ja erua venededa
y apreciada de tothom,
ciutat, serás admirada;
Sabadell, ma pàtria eymada,
festa digna del teu nom.

Sabadell 23 Abril de 1877.

MANEL RIBOT Y SEURA.

LITERATURA POPULAR BOLONESA.

(D.ª CAROLINA CORONINI-BRITZ.)

Deyam en un de nostres articles *El dia de difontos* publicat en la *Revista Històrica* y en la *Rivista di letteratura popolare*, que veu la llum pública à Roma que, avuy per avoy, es posser la Itàlia, la nació que ab mes assiduitat y constància se dedica al coneixement de la literatura popular.

En lo aficionats que som á ella y per los coneixements que hi havém adquirit, he podrém casi assegurarho, y encara podrém afegir mes, per tal que 'ns requiri parlar de nosaltres mateixos, y es que es tanta la plenitud de vides de quin gosa y tal lo caràcter espansiu d' ella, fill d' això mateix, que ha sigut prou, lo que arribés a notícies sus, de que ab mes ó menos acert nos dedicavam al cultiu de tot lo tradicional ó popular de Catalunya, però que tot desse-

guit nos hagim vist hoyavis ab la similitat de los mesas capdals escriptors que á dits estudis se dedican en la predita terra.

Lo ilustre D' Ancona, y Comparini, l'autor del célebre *Virgilio nel medio evo*, colector dea quèntos y cant's populars del Nort d'Italia; Fernand y consciensut Pitre, colector de tot lo tradicionals de Sicilia, que per esser molt é important li ha donat preclara y distinguida nombradía; Bernoni, que té coleccions dea cant's, supersticions, jocs, tradicions, quèntos, llugendas, enadevinalles y creencias de Venecia; Martino, colector de la tradició de Noto y Guastiella que ha publicat los cant's y costums populars de Modica, així com Basili, los tres en la Sicilia; Imbriani, de nom tan conegut per sus quèntos Florentins y Milanesos, Nutricanti, del Lince; Papanti, de Liorna; Texe, de Pisa, etc. tots à uns nos han fet merce de sus obres, importantissimas haix tota concepcions y les que son mostra de la vitalitat de las respectives literatures provincials italianas.

Si altres prova no hi hagués de que las literatures provincials en general, se senten criuidas á una nova vida, com respondent á una spremient necessitat del poble, y que per lo mateix malament se pot prevendre per una de elles, la Provensal, ab una insisténcia un bon xic massa constiunt y estiranya, la matèritat y reconegut influxo sobre totes las resultants provincials literatures, y entre elles la catalana, Italia soia fora prou pera probar lo contrari, ja que enterament apartida de aquella y ab reconeguda independència fins entre les de dins de la nació mateixa, presenta un moviment espontàneo y viu, cada dia mes oralent é important, que en mitj de llur varietat y discrepància, dona fama y gloria á la nació que lo sustentis.

Per això Italia tota, la nació en conjunt, se enorgulleix de elles, ben al revés de lo que malgranyadisamente succeeix en la nació nostra, y las anima y siente, cosa á la qual responden aquelles ab tota ciència, publicant per medi dels consciensuts escriptors que les contem, ben escrits obres, les que fan precebir regularment de gramàtiques locals, facilitant ab això l'estudi comparatiu dels diferents idiomas y dialectos de la nació italiana, y fent l'estudi mes complet.

Ocupats nos trobam en saborejar las molles bellesas de les valiosas obres dels escriptors dels dits, quan ha vingut novament a sorprendens altre manifestació d'aixa vital provincial, de las quatre obres y galant carta que ha tingut la dignacio de remitirnos l'ilustre escriptor holonesa, doanya Carolina Cocanedi-Berti.

Y douschs que 's tracta de una senyura y d'escriptores un-

distingida, s'iguals permeté lo ocuparnos d'alguna d'elles, fent notar avans la rara coincidència d'existir en Itàlia una escriptora de nom y apellido tan semblants a altre escriptora espanyola, D.ª Carolina Coronado, honra com aquella de su respectiva patria, y agrahint, com d'agrahir es, y molt a la primera, lo piuer i orgull que mostra el sentirse com ditu, correr per sua venas noble sang espanyola.

Fa ja temps, habiam rebut un qüestió en bolones publicat per la escriptora que 'ns occupa, baix el títol de *La fola del mestreto* (Lo qüestió del mestre) del que vam tenir occasiò d'ocuparnos en la dita Revista històrica. també, al veïnjar ferros al un exemplar de la important col·lecció Napolitana de cuentos, *La canta de li cunti*, de G. R. Basile, ó sia de Abbaticchio, conegut per lo Pentameran, no tinguarem altre recurs qu' acceptar una edició en llengua bolonesa, que veié ja la llum pública en 1872, ab lo títol de *La viaglira dia Banzola sic*; oixis mateix sabérem d'altres escriptors en dita llengua, entre ells, lo Dr. Lotto Lotti, autor de la obra *Rimedi per la sana da lezer alla Banzola* y Clement Biondi, que ho es del poema *L'arrada*, tot lo qual presta be la importància que la la literatura provincial de dita comarca de Bolonia.

Mes qui ab se constancia y estudi, li ha donat la vendedora impuls, es la distingida escriptora de qui 'ns occupem, la Sra. Coronedi-Berti, donantli dos de les mes necessaries obres, com son una gramàtica (Bologna-Monti-1874) y un diccionari italià bolones, que va a publicar, acabat y complert, y en lo qual hi ha invertit quinze anys de constant treball y estudi.

Sus especials aficions, no obstant, se referixen a la literatura popular; y es important y curiosa sa col·lecció de cuentos populares, publicada ab lo títol de *Nozelle popolari bolognesi* (Bologna. Tip. Pava e Gavagnani, 1874-in 4-130), la qual conté vint y un qüestions sumièm notable, en los que s'hi noten moltes analogias ab los nostres qüestions populars, com tindremèss èsser de demostar quan publiquem lo quart tomo del Rondallayre; aixis com també es curiosa è important altre treball seu sobre Botànica popular.

Empero, avuy sois anera a ocuparnos del treball ó opuscolo que 's refereix a les supersticions ó creences populars boloneses. (*Di alessi sui popolari bolognesi*) publicat a Florenci l'any 1872.

En tres parts podém dividirlo: una que tracta, de los que tenen lloc al motiu de algunt cant o festej determinada; altre que 's refereix a las generales del poble y altra a las diferentes estacions ó temps del any.

Respecto de las primeras trobarem en la festa de la Epif-

que moltes de les creences que en altres països tenen noch en lo dia de S. Joan. Ja diguerem si tractar en un altre article *La festa de S. Joan* de un dia llibres del Sr. Martíno, de Note, que en aixa comarca, en la referida festa les joveunes saben qui serà lo seu marit elxint à trench d' subir a la finestra y sentint la veu de signa jove; en Bolonia hi noch aixa creencia, referintse a la sort en general, y particularment à la de contrareure matrimoni, en la festa dels Reys. A la matinada s' alfan les noyes y elxint al baixó de finestra, dijuan hermosa es la primera pasqua de l' any, quina bella nova ta porta aquest any? Y escullen lo que diuen les primers que passen pel carrer, tenint les seves paraules com una resposta a la pregunta feta y trayent d' elles un bon o mal sentit pera deduirne lo pervindre.

També en lo mateix dia, la joveneta que vul saber si s' casserà dintre aquest any, se caixa una salutà à la punta de un pen y després l' ultim replà de una escala la llença à daltabax; si la punta cau de cara à l' entrada, s'aynsi de que se caserà aquell any, si al revés, cau de cara à la escala, permaneixerà soltera.

Igualment se pren un anell, un vessel ple de cendre, un altre ple d' aigua y una clau, se pose cada un d' aquests objectes à un racó del cuixio ben iepais, y se fa entrar una de les noyes que voleu fer la prova; si troba l' anell, te negar la casarse; si la clau, tindrà aquell any lo govern de la casa; si la cendre pot estar certa de morirat; y si l' aigua restarà moltes llàgrimes.

Altres, al fitar-se al dit, claven tres agulles de cap, à la punta del cuixi, una vermella, una altre blanca y la terra-negra, una volta lo llum apagat barrejan les agulles y escullen uns, la posen al altre extrem del cuixi. Al primer raig de llum del següent dia, miran quina sort han tingut: si hi troben la agulla vermella, aquella serà bona; si la blanca, no canvia; si lo seu estat, mas si hi troben la negra, correrà perill de mort.

Altres de les creences curiosas, se refereix al dia de cap d' any. Es precís posar silencio à la primera persona que s' trobarà el dia de cap d' any. Es de bon auguri; mas d' un y sobre tot tres encara millor; mas si es un geroperut, més greusa es la venitura, y no cal dir si es un capellà geroperut, que allavoras ja s' pot dir que la fortuna es enva. Al contrari si es una dona y desgraciat del que la troba geroperuda. La mateixa successió respesta à la primera visita que s' esp, ó al primer regalo que es de gran sort que siguin flocs à menos que hi hagi signa punxa, que allavoras entre l' alegria s' hi barrejarà lo dolor.

També hi noch en aquest dia, segons diu, la prova del

piom les pera saber la classe ó condició del marit que s'ha de tindre, y que entre nosaltres se verifica en la nit de S. Joan.

Aixis va describint diferents creences de veros festes, com la de que se salvaran los animals que s'ha de bener el dia de S. Antoni, com se creu també entre nosaltres, organitzant luxoses cabalgatas; altres referentia al dia de S. Joan y altres; totes ab estil animat y viu, interessant y agradable.

Respecte a les creences generals, ó sia las que s'refereixen als actes comuns de la vida, posa entre altres la de que lo estornudar lo dilluns estant dejà, porta vituperis tota la setmana; la de que lo trencar un mirall, vol dir desgracia en los negocis; la de que trovarse una formiga damunt, es senyal de que s'han assumptes va mal; la de que lo sentirse xiolar la orella dreta ó hallar las palpebres del ull dret vol dir que s'han mal-d'hu, para lo qual es tirant lo paoy inferior de la camisa fins a rompret, s'obliga al mal-dibent a mossegarsela la llengua; y al contrari si xiular la orella esquerra ó hallar las palpebres del mateix costat, es senyal de que s'han, be de hu. Es notable que entre nosaltres sigui entornament lo contrari, dobla que lo xiular la orella dreta vol dir que s'han be, mentres que lo xiular la esquerra, vol dir que s'han mal. Potser se referirà aquesta diferència a que antigament lo puesto d'honor era l'esquerra, aixis com avui es la dreita, y conservaran respecte a aquest punt le antigues usances.

Los cabells s'han de talhar en quart creixent si s'vol que creixin, y pero que s'espesseixin, en quart menguant; si los que cauen tot pentinantse se lligan a un arbre, creixeran los que han quedat fins que l'arbre creixi, mes moriran y quedara lo cap pelat si l'arbre mort. En Catalunya també te hech questa superstició, segons diguerem en dit article sobre la festa de San Joan; dencha que en Almenar y altres pobles de la província de Lleida, lligan los cabells en lo canem.

Pera fer creixir l'ingeni d'una criatura no hi ha més que donarli a menjar cervells d'ureneta. Lo llençar oli ó sal, lo mateix que entre nosaltres, es senyal de desgracia: Si l'oli se renta la cara ab la peta, es senyal de pluja. Entre nosaltres es senyal de que vindran visites, y si al ivern se posa d'esquena al foeh es senyal de que nevarà.

També en Bolonia, en té a l'oliva per ancell de mal su-
gari, y si llença dos crils acompañats l'un detrats de l'altre, s'enien que diu: *Pueret, pueret,* y es senyal d'una molt pròxima desgracia. Mes per avisar de la mort d'algún de casa, cruixen que es millor lo gos, lo qui sent la curió de la mort, avans de que s'fensi, traspas de la vida,

dixi en que tan bon punt se sent nolà un ges sota la finca
tra de un malalt, ja s' pot dir que 's morí.

Y així d' altres sumamente curiosos i importants pera
l'estudi comparatiu de les creences dels diferents pobles.

Referent a la tercera classe poca cosa ne diré, perque
totes es refereixen a la diferència temperatura y propietats
dels dotze mesos del any y son ja conegudes; així pobret
del malalt & qui los rigors del Jonet l' atrapin, perque cor-
ra perill de ferse la vida; *Zuar y gembra tot*, lo gener es-
combra lo notejo) i altres: *Se febrer en febrereta, Mora ma*
peïnxa, si l' febrer no febrereteix, marr marratxa es a dir,
lo fred no queda al cel, y si no es pel febrer s' ampara del
marr pera ferse sentir. Sabre això hi ha lo quènta de una
vella que veïnat ja salvadis les ovelles per no haber fet fred
en lo febrer se barra del marr y esti aprofitantso del fred qu'
aqueil no havia donat les hi matar. *Arel, arel tot i de na*
barret, que nosaltres dihem: «Per obrir cada gota 'n vol mil,
i' al pòr al d' Santa Bibiana. Al pòr tri de e unassimana;
santa Bibiana es al dia de novembre, entre nosaltres se
diu que quant plou per san Pere Regalat (13 de Maig) plou
cuarenta dies seguits: *Da santa Catarina a Nodal*, un meit
equal, nosaltres ho canem desde sants Lluissia y Agustí i dihem:
«Santa Lluissia lo Bishol, onze dies avans de Nodal.» Y si-
xis d' altres que no cità, com ne podríam citar nosaltres de
altres, per S. Miquel, total de més com de dies: Per S. Vicenç
lo sol extra pels torrents, etc. etc.

Tal es lo llibret que hem procurat donar a coneixer de la
senyora Coronel Berli, il·lere sumament curiosa y agradua-
da y que no dubiem recomanar a nostres lectors, com tot
lo que ix de tan autorizada ploma.

FRANCISCO MASBONA Y LABROS.

LES DOS MONTANYES

(VALÈNCIA)

I

En mitj de costers y timbes, que banya
Per mil fonts filtrada la neu pestejant,
Vestida de boyres, hi ha un alta montanyesa
Y en ella un jegant.

Pareix à qui ovira llunyanys sa testa,
Voltat de muralles fantàstich castell;
Y el ciclop lo gení de l' aspra tempesta
Qua trans sobre ell.

Son ceptre es un roare que als singles arranca;
Corona los núvols que aturen la voi;
Mantell de se seqüenza, la neu para y blanca
Daurada pel sol.

Sa ven, venis que xiulen, penyals que rodolen,
Quant negra troneda tronolla els singlers,
Quant lo llop udola fugintos, y s' envolen
Falcons y espurners,

¡Per què, així emboymada, la Penyacolosa,
En mitj de vini serres aixeca el seu cap?
¡Per què retruny trista sa ven esperiora?
¡Ningú al mon ho sab!

II

Allà en los encoses rostolls de mitjdia,
A la dolça vora del mar adormit,
Hi ha una alta monianya, que mostra la via
Al nauixer artit.

Sos peus encratissen flayroses campinyes;
De murtra y baïndres vestit sos barrenchs;
Y veus à tothora garlandes de vinyes
Muntant pel seus flanchs.

L' orsiq dole que agrunsa les libiques palmes,
Li dà ab ses besades lo foch del estiu;
Colomes silvestres adins de ses balmes
Amaguen lo nit,

Lo sol tot lo dia son cim emporpora:
La gent serrà d' ella records ben estranyas;
Allà, en sa bocuria, gentil reyna mora
S' endorm, fa mil anys.

En dur illit de roques s' endorm satisfacta,
Ab los ulls mitj closos mirant com se peri
Damunt la mar blava la tendra oronsa
Que vola al desert!

III

En mitj de les roques y tumbes que hanya
Per mil fonts filtrada la neu perlejant,
Contempla á la belles, que en l'altra montanya
S' endormi, lo jegant.

Com pot, all ensenyra son cap, que ya toca
Al cel, que entre nubois flameja alentorn;
Y encen ses gelades entranyes de roca
Lo fach del mitjorn.

Contempla á la verge, ses flors, ses garlandos;
Lo sol que bronzeja son pur front de neu;
La mar, que li conta cançons y corrantes,
Bouscalli el blanch pou!

Y tot quaní evita son cor assedega;
Retors mans y brassos, y ab ràbus infernal,
Per segles de segles, retrucy y llampega,
Clavat al penyal.

Y no sub la verge, que allí baix reposa,
Per què ab uits de flama, per què ab uua de tro,
Reiruny y llampega la Penyacolosa
Guaytaní al Montgó.

TEODOR LLORENTH,

Montanyes del Maestrat, Joliet de 1877.

BEN PENSAT!

Un avar se confessava de deixar diners ab usura:

—Si l'interès passa d' un 6 per cent—li deya'l confés—,
vostó fa un gran pecat. Recordia de que Nostro Senyor des-
de l' Cel tot ho veu.

—Pero mateix, pare—respongué'l penitent.—Jo 'ls dei-
xo al 9, porque vist de dalt lo prengá per un 6.—

LA VIOLETA.

Dins d' un bosch reverentch, bell com no gaires
un roser sos capolls de grana obrira
y un pastor que ho sabia
tantost cada copoll obert enlaha,
anava y lo enllia;
y apres corrent buscava la pastoia
qu' asymava el frenesi y el vèn dolceta
li deys:

—Té, ma asymia.
egafe esta rosota
y pòsal en ton pit, quo axis ho ensin
qui t' ama de tot cor!
—Y la donzellà
en lo pit se posava la flor bella!

Un jorn, (era al hivern) lo vent gelava
y en los brots del roser no apareixia
cap rose, ni ponells de doits flaire,
y tot trist lo pastor se passejava
per la selva, cercant, ne poch ni gaire,
una flor, per donarla a la sua asymia,
com cada primavera fer solia.

A 'n al peu d' un vert om sota las fullas
d' una mata descabra una violeta,
la cult y a la nineta
la din plé de gaudies,
dientli ab veu dolceta;
—Té, pòsal en ton pit!—

Mes quin a' atansa
la flor si pit hermosa de la donzellà,
elçose de cap, se rícola y se mestiga.
Marvellosa quedà la nina bella.
—Perquè, i merceitez flor? —diuio la hermosa.
Y la flor li contesta
ab veu beixa y composta.
—Jó grat flaire espargeixo
pels que m' amau de cor, no pels que m' volen
quan altre flor no troben.—Jó ni es cloess,
perquè si bé en mon niu ne es prou rica,
per lo seu pit só massa lansil y xica.
Posa en ton pit a la superba rosa.

Això pot dir la llengua catalana,
à aquells que la falegan,
quan llors cullir no poden
barbotegant en llosos castellana.

Pere Russell.

EPÍGRAMA

Per la plassa de Godella
anava un dia veuent
la seua sogra Colau,
quani se li escriví un bambau,
horzadero de Torrent,
pregnantili: —¿Quant vois d' ella?
Y Colau molt recontent
sense dir li i preu, ni res,
li li donà de la orella
Responenili: —Teva n' es!

JOSEP BERNAT BALDOYI

«L' home sens paraula es com un ganivet sense tall,»
això ho deya un viver antic, volent significar que això
com lo ganivet que no talla no serveix per res, tampoc
tenia estima home sense paraula.

L' ARRENCA-CAIXALS

Un home va entrar a una barberia para que li arrenques-
sen un caixal. Lo fadri, que no 'n sabia gaire, s' encarregà
de l' operació, y al pegar estirgassada, se 'n portà l' caixal
dolent y 'l company del costat.

—Bame! —exclamà l' pacient —¿qué ha fet? ¿No 'n veu
que me 'n ha arrenyat dos?

—Calli, calli, per Déu —respongué l' grata-barba de baix
en baix. —¿No veu que, si ho senti l' amo los li cobrará tots
dos!

À MIRAMAR

Vall hermosa, plé d' armonia,
abont les fonts de clares aigües
fan remor,
abont lo sol d'autre la terra,
abont l' aurocell los matins alsa
cents de amor;

Vall hermosa, abont verge pura
del bon Déu va rebre un dia
santedat;
abont la doixa Caterina
sempre al cel lo cor alsava
inspirat;

Vall hermosa, poblet d' ausines
abont l' honestat pagés las ordres,
del Criador
cumplex regent les arbredas
del frant que'l travall arruga
ab la suor;

Tes muntanyes nos recordan
de lo màrtir de Bujia
les virtuts,
asseblantnos qu' are tornan
los recorts que ja pectoravan
com perduts;

Joventut que folta carres
peis camina del negre vicí
vins aquí;
retirat dins de la ermita
recordant que Déu per naltres
va morir.

Cors hermosos que de penas
vos sentiu sens esperances
carregatis;
si veniu dalt la muntanya
baixaréu plens d' alegria
consolatis.

Sagrat balsam de dolura

trobarén dins de l' ermita
si veniu;
breaca de mel ben guardada
que la Trinitat vos obre
si petiu.

Templo sisat perque la ciencia
estengués les amples ales
per lo men,
sento ermita que l' mar mira
y que 'ns conta fets gloriosos
d' en Ramon:

D' en Ramon que per salvarne
infuels, ab gust patis
gren torment;
del glosador que cantava
dolces gloses que inspiravan
sentiment,

D' en Ramon que no per glorias
d' aquelles que l' meu estima
va patir;
lo seu desig ardent em
pel cel dels cristians los micos
conquerir.

Montpellier, Paris y Roma
Tunex, Espanya, Bajia,
corregué;
del amor de Déu la flama
en corutje per la lluya
l' encougué.

Per això, enriquint la ciencia,
sus fills, sus tressors, sa esposa
trist doixa;
Jerusalem conquerida
la Creu triomfant sois volis
dalt l' alta!

Valldemossa, Valldemossa,
vila alegra y benedida
l' estim tant,

perque es breg assa de una Santa
y en En Lisiell has vist que sabi
se feu sant.

Bella ermita consagrada
per descans de los romans
molt cantar
te vol dir ab red amerosa:
¡benhejan los que t' estiman,
Miramar!

MARGARIDA CAVMARI DE BAULÓ

Palma de Mallorca,

L' AMOR EN VENDA

(TRADUCCIÓN DE M. DE LA ROSA.)

—Donzelliss veniu...
Què hermos àmor vendrà!
Mirau com jo duch
Per les altes prea.
—¡Es dòcil! —T' noy.
—¡Graciol! —Enciser.
—¡Ben callader! —Mut.
—¡Molt complaçerat! —Cech.
—¡Alegret! —Coin Maig.
—¡Alegret! —Com jo vent.
—¡T' felí! —Com vosaltres.
—¡Duchs ja no 'l celeu.

F. DE SALES CAMPILLI.

Barcelona 17 Abril 1872.

UN RUCH SABI

Un gitano estava atragant l'entendre a uns pagesos
que un assa qu' ell tenia era una joya.

—Aquí l'leniu —los deya. —Tal com jo veyeu, llegoig de

correguda millor que l mestre de mijyons. ¡No 'u voléu creure? Porteu aquí un llibre ó una història qualsevol, y 'a veurà la prova.—

Un xicot se tragué una doctrina de la butxaca y li allargà; lo gitano, obrintla, va posarla devant los ulls del ruch.

—Pero no llegeix—digueren los del retilló que 'u premian de gresca.

—Calléu, homes, callen—respongué l gitano.—¿No ha de llegir? Lo qu' es.... es que no pronuncia.

ACUDIT IGNOCENT.

Un de nostres distingits catalanistes sorprengué en certa ocasió à una seva filla de pochs anys qu' enfilada dalt d' una cadira, s' enmitollava en l' espill del tocador.

—¿Qué fas aquí?—interrogà agafantila per la cintura.

—Rat—digué ella girantse y passantli per la tesis sus manecias plenes d' oli d' olor y pomada.—Ja veurás, papa: olorut lo cap!—

MOS PESARS.

Lo sol enava à la posta
jo 'm trovaba prop la mar
y vaig veure una gavina
prop del nyqua siniejant.

—Ancelle, bonica ancelle?
lli digni, j' m voia escoltar?
canto una cançó ben trista
per distraure mos pesars.—

Y ab amor y sencillesa
ella s'ixis me contestà;
—Com vols que cants de tristesa
ara jo 'm posai à cantar?
si ma tristó, es alegria
comparada als tots pesars.—

ARTUR MASSIRRA Y COLOMÉ.

LA FESTA MAJOR DE SANS

I.

No 'us pensau que parlo d' ahí, ja fa mes de vint anys.
Ay bon Déu, com passa 'l temps! Ay barri de la Bordeta,
qui 'l ha vist y 'l veu! Jo sempre 'l vindré lley perque 'm
guardés la memòria de persones estimades y de joms de
paup, ventura e ignorància.

Lo tia Clara, germana de le meva mera, y son marit l'
encic Joan, vivien allí en sa casaia propia, hont havien es-
tabilitat una tenda que 'ls ansa molt be. Lavora per aquell
barri no 's reservava d' adroguerias, ni d' altres establiments
que era hi abundant, y a casa la tia reunien de tot: tocina,
pa, verdura, fruytas, aygarden, carbó, pastes de sopa, su-
cre, confits, especias y moltes altres coses de menjar y
beure; ademés tenien un bon surtit de fils y vestas y una
secció especial de farmacia, herboristeria y obregues de to-
cader, hont no feiteyan l' signe sedativa, l' oï d' histèrich,
la salvia d' Aragó, lo patxamí, la salsa, l' essència de mil
flors y la pomada de roses. Y era tant lo despaig, que la tia
dos cops a la setmana tenia de vindre a Barcelona per re-
ferir la provisió, y tot sovint jo, ab crits y piors, me feya pa-
jar dalt de la sombra, y servissme la bona dona de mossèn
de peu, sisix pál portal de St. Antoni, mes content que
unes pasques.

La burra caminava poch a poch, ab lo cap acotai, las
orellas baixas y 'l possat mes filosofoch d' aquell mooc. La
tia, qui 's estabia encara més contenta que jó, tot lo camí 's
divertia fentme esparcir y, de tant en tant, esparvíssava
la bestia ab una vergessada.

Poch a poch, arribavam a la Creu coberta, que s' aixecava
prop d' Hostalfrancs al mig del camí; passaven las re-
jolietas que, del peu de la carretera, s' extenian fins a la
falla de Montjuich; travessavem lo porjant de la riera; y
lavora, si 'l camí no hagues fet una girogonesa, en lloc de
les aturades de cal Mangala, hauriam vist la caseta hont
havien de parar.

Aixis qu' entravam al carrer, la Marieta del canó ja 'm
cridava de casa seva estant:

— Hola! Ja torna a ser per aquí aquell xicot? Terceteta—
feys, girantse cap a dins—, lo cuinet de les noyes d' aquí
davant es aquí—

Al sentirlo, la noya, llenava la mitja, y venia saltant à estirarme, mas cosines n' havien esment: la gran corria com una hoja y la xica volia fer lo mateix, pero las estrees no li basiavan. La tia 'n baixava de cavall, y llevava, je sb' mas cosinetes, abraçats en un pilot, s' ns ne feysam de patons! La Teresèia, ho mirava ab semblant mig compungit, com si li sabés genc no serme cosina; y, com també m' estimava à la il havia de prendrehi part. Llevava succechis, qu' estriant l' un per egi, l' altre per allò, tots quatre anavam à terra.

L' oncle Josep, ab le mesdor ligat al cap y les mans plegades damunt de sa panxa grossa, venia caminant poch à poch, y deya, fent la mitja rialla:

—Ja es aquí en Tribulazioni? Ja 's he acabat la quietut,

—Onclu— li respondia jo—, jo m' diu Antonet; no val à molejar.

Tots seguit anavam à casa la Teresèia à fer tamborellas en la pallis, y en tot lo dia ns paravam de diablier. De vegadas, de riellus ne veríem plorollas, y llevava la Gracia una germana vella del oncle que s'manenia ladrina, era la qui ns passava en pau. Nos estimava molt y 'ns duya sovint à l' eglesia; cada tarda anavam ab ella al hort à cuillir roseilles y verdolugos, que eran lo nostre enciam, y si trobavem algun caragol, ella 'ns lo cochia à la patxarrellada. Pobre dona! encara 'm recordo de l' admiració que 'ns causava una verruga ximizada de peis qu' ella tenia à costat del nas.

Deci dívers qu', entre mig de ayò que canto, no deixava d' aprofitar-me de las pausas, ameillors y altres fruyas, qu' eran à la meva disposició. Y m' hi trebava tant bé, que sempre, sempre que sentia parlar de la Glòria eterna, pensava entre mi: «Vaja, déu sor per l' esil de ca la tia.»

II.

Com ja tinc dit, jo hi anava molt sovint; mes per sant Bartomeu, no podia faltarhi: llevava ons hi venia la mare à exercirri les funcions d' ajudantia en lo despaig y directora en cap de la esyna; es à dir, anava à festa major à cançurri per quinze dies.

Llevava, la Bordeta no era tant poblada com ara è hi vivian molts gitans. Com de mes n' de menys, havien de recorrre à la tenda, casi tois nos coneixien; s'hi es que 'ls de cal Parret, veuhins del costat, los Ximeneia y altres familias distinguides, à milles escusas venien à complimentarnos.

Al matí, la Gracia 'ns accompagnava à missa major. Só que hi havia molta gent; pero l' recort mes vin que tinc d' aquella església es un St. Pero que feys un esperó molt aixerit y duya un gell que 'm tenia l' cor robat.

Al tornar de missa, 'ns parava taula y 'ns posavam à di-

nar, però sempre venien compradors, y no hi havia mes remey que, ab lo boci à la boca, s'excusec à despatxar. Llevavares los xicks quedaven sols a taula, mentre les grans se desfitevaren ab la confusió atríbuladora de vons de donas y canalls que, sense ordre ni concert, anaven dient:

—Clara, deume un xich de pernil ben negre.

—Mitja lluurs de vedat, un xave-xafra y un quartod^o ave-laner.

—Quant val aquest meló?

—Senyors, a quant van los príssedchis?

—Cofreu, cuyeu, Gracia, que llich tari.

—Poseume macarrons.

—Quant.

—Una lluura...? No, poseume una y mitja. Aquests goles-fres de Barcelona, que 'a presentan sens considerarlos, volen traure 'l venira de pens.

—Vaja, tornemhe 'l cambi.

—Jo sé primera.

—Jo fa mitj' hora que m' estich esperant.

Y la mare y la tia volent acontentar à tethom, y nosaltres à dues fest de les nostres, y l'mostrar refredants pel·la placa. No aquell dia, mes que de festa, era pels grans, de purgatori.

Després, dos ó tres músichs ab l' administrador de Sant Bartomeu, fesin lo llevant de taula perurreplegar quincisa; y com la feyma ja era passada, nosaltres anavam à la pluma velia à veure ballar rama. Un any, que va ser lo mes notable pera mi (després ja ne diré perque), vaig fixarme en una jove forestera que era molt hermosa y ballava millor que ningú. Jo, polre de mi, encara era un noi ignorant; mes aquell rostre bell y melancòlic y aquell mirar tan dreç, de molts dies no me li pogui traure de la imaginació. ¿Ena que Deu m' haques dotat en grau inconcebible del sentitament de la bellesa? No 'u sé, però 'l cert es que mos parents deyan que ja era un home petit.

Varias codiçs anaven pels carrers tent dioses, però no 'ns escriguerem à muren cap; solo quant ja fusquejava, trobarem lo boll de bastons que ja l'ebrem tots-ben vist.

III.

Ja saben que jo tenia dues cosinas, però encara no 'us he parlat del cosinet, y no es pas cap estranyesa, perquè era 'l mes xich, y de quant parlo, encara no havia fet tres anys. Era un neu tot menut y primet, res com un fil d' or y tant graciós, que obrint la boca ja tots rovam. Ell, les noyes y jo dormíem plegats ab dos mistalassos nos havien guardat un

jas à terra perq' que no cayguessem de gayre all. Ja m' havia adormit cansat de corre y passejar, y al desperiarme l' sol que dava de ple en mon llit, ja vaig veure al Joenç que de peus en uns caidrs, guanyava à la finestra parant a ne l' vell Parret que s' estava dalt de la figura que avuy encara estan sas branques fins al clos de calà tis.

—Vos, herren, gitano, home—li deya,—tireume una figa.

—Te, Gilet meu,—responia l' vell esquilador,—te. Lo Parret te has tria seccionalas.

Y d' una à una, n' hi tirà mitja dotzena que cayguesen sobre l' llit y l' bordegua anava callint y muntant ab molta alegria.

Llavores, la Gracia va pujar dient:

—¿Qué fas aquí? Aixa, corra cap à baix. Y io, Antonet, llevat, que l' ha d' en Sacraïlonga y l' de Sant Bartomeu, vindrà a ballar à cal Mengala, y l' anirem à veure.

No n' digué al soet ni al pereño, perqu'en un no res vaig vestirme. A baix, ja tuthom prenia xocolata.

N' havia pres jo dues sucaus, quan e' allà à qui vol anar al Hospitallet, s' ohi una ràmor escandalosa de veus que posa à poch va acostar-se. La gent atira a les portes, y grans y xicots mirant vers la mateixa direcció, cridaven:

—Ara! Ara! Ara!

—Ja son aquí, ja son aquí!

Y s' deixà entendre lo só d' una música, y passà un exèrcit de xicotets descalcs, qui ab les espardenyals à coll, altres un mànega de camisa, taral-lejant lo só y dubent la compas ab canvats y bastons. A darrera ab los músics, vanien dos dels balis formant un vistós conjunt de colorsynas, y nosaltres criatures, los seguiren acompañants de la germana del oscle.

Arribats al barri de cal Mengala, obriren rollo à la viva forsa y apesar del sombròs concurs, y plantaren al recó una tonda de drap blanc ab llistas blavas. Los senyors y los persones ja eran pels balcons; sobà l' orquestra, y, després d' un moment de quietut, un de la comparsa que anava vestit de Nadre, atxegà la esquerina enlayze y anunciat que s' començava l' ball de Sant Bartomeu.

De com va anar na me'n recordo be; pero si tinch present qu' eren uns soldats iguals als de la professió de setmana Santa, que anaven voltant y feyan soroll ab les armes al só dels esfumments; que agafaven à un home semblant a un Jesús, y eren els de la tonda un altre de gran barba y pesat arrogant, se disputaven; aquells se creuava molt cridava als soldats que despullessem el Sant; als feyan com si l' escorxessem; y quan san Bartomeu era mort, s' obria la mateixa tonda, y dos noys molt petits ab vestidura d' àngel y corona de flors se posaven à cantar.

Hi hagué un moment de pausa, y llavors un home que, vestit de dimoni, anava d' ací i d' allà fent aparició la gent ab una bufeta, ligada al cim d' un bastó, agafà un pistet i passà a capiar. Quan fou davant de la Gracia, aquesta va girar la cara, dient:

— Deu vos ampare.

Mes lo dimoni va pègar-li un cop de bufeta, y marxa rient al veurela cremada.

Altro cop surti l' ladre, y eixegant la carabina, digué al seu tan ferrenys com sa cara:

— Lo ball de la vindre Judit.

Tornà a aixampar-se l' estil, se ferea enllà a personaljar que ja no servien, y mentre algú del auditori encara s' arrugava les llàgrimes que li havia fet brular la mort de Sant Bartomeu, va trabarre una batalla entre jovens i soldats vestits de muro. Lo capitó d' aquesta, qu' era molt alt y duya un gros turbant y la cara pintada de negre, veient que l' altres no s' rendien, massa assistirios de fort y de ferma; pero velesqui que s' presenta un home de bella cara, pentinat a tall de dona ab una diadema de cartó daurat y va vestit molt bo que li arrossageava; fa un acostament al general y aquell embelellat davant tanta hermosura, desseguida sens pensar-hi gens, ja lo convida a sopar. Sopan, y ell cop de veure, ben que ben, se queda adormit com un tronch dins de la tenda. Llavors la Judit, poch a poquet, li treu l' espasa, y juntal li lleva l' cap. L' entrega a la criada, y corren totes dones a ensenyar-lo als del poble, que se'n alegran molt; mentre que l' soldats, troben al general morí, fugen esporuguitx. Llavors los arquelets tornaren a cantar y aixís finí aquella dansa.

— Fieus de donas — deya, disposantse a marchar, un carreter que hi habia entre l' ospeçadors.

— Ay, Senyori! quin coratge! — exclamava una pagesa vellera. — Sembla impossibile que una dona tingues tant valor.

— Aixa, jove! — feya l' dimoni del pistet a la Gracia. — Vaja, que l' altra vegada no m' heu dat res.

— Té, vés al dimoni — respondé ella, qu' era prou generosa, tirant-li un xavo cantellut, sols per temor de que li plantés altre cop de bufeta.

Altro descarrerga va obrir-se, y l' mateix lladre cridà:

— Lo ball d' en Serrallonga.

Aquest si que m' va agradar, en termes, que fins lo vaig apendre de cor. ¡Oh! Ja llavors tenia gran memòria: ara si que ab los anys se m' ha rovellat, pero m' recordo bé del que feya de Joana. Deya un barret ample ab plomes, cos de vellut ab botons de plata, soguilla d' or al coll, arrasca-

dans à les orelles, faldilla curta de colors, pistolas y punyal als costats y carabina à la mà; era un home jove noi, però, ab aquells vestidurs, semblava una mala dona; per mes adovar, fumeava descoradament un cigarro molt gros. Lo quin feya de Serrallonga, anava à tall de contrabandista y tenia cara de ser de l' ofici que representava.

Já ns dich, ans apenaus ma 'n recordo; pero si us diré que 'n tiravan molles escopetas y casi tot consistia en presentar-se homes portant malifetes y demandant ser incorporateus à la quadrilla.

Acabada la representació ab una salva de foc grasejat la Gracia va aplaudirnos y marxarem desseguida.

—Així, anem —deya—ans no torna aquell homenot vestit de dimoni.

IV

Totseguit, à l' entrada de ca la Tereseta, varem posar-nos à fer los balls que havíam vist; pero aviat nos concretàrem à ne 'l darrer. Qu' era l' quin mes nos agradava. Jo, es clar, feya de Serrallonga y la Tereseta los demés personatges, porque més cosines y 'l Joanet no mos sabíam posar una canya al coll, dar voltas, cantar y fer «pímil pom!». La Tereseta comensava:

—*Serrallonga, Déu vos guarí.*
Jo. —*¡Qui són vos, que no us coneix?*
Etsa. —*Jo sò un podre estudiant
que he fugit de la vall d'Aran.
Set anys ha que caig a estudiar,
no més he passat uns sisos.*

Y així amohinavam sens pieiat à la gent de la casa, que u prenien ab admirable pacientia.

Trobanime assedegat, vaig anar perheure aygus à ca la tia, qu' es enfront mi-iuix. La cuyna seiaava sola y lo vi era à la galledja refrescantse. Jo que si? A raig mateix de porrò, vaig beurens fins que l' cor me digné prou, reposant entre mitj fins à tres vegadas, y despresa me'n torni a la tareya; però aviat la tia va cridarnos a dinar.

Vaig menjar algunes poco cosa sens' haver gans; això sí, cada punt demanava beure, y quan no me'n volgieren dar més, comensi à mourir rallosa per' aquella via. La mare s' esgargamella renyantme; pero jo, tant aviat fent lo bot com ribent, à tothom enfiadava. Després tornarem à jugar, y perque la cosina grun, sens' volerho, 'm tocà un xich lo nas ab la punta de la canya que duya al coll, li vaig dar una bofetada; ella s' posà a plorar y va diàrmen un'altra; la mare y la tia ho vegueren y 'm van ronyar, y, ave-

rignal que jo era l' enusador de la mosso, vaig esser condemnat à estarme à dins.

Allí, no sabent quina ferme, vaig agafar lo tintor, i embrutis qu' embrutia tants papers com me venien y, com ningú m' deya «per qué ho fas» agafà pel mèn complicitat la pobra Gracia, retratantla de perfil y comparant sa ver-ruga ab un mostatxo de gat, lo que m' feu perdre tot l' afecte de la bona dona y m' vingué, ademés, una planteofada de la mare. Pero ena res me feya efecte y tot mon afany era fer prevaricar: ampaytava la gata, estirava l' orella al gos, vaig pègar à la burra y tirar pedrus als gerrins de la cort.

La mare deva atrifulada:

—Oy Jesus! psembla mentida! Aquest xicot s' ha trastocat. D' ensa qu' es al mòu, may havia tingut una diada tan perversa.

Aquella tarda, vingué l' oncle Domingo, qu' era un home de respecte, y ni n' vaig fer cas: va amenassarme ab fer vindre un mosso de l' esquadra, me pagà ab lo seu bastó; pero no hi legué remey. Fins quan, dejorn del vespre, m'陪伴aren al llit, vaig moure un escàndol dihant que jo no estava avessat à dormir d' aquella manera; mes un cop vaig agafar lo son, tot atagué en pau. Ben mirat, jo no era responsable d' aquelles malifetes, perque no las feya jo. «Sabéu qui, doncha? Ers lo qu' en un moment da descuyt m' havia pogut hours avans de dinar.

Al endemà, vaig llevarme xixeril, pero sabenime greu no haver anat à sarau com m' havian promès, sense mirar que, si no hi anàrem, jo n' vaig ser la causa.

Després d' esmorzar, pujarem al carruatge que venia del Hospitalat. Ab mas cuinades ja haviam fet les paus; pero la Gracia no deixava de mirarm's de reull. Ab nosaltres hi vingueren altres forasters, y vaig sentir que, ab la dona que l' dia avans traçava de gólastres a sis convidats, se despedien xiclets:

—Veja, doncha, que tornen l' any vinent.

—Oh! qui sà? Puisser xi.

—Cóm! Per forsa. ¡No fallave més! Si no volen renyir ab nosaltres, m' ho han de prometre.

—Bé, veja, si no hi hú res de nou, vindrem.

Y arrencant l' omnibus, no perà fins à deixarns à Barcelona.

..

Ara bé: jo he promès explicarvos perque la festa major d' aquell any fou, per mi, la més notable, y es lo que us vaig à dir. Ho fou per quatre raons.

Primera: per haver començat à afiliar, encara que de lluny, lo qu' es lo sentiment del amor.

Segona: per haver après lo bell d' en Serrallonga.

Tercera: per haver conegut per experiençia que l'heure sens mida té més risibilitat.

Y quart: per haver reniyt ab la Gracia i conseqüència de burlarme de su verrugo.

Pobre déns! may nass pogué sofrirme, y 'm sap greu que 'a moria tan abiat ensa durme lloch à poser prou enteniment per ferhi las poes.

Ara la vila de Sans es tots cambiada: s' hi han fet grans millores y va creixent en importància industrial. Lo ronch corre de les Bruxas, l' anich, poser, que li dava ayre de antiquitat, ha fet lloch a una via ample, y l' església qu' estava de moltis anys en construcció, ara, ja ben fusta, s' claua damunt d' amples grans rumbejant sun alt campanar. Al costat encara hi ha l' xic cementiri que guarda un objecte para miudit tant: les cendres de ma ben amada tia...

Ja veureu, o' amà que só-arrivat à ferme home, algú m' ha dit poete, y.... prenembo com volgues lo que 'us vaig à dir.

Una tarda d' hivern vaig acostumrarme al peu de la reixa que tancs aquell fossar, y, ab llàgrimes als ulls pregat per la que tant va estimarmos. Un ancallet cantava en mig d' aquell lloch quiet, y.... Ho direi? Si es veritat que 'a possas entenes qualcom de lo que no es dat entendre als démons mortals, l' ancallet deya:

«Es al Gal, es al Ocell»

ANTONI CABETA Y VIDAL.

Agost de 1877.

ENTRE POCH Y MASSA.

L

Lo Nom de la Tormenta
y la Pua de Rabell,
van ossarre 'i mateix dia

que 'l Ton Guarda y la Mercé.
Lo Ramon y la Peuleta
balla y fira ne volen?
¿Ne volen de passejadas
vestits nous y no se res?
Prou 'la diuen qui he 'la volen,
Ramon, miret no vas he;
mira Paula que l' enganyas,
que 'l pa blau te bona dent.
Miret moy, que 'l gram se 't menja
la rabassa, tu has cultur;
y la terra no s' enganya,
qui s' enganya els in mateix.
Lo Ramon, disseto à fira;
lo diumenge va al aplech
y la Paula, a les ballades
don la pola ab son garbeix;
y tots dos s' qui 'ls predica
li responden tots sonrient:
—¡Deixa! sà, que avuy som joves! —
Si no diuban ab poch seny:
—L'any que passa ja no torna
y d' un temps un altre 'n vèc.

II.

Lo Ton Guarda, que paraila
saben rá sé ab la Mercé:
¡Villets menys si avuy los vagons!
¡Ja vos dich fan un perell!
De treball... son ellis capassos
de ferre 'l de sis à set.
A punta de sol ja s'irgen.
¡Quin desfici, valgam Deu!
Per ellis festas may ne ressen
parenastricha ni papers;
de sarau no 'n fan los músiclos;
y à las firs y als aplechs,
si se 'ls veu es à fe cortes,
y à aumentar son estament.
¡Miserables com aquests
ni s' han vist, ni hi poden ser!
Per no se' gasto na menjan!
Se clarejan de tant ancha!
Prou 'la diu qui he 'la desitja:
—Mira Ton; mira Mercé,
que tant y tant he qu' es trenca,

qu' es pecat lo qu' are feu.
Mes ell penssa qu' es enveja
y responan sempre rient:
— Deixeu fe', qu' avui som joves! —
Si no diuhem ab poch seny:
— L' aix que passa ja no torna,
y d' un temps un altre 'n ve.

III.

Lo Ramon de la Tormenta
ja no té terra ni arreus:
va al jornal y troba feyna
quan no 's troben soenals.
Tot lo dia tehernejal
de la Panxa, din la gent
si ab aquell... si ab aqueul altre...
si va fe'... o deixà de fe'...
res: pabeu! josses del poble!
Lo que si puchi di de cert
que sovint devant del batle
son cridats en nom del Rey.
Prou 'ls diuhens y predican...
Però si, ja poden fe';
que si l' aix no vol beure
lo xiuix no li fa set.
Lo Ramon, de una caiguda
que donà no estan sere,
fa cap à la santa casa.
Sa muller hi jeu fa temps,
y dels dos han dit los metges
que 'n lo ciut tindrán remey.

Y mireu que són las coses!
lo dia dos de Janer
van morir aquells pobres plagues
que deyan sens cap ni saby.
L' aix que passa ja no torna
y d' un temps un altre 'n ve.

IV.

Y 'l Ton Guards, que s' havia
desposat ab la Merce
voien saber son remiat?
D' ella murmura la gent
que s' ha mort de alegrada,

y del Ton sisix mateix
que 's deixà morir de gana
per no gasta ni un dinèr;
y per no pagarnes metjies
medicinas ni baralles
al Hospital van fe durar
y enterrí per 'mor de Deu.

Y i campané soterranis
lo propi dos de Janer
delsa—«Ves quins esperiències!
Prenen exemple jovent.
L' any que passa ja no torna
y d' un temps un altre 'n ve.
Aquesis, per carta de menos,
y aquests, per carta de mes.

EDUARD VIDAL VALENCIANO.

BEN RESPOST

Un bisbe, enreixinintse ab una noya, "la ensenyava la doctrina.

—Al qui 'm diga hont es Déu li daré una taronja, digué.
A lo que va respondre un dels talles:

—Al qui 'm diga hont no es, jo n' hi daré quatre.

CANSÓ DE NADAL

Dessota tristes núvols
La Neu del cel s' amaga,
Tot lo nat s' emmanella
Sota un llançol de neu,
Los rius, gelats, s' aturran,
Lo sol, encès, s' apaga,
La terra sembla viva
De la bundat de Déu.
¡Miracle! Tot de sopie,
Y en mitj la nit callada,

Per sobre la nevada
La terra revereix:
Se veu lo cel tenyirse
D' una color rosada,
Los rius son cors seguisos,
La neu se desvaneix.

Ja tot lo mort belluga,
Ja tot lo inert té vida,
Los arbres se blandejan
Luxosos de verior,
Tot quant la vista alcança
Es un' hora florida,
Y en los celos espurnaja
La estrella del amor.

Del seno de la terra
Esperita candorosa,
Com flors d' or y de púrpura,
Grussant l' espay immens,
Ne portan en sos brassos
Pobetars oloresos
D' hont s' exhalan la mirra,
L' aldeas y l' incens.

Y en mitj la nit los àngels,
Batent sus alas, giran,
Y van, venen, revenen,
Voltant de núvols d' or,
Y a tots quants los escolten,
Y a tota quançia los oviran,
Cridantlos van: «Hosanna!»
Ja es naix lo Salvador!

Sus llums esplendoroses
Lo estel dels reys fulgura,
D' armoblas angèlicas
S' ombla la immensitat,
Y un cor de veus melòdiques
Per tot canta i marmura:
«Hosanna! Hosanna! Hosanna!
Lo Salvador ha naix!»

VICTOR BALAGUER.

Madrit 24 Desembre 1873.

Per guardar un sou
perden un bou.

EPÍGRAMA

Lí contava à tot parent
un de la Manya, al casar-se,
volent-en bon lloc posseir:
—Jo tinc tres molins de vent.—
Y al oïrlo parlar tant,
lo sogni li respondre:
—Desent, qualsevol los té.
La grana es tindré'l pagat.

S. ESTRELLA.

Terra de bruch
terra de poch such.

PROSA , PROSA Y PROSA.

Arriba un jovenet ab un llibre nota l' sixella à casa del seu mestre de retòrica, y sisís que entra ja crida:

—Ah! senyor Pan, quina troba! quina troba!
—¿Qué hi ha de nou, Celso? qué hi ha de nou?
—Miri, —y ensenya l' llibre— en un recó de llibreria, brui
de pols y milj corçat hs trobat una preciositat, escolti, es-
collí per Deu. Ja veurà quins versos...

Y 's posa à llugir:

O Senyor Deu, a quant serà que 'l mostress?
je tarda molt cum del mal hem no 'l venges;
Jo so ben cert que apres la mort l' espars,
mes en lo meu be 'm sembla que 'l mostrares.
Vuller haver pietat del tuu poble
puix aquells rebents alts en cadira
que del anyell volen la cara é lana
e son contens que feres lo deveres.

Oh quanti serà que regare les galtes
d' eixus de plor ab les llàgrimes dolses?
Contrició es la font d' bons emenes
aquell es clau quel tanca nos obre.

D'atrició pasteixen les amargues
perquè n' tenir més que en amor se fonden,
mes als quals son d' equestes me abunda
puix son camí e via per les altres.

Si Job lo just, por de Deu lo prenís
que faré jo qui dins les colpes nadé.

—Prou! —al ser aquí exclama lo mestre— Prou, no vull
sentir mes benegyteries...

—Benegyteries! Uns versos tan catalans y rodens y... so-
bre tot de un que se'n parla tant!

—Versos, dius? Versos! No digas dislòrica.

—Sí senyor, son versos.

—Mentida! —interrompe D. Pau posantse dret.—Mentida!

—Sí, senyor. Son d' Ansias; llegeixi las cobertes del lli-
bre si no m' vol creure.

—Que m' esplices d' Iainias! Versos! Versos! Mentida!
Mentida! ¡Hont sun los consonants, si son versos?... Aixó
que m' has llegit es prosa! prosa! y prosa! Hont aniriam à
parar versos sens consonants!

Y ab veu forta alegri ab to doctoral.

—Digas, benegyt, sense consonants quan es diferenciaria
la prosa del vers?

LOS TRES PROS

V tal com la magrana al sol s' esberla
mostrantne sos rubins, així ell parla
descobrint les virtuts qu' en son cor nian.

—No per tota hi hâ la pau y la ventura.
Lo sol que mos front coira hi hâ qui anyora
paig no i vêu, ni ab su pell la escalfó 'n trosa.
No té ic dia nit, ni la nit dia
pel qui en rônegu bauma vio d' engoixa,
No hi hâ repòs pels membres que s' fadigan
ni tallar ab lo rem l' ayqua feixaga.
L' anyoransa es un mal; mes si un es lluire
y l' cel se pot guaytar, sembla que mimva.
Mes l' anyoransa en la negror quin' ànima
pot ab ple seny, curt temps sola aguantirla?
¡Ah! ben de plànyer es lo qui sospira
y ab l' Eco sols per companyo ne conts,

y ha es ancor que trobe qui se 'n dolgoi,
puig encara que hi haja qui 'l conhorta
perçó 'l caiu sens il·lertat se queda;
al son plany no li alieuja la prohensa
la corcor que 'l migranxa y fins l' afolla.
No n' hi ha prou es que 's planyen les miserias
sens probar de guarirles. No hi shastan
blàggimes da pistat per dà' el que pena
un raig de sol qu' alegra sus angústias.
¿Qué hi fa que per mas galts, al sentirne
de un pobre esclau jo referir l' angoixa
condolintman, lo pior resbalat sentí?
Mon cor pateix: aliars fan més, no segnan.
Donchs bé, jo hi aniré: jo à l' anyoransa
li donaré de il·lertat la via:
à la negrera, la llum; al dol, la treva;
y al puny engrillonat l' acció perduda.
Jo faré pan y vida atí honi arrelan
la mort y la miseris, y lo pensivoia
testa que ajup lo descohort, ardida
tornarà à cimejar de vida plena.
Ja sé que n' es empessa gegantina,
més també sé que lo reboll del roure
que s' redós creix de la envelida soca,
arriva un temps, quan falta esquell, à esser
arbre també de profitosa sombra.
Aixis jo, trist reiat d' aquell gran Arbre
que à tui lo men ab tendre amor zapluga,
com ell preclerà la més cristiana
de totes las virtuts la pus excessiva,
la caritat que al cel més nos acosta
ab cad' acte que fem per practicarla.
Mon esperit de Déu guanyerà estima
del trist esclau al rompre las cadenes.—

Y En Jaume que l' escolia embadalsintshi,
lo colse sponialai en l' amples taules
y ab la ma sostienent son front boni nian
ja d' empresas gegants los alta projectes,
sorriu mitj conmogut y aixis exclaima
de son mestre el sentir las rahons belles.

— Só jova, quasi noy; mes tan persulles
m' han entendrit lo cor, que m' est que encara
com moguda pel vent la xica fulla.
Te condola del esclau y no m' estranys,
sé l' dol immens de caritat que brolia

de ton cor, pera mi' i de un segon pare.
Fas bé; plany al escissu. També jo 'l planyo.
Ningú com jo qu' ha vist las aus lleugeres
creuar l' espay; que ha contemplat los núvols
traversant dels als munts les negras cristas
y s' ho ha bagut de guayter des las fincoires
del castell de Monzó, sense pode' nixirme
ni fins allí hont lo guayta se paseja,
podrà comprendre quan amarach se troba
lo pè remull ab plor de l' auyoranza.
May se vol més ja il·liveriat benevolia
que quan perduda pera sempre a plora.
Fas bé, plany al escissu: y ja que 'l darrer
Déu la sublime abnegació del martir,
vés a sembrar pe' l mon la llavor nova
ab la fe, ab l' exemple, ab la paraula.
Y si m' ajuda volta, des d' ora conta
¡oh, mestre, ab ton deixable que 'l respecta!
¡Amich, conta ab ton príncep que 'l admira!—

Llevors, en aquell punt, lo tapís doble
de la porta sixocaren, y 'l rey Jaume
alsant un rich la ven, devinenç qui era:

— Entráu — va dir ab amistosa cara. —
Veniu, Ramon: avuy guanya la Església
un nou apòstol de immortal memòria.
En vos te un savi, en ell tindrà un exemple
que 'la cors més dura cativará ab sua obra.
Nolasch qui fos com tu! Jo aquí en la terra
que hi deixaré sols un grapat de cendres.
Tu hi deixarás un nom benedit sempre.

— Senyor, — respondé aqueix — vos ab la espasa
podreu guanyar molts regnes: ja, sois romper
pucir ab treballs cadenes rovellades
ab los plors abundants dels que les duhen.

— Mes cada anella dels grillets que trenques
als ulls de Déu, Nolasch, tindrà un imperi —

Y Ramon, lo confes del jove príncep,
a qui tot just la pel maxi punxa,
adelantantse ab riàllera cara
y ab llubi franch:

— ¡Ob, maravella! — crida —

Oh, maravella! — repeteix al joys.
Hèxas paraules qu' he sentit jo, principl
vostre bell cur y vostre gran projecte
clar com la llum é mi 'm descobririen,
si per altre camí no 'u tingutes nova.
Jo us ho vull dir: segulin la vostre empresa
que, per sortir del cel, tres cops es tanta.
Revelació es de Déu que al mon deralla
per lo camí misteriós del somni.—

Y al dí eixos mots lo frare alsant sos brassos
que del mantell los fundos plecs li bedan
al ulls traçant de goig, paral·la dolça,
severament de noa segueix al paus:

— Ab enau deix m' adormí, apres de veilla
dimada à la oració y al aspre estudi.
Per un confús y enterbolít paisatge
mil estranyes visions atrevessaven
sols derrant per recort l' alegre ó trista
impressió qu' en mon esser produhian.
Ah, ben cert es que quan la carn reposa
lles: l' esperit ab més afany né trascua
trenant y distrepant noves quimeres
ab los nüis dels records de nostra vida.
De sople, la claror morta y cendrosa
que n' ataria més visions fantàsticas,
tot prenent forma s' ha arrivat a esser
la viva llum d' un sol mes pur encare
que l' sol que l' mon ab sa pots d' or endaurs;
y en aquella esplendor d' auha divina
de núvols d' or y grans vorejades,
celestia aparició de trenas rosas,
ulls plens d' amor y llevik de dolessa,
encarnatsen ab mi m' ha dit: «Ja es hora
de que lo amor del mon s' ensenyoreja»
Una cadena d' or en ses mans duya
y ab un odors ensu n' ha fet dos trousos.
«Aixis faréu los homes en la terra:
Iois sou iguals, tots fills d' un mismit pare.»
Y s' ha fet! Y s' ha fet! Y encara m' escoba
guaytar le de shi nit tan bella imatje.—

Y l' frare ab los ulls alta com esquerderines
quicom, parat per llarga estona 's queda.
Mes tot refenise apres.

— Príncep, ja es horal
ab vostra ajuda; ab vostre amor joh Parel
y ab ma fe veja i mon la empera santa
omplint de benifets tota la terra. —

Diu. Y tal com la roca consentida
ja als picos del mali, al rebre de ma desira
un ferm y segur colp, cruix y s' esbada,
sixis al escoliar rasons ten nobles,
los cors ja canmoguts dels qui las ouhen
piens de vigor y d' entusiasme esclatant.

Y l' principe sixcentise ab cara encesa
de joya esclama sixis:

— Ne so tot vostra!
Per convertir tal pensament en obra
mon bressa, arca y poder lluix serventis sian —

— Jo li consagro i' senyal! — Ramon contesta,

Y Nolasch el lo front com una gloria:

— Jo li consagro i' cor, ànima y vida! —

D' aquella trinitat de cors atletes
al embat poderós ne trau floria
de Caritat la varia ja milj annas
y un riu de metz sas deus en lo mon obra.
Per ellis a la insegnoria arriba tendra
l' alienada d' amor y l'raig purissim
del sol que du ab la Iberia la vida.
Y per tu joh gran Nolaschi! que deixas paixis,
riqueses, llar, per tu i' cristianisme
un nou triomf assenyalist ne logras
als ulls del infel que admirat queda
al veure tanta amor, grandesa tanta.

Tal com exten al lluny sota la terra
sus arrels la figuera centenaria,
sixis per sobre i mon exten sus obres
la finalitacio novella, matant petras,
guaristanas descomhorts, dant a la sposa
lo marit allunyat, los fills al papa
y al cor ferit d' amor la meytat dolosa
en malhora robada a sa parrella.

Per tu foren iguals los que ser creyan
de different valer y moltes voltes
lo cap sobretch va rebre l' benefici
d' un senzill mendicant fins d' alrich pobre,
mostrant que l' cor al cap pot dur ventatja.
Per tu lo mon florí ab novella sava,
y nova redemptió vingué a enriquirlo
Janillo mes sant, mes ho tot enlaysantlo
vers l' alabada d' amor que a Deu enrotilla.
Per tu de las grans Arts algunes filles viuhen
la vida de la glòria que eternissa,
y es per tu que la Espanya ab ergull mostra
del manco de Lepani lo immortal libre.

Filla del cel joh institució beneyta!
Hostra sisas per los homs y le segias
y mes qu' era en lo mon no hi tingas iasca
doncbs a ton pas ja esclavitud finia,
tal com la llar payral sempre s' recorda
per mes que veila, sixaplugarme' no puga,
hoehde sisas com pedró de gloria
peis homs que 't van fundar y per la terra
que douznit salió va ferit creixa,
terra que molts d' espresa ne molejan
com a llurs filles motejan de selvatges,
mes si l' aspror del sol tals fruixs ne dona,
si lo esselvagiment tals maricos crida,
beneyta sisas sempre joh Catalunya!
Deu te serva eixa aspro' y selvatgeria!

V. PHLAY Briz.

POBRETA:

Aquella que ahir, al veurem,
verà a mi, com corre l' pell
a darrera de la bocca
venia ab ulls siegroya,
aquella de rossas trenas,
de galtes totes rojó,
qu' una rosella semblava
voltada d' espigas d' or;
le qu' un joit esco téu, y ya diu'ms

y un altre jove, per dissart,
els flama del mon m' enlluerna,
perdonam, soch papalló*,
vora mea ha passat urs,
ulls baixos, tombat lo coll,
depressu, com si sentis
de la frissensa l' asset.
Al veueria, lo sarcasme
m' ha mirat ab ulls de goig,
y assenyalent en miseria,
m' ha ditcat aquestos mots:
«T' ho deya fa temps, t'ho deya.
Si passas del mon pel gorch
arreplega le tas olas
no t' enfanguis. Tens recor
de miss paraulas?.. No juguis
ab l'honor que perdes pate...»
Mas al veuer de sus rostre
desencaixet la gregor;
de seu cabell, ja tot espro,
aqueil gris empalagós;
moguants mon cor de pena,
com quant s' emporten un mort,
he confagit ab mos llavis:
«Pahretal.. Déu la perdó!..»

JOAN PONS MASEVEL.

RECEPTA CONTRA 'LS ULLS DE POLL.

Al vespre s' untan ab formigó, un se fica al llit deixant
los peus sens tapar, y las calces s' encarregan de lo demés.
—Es provat,

LO MAS DE LAS ALSINAS.

I

Bella es la nit; fresca y clara
com una cubada de maig;

la lluna entre veis se mira
dins de les aygas del llach,
com s' enmira la una núvia
per agrada al seu amant,
mitj capada ab glasses blancas
emblema de l' amor cast.

Dins del bosch ni una fulleig
se sent cíuter; ona la brisa
que fa poch encar jugava
entre les plometas llaus
dels avellets aigreits,
propet d' ells s' es dormida,
com s' adorm l' oyret del mar
prop de l' ona blava y llimo.

II

Si la nit per fora es bella,
bella es també dins la vila;
si no fós que l' Senyor Compte
te manat desd' mihi dia
«Que »tanquin portals y barris
el toc de l' Ave-Maria
ey que s' prengui a tot aquell
«que surti après l' hora dita,
poch calarian las gayitas
festejadores de ninas;
poch hi hauria descontents,
poch la gent murmuraria.

Los uns diuen que al Senyor,
no li plauuen les follies
que cania de part de vespre
la juvenilia nixerida;
los altres, que l' vol esclaus
per serne tant sola ell lliure;
mes l' únic que hi ha de cert
en tanta parladuria,
es que l' rompte està geló...
d' un Mess, el de les alsines;
si, puig no vol que s' hi balli
com cada nit se solia,
ni tampoch vol que s' hi canti,
ni tampoch vol que s' hi riga;
perque vol flaner ell tot sol,
lo romaní que allí s' crua

Y al poble tindrà lligst
mentres no logri 'l que ansia,
que no es pas lo primer colp
que això passa dins la vila.

III

Patge del Compte y Senyor
ensella 'l corcer mes lluny;
prepara espesas y fletxes
no t'descuidis lo punyal
que l' empreng e perillosa
y en respon a lo ten cap;
Pren una escala de corda
y del llevadís la clau;
surt del castell en silenci
y fés pronta la senyal
que 'l Compte 'a frissa y dalters
pus mitja nit ja ha tocat.

Apostat fora la vila
vora 'l caminet del Mas
y armessarà sols un roure,
capòrs; que ja vindrà,

IV

—¡Ay Maset de les alsinas
que trist y qué sol estás!
ahir encar tan alegre
avui tant abandonat...

Ja no n' ouris més cantades
pels teus regalats voltans
sols de lluny, sentint recansa,
lo jovent t' esguardarà!

Mes avís que per mi viuen,
d' amargura finirán
quan sebrán que de sa neia
lo Senyó s' ha enamorat.

Mes ans que ser d' aquell monstre,
mil voltes morir saldré,
si fins en lo Clauatre m cerca
dins l' abisme 'm tiraré.

Partiré al naixer lo dia
per sol company men torment...
¡Ay! Masot de las alsinas
Ja may més te reveré!

Murs prehusts de ma cambreta
mes que la neu del Ge' blanques,
per altres d' or ni de seda,
no us hauria deixat pas.

Per una celdà ben tristia
vos cambierá ma sort;
per una celdà al dos reixas
que tapen le llum del Sol.

Floretas de ma finestra
que só regat tot l'estiu
¿qui us donerà una beuda?
com jo, cada demati?

Y vocaltres aurenelas
que prop d' ellà heu criat
qui us posarà 'ls jorns d' oraign
una miqueta de pa!

Quant deixeu com jo eixas terras,
quant vings l'hivern gelat
y veieu sus fulles secas
dins ma cambra rodolar...

Recordienvos que algun dia
van daryas lo perfum seu,
y sobre sus branques mortas...
vendrà, à cançó un adieu!!

Aixis parla condalintse
la pobileta del Mas,
¡Ay columela borvana
mal canadó t' feríet!

V

Per entre l'fullam dels arbres
un cavallé s'veu venir
sobre un cotxe negre, negro,
com lo crimen malehit.

Un patge i segueix enreix,
carregut d' un pes feixuch;
com in lluna se 's tapada,
no 's pot viureu lo que di.

Ja a travessan camps y horias,
ja son vorn l' alzinar
ja s' alumna; ja entrohonen,
ja s' acosta cap al Mas.

Lo cavaller desgavina
lo paige fa un xiulet baix;
una finestra s' entre-obra,
una escala hi han posat...
ob quatre raits l' han pujada,
ja son dintre.....

.....; Déu me val!

Jo Compte en sos braços baixa
de deliri tremolant,
blanca, esglayada y nena vida
a la nineta del Mas;
Dalt del corcer se l' emportan
sus trenas rosses penjant...
*Ay colometa borcena
mai enrada l' ha castall!*

Un crit per l' espay ressons,
es d' una auveneta i crit;
que al veuret los crits dels homens
tapa ab los alsos sos fills.
Ab sobressalt se despertan
los clavells, roses y lliris,
sus calixos benyuts de llàgrimas
omplen l' ayre de sospira
y en tant la Naturalesa,
la seva symia millor,
murmura aix cant ab tristesa,
ab tristesa y desconhort...

«Tornarà la primavera
ey l' estiu y la tardor
ey l' hivern ab sus nits foscas
ey altre cop lo maig hermos,
«Mes ta ignorència d' alir,
umes ta pureza y candor
«Ja no tornariu doncella
en il-luminar lo seu front...
«En lo mes tant soia retornar
ecosas del mon!»

AGNES ALMENOOL DE BADIA.

OPINIÓ SOBRE LA DONA

Deya una senyora que la dona tenia més perfeccions que l' home perque, havent sigut criada darrerament, per forsa havia de reunir totes les perfeccions de les demés criatures. «Ho agafa malament, senyora — li responia un dels seus tertubians —; lo que hi hâ es que Déu es un gran arquitecte, y després d' acabar l' edifici, ja poserhi la banderola.»

PENSAMENTS

(VALÈNCIA)

Jo veig flors y 's desfullen, jo veig astres,
y s' apaguen, sent música y se port
la ballen en lo mon no deixs rastres
com una vira que canta en lo desert.

La torta nit-segueix al dia pulcre,
darrera del plater vé lo dolor,
desde que l' home naix fins al sepulcre
jumsy cult sense espines ni una flor.

Viure sense passiòs, aixó no es viure;
munticles, es llençar del cot la prou,
no pot gojar qui d' elles se veu llitro
y es inleïts qui d' elles es esclau.

¡Y 's mon es un Edén! Pishers y penes
a un temps en este vall alsen lo crit,
tot se desfulla quan se toca openas
lo mon es un Edén... mes maleït!

JASINTO LABAILA.

DOCUMENTS REFERENS AL MONASTIR DE PEDRALBES

1327

Aquest llibre es del Convent de les Dones Sors Menors del honrat Monestir de Santa Maria de Pedralba. E es assi la regia iur escrita en latí, e un romanes.

En lan de N. S. Jesu Christ MCCCXXVII, en lo dia de la Invació de Santa Creu de Maig que fo la dienca en Dicembre, lo molt alt Senyor en Jaume Rey darrgo, e la molt alta Senyora Deu Elisa per la gracia de Deu Reyna darrgo mesteren, e posaren les Dones Sors Menors del orde de Santa Clara en lo molt honorat Monestir novelament edificat per eys en la Parroquia de Sant Vicent de Sarrià prop Barcelona, nomenat Santa Maria de Pedralba ab molt gran solemnitat en ayxi que aquí foren presents personalment los damunt dits Rey e Reyna, el senyor en Joan fil del dit Senyor Rey archabisiupe de Toledo, qui dix lavore la Missa e los Bisbes de Barcelona e dosca, e di Vich estan tots tres revestits à tota la Missa. E foren presents aytambe lo Senyor Infant en Pedro fil del Senyor Rey damunt dit comte d'Empúries, e als Nobles en R. Folch Vescomte de Cardona, e en Dot de Muni cads, e en G. de Cervelló, en Bernat de Cabrera ab molts cavallers oscunc deys.

E ab la Senyora Reyna foren moltes dones nobles e honorades de Catalunya, las quals ací no es nomenar. E foren aytambe presents Molts Religiosos e Homenys dorde, e clergues entrels qual fo lo Ministre Provincial dels Freres Menors Fraire R. Bancal ab gran companyia dels seus frares.

E preferen dotes Dones clergues e dues legues totes eltes, bones, e sofficients del Monestir de Sant Daniel de Barcelona, que son ayxi matriu del orde de Senia Clara, e sis infantes va vassilida, les quals entraren en temps lo sobre dit dia en lo Monestir damunt dit. E les quatorze Dones de sus dites eligiren per Abadessa ab bona amor Sor Sohíana de Santset en gran concordia e tapt iost fo confirmada per lo damunt dit Ministre. E apres en continent rebieren nou Infantes alborde en presència del Rey, e de la Reyna. E tot aqüo espegai e endereçat, el ofici de la Missa arribat ab gran gong e alegria, feu bons gracies à Deu e à la Verga Maria, e al benavuyrat Sant Francesc, à ma Dona Senia Clara e à tota la Cort celestial, car aques feyt ero vengui a acabament en tant breu de temps que no aye cor un any, e un

mes que lo Monestir sere començat dobesy, co assaberon
los M. CCC. XXVI lo condemna de Senia Maria de Març, en
lo qual dia lo Rey e la Reyna posaren la primera pedra al
cap de lesglesia ab gran fesia e ab molta gent hourada e as-
senyalada, la qual cosa fore long de contar, e molt mes de
escriure.

Los noms de los quatorze Dones devotes e honestes, que
per amor del lor Espou Jess Christ, y per salvació de lurs
animes, e per honor de lor crede a creixer e multiplicar
inspirades per lo Sent Esperit vingueren acordadament, e
valentosament a poblar, e a fundar l'orlat Monestir de Senia
Maria de Pedralbs, hiyan entraren totes en temps lo de-
mudnit dia solemnement suns aguets: Sor Sobirana de Saus-
set Ahudosa, Sor Francesca e Lortevila Neboda de la Se-
nyora Reyna demundits, Sor Constança Coguera, Sor Al-
manya de Mansoli, Sor Santina de Jonques, Sor Constança
de Vilardiel, Sor Delsa Fuyla, Sor Constança Fivaylara, Sor
Constança de Molins, sor Margarida de Bouvila, Sor Maria
Luyla, sor Severa Fivaylara. Aquestes donas sun clergues, e
reclutes. Sor Almanya de Canoves, Sor.... Aquestes dues
son legues, e van defora. La gracia de Deu sia ab eyllas.
Amen.

Nota. Quant aquestas Monjas fundadoras entraren en
lo Convent no era del tot perfectionada la fàbrica del Mo-
nestir, y se diu per tradició, que les Monjas en el dia habi-
taban en los Clauixos cuberts y tapats ab estores que los
tancavan, y servian de resguard.

La Iglesia està rubricada ab senyals de consagrada pero
no te mes testimoni que la tradició. Ab tot es ben crei-
ble ho sia realment, perque devant las Creus pintades,
quant en aquells anys passats enblanquinaren la boveda,
y parots, se veren unes creus esculpidas en la mateixa pe-
dra com ab punts de escarpa y al pareixent tan antiguan
com la mateixa fàbrica, y per est molit sobre estas creus
esculpides se pintaren las que uns se vedhen vermelles.
Esta tradició tindrà origen del dia en que digué la primera
Missa lo infant llin, Sr. D. Joan ab assistència dels tres
Bisbes de Barcelona, Dousca, y Vich, los quals per solemnizar
mes la funció, y fer a la Iglesia mes recomandable a la
veneració pùblica la distingueren ab aquesta Sagrada Ce-
remonia.

A JOANA D' ARCH.

Virtut y fortalesa
te daren gran renom
y ab usables fets, Joana,
daren exemple al mon.

Quant per ja fe lluytavas
conquerires bell lloir,
y ab tots astes demostrars
quant pot lo pairi amor.

No 't va mancar coraige
ni 'l decaigut l'esprit,
sus lòs, brusament flama
valor dava a tan pit.

Al remembrar la història
batogs le meu cor.
Jo admiró noble filla
de Fratam, ton valor.

M.ª DELA DOLOSA FITRA A INGLÈS.

AMOR AL ART

Un pintor qu'estava trayent una còpia de un bonich paisatge, demanà a una noyaia que 's posés en primer terme y que no 's mogués fins y tant que ell li digues prou.

La noyaia creu y 's plante allí bonit y com li diu lo pintor.

No havien passat cinqu minuts quan arriba corrent una germaneta xica de la que servia al pintor y crida:

—Marieta, la mare 't crida. Goyat! Vina!

La noyaia no's mou.

Al cap d'un ratol, torna la germaneta xica:

—Marieta que no vens? Mira que la mare està enfadada.
La noyaia tampoc se mou.

Passe un ratol més y torna altre cop la petita y ab gressa crita.

—Goyat! Marieta, vina! —exclama.—La mare diu que si no vens, ella vindrà y 't donarà un fari de llenya.

Llavors la Marieta, sense perdre de vista al pintor, sens
tombar-se ni fer cap acció mal per no perdre la posició en
que lo artista l'havia col·locat.

—No puch venir,—respon.—Digus a la mare que 'm
pintan!

RECORT

¡T' en recordes del dia en que m'us verem.
Per primera vegà?

¡T' en recordes que fom vers la platja.
La nit de Sant Joan?

¡Qué nit més clara! ¡T' en recordes, nina?
¡Qué nit més clara fom!
Jo em penso que la lluna, més bella
Ja may l' he vista yo!

D' el remor de les ones que venien
¡T' en recordes també?
¡Qué remor que ne feyen, vida meus,
Cuant te doní aquell bes!

Jo no vulc que responguies cada volta
Que t' hecha preguntat.
Sols vulc que me responguies, si recordes
La nit de Sant Joan.

MANUEL LLUCH SOLER.

IDILL.

Assembia l' bogueret sobre la timba
Esbart de colomelias,
Aparellades totas per llançar-se
En la vall fonda y fresca.

Lo sol se pon: son raig darrer daurantíne
La torre de l' església,
Pujant va per la falda de la serra
Ab sa claror rogent;

Fins qu' esborrascaisse allà en lo cim altivol
De lo puig que blanqueja,
Se'n va à tenyir los nubellets de purpra,
Y 's pèri dins las estrelles.

Al cant dels rossinyula que 'ls horts amagàn
Y al so de les fomistas,
Fosa dins l'ombra, acaba la celista,
Y los estels clarejan.

Desdins 'l templa à la vall buxa una via
Ombrejosa y estreta,
Y tot carregant, entre oims y canyes,
Cap al fossar amena.

Del templa exist, pel caminoy devalla
Gent endolada, y 's veuen
Entra 'ls baixers dels margs los amarrus,
Los redossiles negras.

Darrera hi va un buril, d' escot lo forro,
Dins ell una donzellia;
Corona dia 'n lo cap de roses blancas,
Y un Crist en las manetas.

Trist es lo visige: tots los cors sanglotan,
Tots los ulls llagrimetjau;
Recordan sas virtuts las ploradoras
Y 'ls valls las repeleixen.

Lo pont ne passen del torrent qui escama,
Y allà, entra pins y estepas,
Del tancadet apar lo mur, d' hont cauen
Las lopareras verdes.

Allà dins, sobre 'ls solchs, jas creus de fusta
Què coera la serena,
Entra 'ls mirabolans y l' eurs, aparen
Jahents aquí, allà doctas.

Y un criminal que los xipress senyalan,
Dret va a la capellista,
Abont deixan à la nina tota sola
Al costre liums encoses.

Ay, l' amorosa qui los cors fermava,
La flor de la bellessa,

Sens companyia passarà les hores
Quan tenis y tens n' hi feyan!

Ay, no! no romp la mort les tendres llàços
De l' amor sentit y vera;
La qui 'n la vida no gosà mirerla,
La ve 'n la mort s' veure,

Quants' en van tots, resent lo darrer Peter,
Y lo coster emprenen,
Tot adressingant a lo fossor s' acosta
Un jovansú sens cýma.

D' amar trial fes lo cor, y de la ditta
Trencada le cadena,
Per l' eliba escamés, de dol morintse,
Aixint de llana, hi entra.

Ab quin llenguatge, lo dolor llavoras
Se plauy dins l' ombra freda!
Mas, res desperta 'l cor que la mort glassa!
Trista sort pel qui vella!

Ja sé un altre fossar, y sol m' hi planyo:
També has creus a' hi adressingar;
També per may tornar, ab sa mortalha,
Hi jes me dilua estesa.

GREGORI ROSELLÓ.

LAS FIRAS Y FESTAS DE NOSTRA SEÑORA DE LAS MERCESES.

A M. FRANCESC PRAT Y BRIZ.

Molt Sr. meu y estimat amic: á son degut temps rebí la qua ab data del 20 del mes passat se dignà escrivirme, invitantme á colloborar en lo *Calendari català* pera lo any 1878; y en bona fé que no podia haver arribat en mos bona oració. De ella pot dirse que ha vingut com l' anyol si dit; puig l' espectacle que Barcelona està donant m' ha sugerit bo pocas ideas que desitjava manifestar, y no sabia com ferho, y V. ab la sèba me proporciona mediis pera realischo, sens

lo qual, aquelles, com moltes vegades me succeeix, haurien quedat mortes y enterrades en mon enteniment sens haber arribat a veure la llum. Grans mercés donche, y sens altre preusbul estrem en matèria y parlem de lo que avui iathom perla de las *Festas y Fiestas de Nuestra Señora de las Mercedes*.

Comencarem confessant-hi ingenuament, que jo que no havia sabut explicarme ja mal aquella mena de instintiva aversió que professa vosté a certes terres y a certa gent, ja comprehen avuy fins a cert punt, mercés al efecte que en mi ha produït ciixa disbauxa que acabàm de presenciar. Prescindire de les raons que en favor de esas *Festas y Fiestas* pugau fer valer los que de elles estan ferventment enamorats: no entrarem en apreciacions respecte del mal efecte que pot produuir lo posar com puntalls ó pretext d' unes Festas que no tenen molt de cristianas, lo nom sacramissim de la Verge inmaculada; res dire de la inoportunitat de celebrar unes *Festas y Fiestas* que no trauhen cap a res, — que no commemoren un fet important; que no tenen en seu favor l' ajuda de la tradició; que no contan ab l' entusiasme del públic; que lluny de esser populars, son sola y exclusivament oficials y erídicis; que no són fira, perque Barcelonu, verdader empor del comerç y de la industria y de las arts catalanes, té en sus tendes y magatzems y estableixements, oberta fira durant tot l' any; ni són festas puig los barcelonins durant estos dies de robombori y traij danben trubilar y trabillan com si tel cosa, — en una època del any en que Catalunya entera, y especialment la província de Barcelona, de la qual en patrona se erí la Santa Verge de las Mercedes, se troba atragada recol-lectant la mas preuada, quasi podríam dir la mes important, sinó la unica de los seus collites, en termes que los pajessos, al permís dels respectius Rectors, ni tent sols vagan en lo jorn que se consagrati la Iglesia & la Mare de Déu, en la expressada advocació, y en un temps en que la naturalesa acostuma cap al hivern, no ofereix un sol dia de tractius que brinda en la primavera. No, de res d' això vny parlar, mes necessito desalligar mon pit, trist y amargament conmogut devant del espectacle que estos dies he presenciat, devant del espectacle que ha donat la ciutat compila, moguda, no per noble desitj y enviaja pensament, sinó impulsada per cxa feina de goigs y plahers, que es distintiu especial de lo època en que vivim, y de la qual, ab tot coneixement de causa, no les volgut il·lurir-se la que feu assiento dels venerables Consellers.

Sí, amic Briz, Barcelona cridant pera que fessen cur a les *Festas* los senzills espectacles que son encament preciosos.

sistim de Viles y llogurets, segura de que aixis atreya a aquelles que no tenen condicions ni medis material per appreciar altres espectacles; Barcelona, la illustre corrupta, la que mai d'uria descendir de son elevat estat, rebaxantse fins al punt de convertir-se en bich de curt veïnat, j'm' ha produbit le instant efecte que certes donas que no reperen en traços y avuy vestiran de dama, y dama d' humil pa-jeua, y l' altre dia s' enjipanun si convé lo pintoresch arreu de les dildes vincentas, sens mas si que presentar-se ab cert atractiu de sovietat, si que canent se troba ja de contemplarlas dispostas d' altre maneras.

Y qué ha conseguit ab això? Si son objectiu era caçar gent, y que ab pros feines bastessin los amples carrers, a contenir la gurnació que 'la dabis omplir de gom à gom, ho han alcansat; mes si son intent fer, comunicar certa cosa popular a les festas, s' ha equivocat de mitx à mitx. Los gralls, que tan desagradablement sonen a les orellas dels que han estat demanats, y han crescat obint les inspirades melodies y las armonies admirables de lo Bellinis, Rossini, Gounods y Meyerbeers; pero que llony de esser inarmònics y desapacibles, ofereixen atractius y fins sumen en lo cor en dulcissima instàncie, deuenen sentirse en los pobles y les viles: abans les cases no són altas, ni los carrers espedrata; ni apagan sus notes agudes los xiulets de les locomotores, los que llenen los conductos de les tramvies per atrinxer als viandants lo pròxim perill de que estiguin amenaçats y abut, en tot cas, los finichs rumors que apagan se plasyivola ven, son la regositjada risible dels que disfrutan los sensils plorts de la festa major, o lo remorsix del vent que groaxo alines y bressa la pina. Los tardoros que tanis encants encloent pera qui los sap appreciar; que lenta animació comuniquen; que tanis atractius oferixen en les places y carrers dels pobles y viles del hermós Ampurias, son balls tontos y pesats y d' uns monotones insepiembre pels senyors y dependents acostumbrats a ballar polcas fastuosa y schatzisch rematats y americana de ulls en blanc, en los jardins del Tivoli y del Prado y en los entarimats del Romeu y lo Liceu. Lo drach que pels vilafranquins fa tenta importancia per lo misme, com per los barcelonins que se'n van, ir la gegantera, la Pobilia; lo drach que tanis entusiasmà a lo malaguayan al Piñer, que en ell veié la bestia ferí de nosaltres poéticas legendas, la representació gràfica y genuina del espírit del mal. Lo drach que paper tant important desempeya en la relació de les festas de la beatificació de Seu Ramon, es pera les de la ciutat un endescal bipedo cuius extremidades arrancan de la cavidad toracica, a propòsito únicamente para disquer a palotes de su espe-

cis; i Los *Niquets de Falla* que el fer la torra de nou, sobrepujan les mes altes cases de *forsa*, no poden causar admiració abont les cases tenen més de cent pams. Y los *Nombalats* y las *Sortijas*, y las *Altades*, si estan en son punt en los pobles que esmalten las planures que regan el Noya, lo Besós y el Llobregat, no escauen ni corresponen a una ciutat que pot fer luminaries tant vistoses, tant magnífiques y tant expléndides, com les que al verdaderu sorprese han hheim costemplot en la plassa real, en la de la ciutat, en lo carrer de Fernández y en las nobles del centre y de las flors.

Pero no es això lo pitjor: lo pitjor es, que sens contribuir a las *Festas*, per tals media, aquell ayre de popularitat, que constitueix son mes gràt encís, en les festas majors de pobles y viles y llochs, tenen influència de sobras para atraurec especiadors, que no tant deixan sa casa para venir a lo que tots anys veuen sens que hi cosin una mala, com para contemplar lo que a se de bambó y talha resan los papera y cartells, y altres coses que los cartells y papera no esmentan; pero que no per això tenen menys atracció.

Les festas majors, amich Briz, vostre bo espí, son de necessitat imprescindible en los pobles rurals. Sens contar lo molt que contribuixen a la riquesa y ben estar material dels mateixos, puig ab motiu ó protexió d'ells, se fan obres y se compren mobles, y en una paraula se posa en moviment lo numerari, són causa poderosa para mantenir ferma los viacles que enllacen los membres d' una mateixa família, que dispersos per la ferma de la necessitat, aprofiten la conjuntura de las divertissions que ofereix la festa major, para reeuever al pare, y abrossar al jèrnia, y considerar a la cuonyada. Avui mes fàcils y expeditas las comunicacions, merces als adelantos de la època, y ab prou distractiòns de tots mens en la ciutat, pera que la gent jova, no pretinga buscar fora de ella lo que avans no hi havia y el present o' hi troba en abundò, les festas majors se van recessintiss de erxas condicions que son fillas del temps; puig ni als parents denben esperar la festa major pere venrers; ni la juvenalia fa un visitje per estar a un parell de paraus abont ballar ab los noyars mes aixeridats de la encontreda. ¿Qué succeirà donch' si Barcelona s' empenya en absorvir la vida dels pobles, fent una festa major que s' compendi y resumiran de totes les de Catalunya? Succeirà, lo que no pot menos de succeir, que s' acabarà la vida dels pobles; que'l peix gros, com diu l'aforisme, se menjara la petita; que la Barcelona moderna, com le lloma de la antigüetat, no contenta en que visquin los que desdo-

lluny la feu viure, acaba per mafiosos; ab tal de tenir ben prop-sis que indirectament de elles son tributaris; ab tal de creixer y creixer fins al punt de edificos no ja en la pla, sino en los cims de les muntanyas que la cenyen.

I no s'crega que exagero. D'una població d'algunna importància, que no tinc pera que anomenar, han viscut durant los dies de les festes 1500 persones. Presumo que no 'n tindrà ningú d'exagerar donent perental que unes ab altres, prou de viaje comprés, han gastat 20 pescetas. Donch's per esta cantitat que fa 30000 pescetas, o sian 6000 duros, representa la vida y la animació del poble durant un any. Dita cantitat es la que en diversions pot generar una població de les circumstancies de aquella a que 'm refresco, en dutes meses, y enix cantitat la ha gaudida en una diuinitat de vuit dies: enixa cantitat esmercida en diversions ne se gaster d'altres en coses de mes utilitat y profit, que donen vida als diferents oficis, y estas cantitats no s'gastaren, porque estan gastades aquelles.

No es això solament: gants hi ha, y jo podria citar-hi; que enlivenades per l'espectacle enxertat que Barcelona ha ofert en estos dies, y compensant la quietut y tristesa del poble ab lo bullir y animació de la ciutat, y creyent que sempre ha de esser igual, y que Barcelona es una nova Xauxa, no han vacilat en deixar la vida del poble per fer la vida de ciutat.

Altres n'hi ha, també podria citar-hi: que canvi llinxats y peu terrosos, vivint en una envejable ignorància, si cap de molts anys, quan ja s'encaminava a l'altre mon, quals pera qui ha presençat que de esa manera se donava aire de superioritat, y feya una obra de misericordia, «rayent la lliana del castell, a un pobre craclo» s'ajuden de haber obtingut les favors de uns senyors molt mams, que vivien en unes cases que semblaven una tessera d'or.

Altres en si... pero més val callar. Possem ferme a esta sèrie de consideracions que segur no faltará qui diga son dictades per lo mes negre pessimisme. De totig a mitj s'equivocarà qui tal presomosa. No emic Briz: si posarí i en los termes que prencheixen, aprofitantse de sa invitació, no he volgut més que donar lo crit d'alerta, porque temo, y crech que ab fonament, que les *Fires y Festes* de Barcelona, de continuar fesent cosa enguany s'han fet, son una lliassada de mort per la terra catalana, qual fessonja característica, se perdrà confosse en la lessònia de la capital, en aixa lessònia cosmopolita que van prenent les grans ciutats.

No vol dir això que Barcelona no deu tenir *Festes*: fesalas en hora bona quan pera feriss li haja motiu y ocasió;

però fàssales qual correspon a la segona capital de Espanya; ó la primera per l'estat en que en ella s'troben lo cosers, la indústria y las arts. Aixecar fòndas, y palau y jardins, que sien recorrt durader de les festes d'una anyada, é invertint-lo que gasta cada any en llums, y castells de focs y coblas y danses y sortijas y regates y festetes de carrer y diversions de poble, en obres sononamentals, podrà siabarse de tenir lo que li faisa, y tenen, faru d'Espanya, capital de moltia menor importància que Barcelona, y para fer manifestacions no tindrà que demanar acolliment a nrogú, puig tindrà museos y palau per Exposicions y jardins zoologichs abent ensembles que esborre el esperit, i trobarà l'ofresser aliment per la intel·ligència. Y est foraster no 'l busqu no es lo habitant de les terres catalanes, en lo sensill purés, es lo honorat menestral d'quant mes en lo dels que viuen en les províncies d'Espanya: est foraster busqué en aquellas regions en que no 's disfruta un clima tant agradable com lo que à nosaltres Déu nos ha concedit, y estige seguri de que educh no moventie mes demig que el de ganancia material, suposició que ni un sol moment den admitempre, encara hi sortirà guanyant, poig quiscun d'estos val per cent d'aquells. Obrant xixia Barcelona procurrà com qui es: com matrona distingida que ni un sol punt obliga los blasons que la exalteixan y a la que obliga la noblesa; seguint la senda que ha empres, sense per nixa conseguir lo seu propesi, d'ametirà que mes que les boonsa de l'intel·ligència y de la gent triada, la encisan y desvaneixen los picaments y cridaris dels que no distingeixen entre sentiments y sensacions.

Y are amich Briz pregantli se servasca perdunar-me que pera deshagar mon pit y donar lo crit d'alarms, haja aprofitat la invitació que 'm feu com de costom, de col·laborar en lo *Caleadero*, tent oportunament vinguda à les meves mans, es repeteix com sempre de vostre alim. amich y company.

G. VIDAL.

Barcelona 2 de Octubre de 1877.

CANSÓ DEL ARROSER.

(VALENCIA.)

I

Mentrells llauravem—la terra esà,
allà 'l planter—feu son camí;

plantantio prouie,—si apunt està,
vinga sigus y sol—qu' ell creixerà.
Mira de ver!
lo pia cubert;
¡tanta campo sols ya 'n—pareixen u...!
Pero veus tu
squell de ver! mes negre qu' allà's veu?
Eixe es lo men.

II

L' alqua, correni—pel camp abaix,
besa y refresca—lo peu del guaix;
que si be caixa—lo sol del cel,
la espessa palla—servix de vol.
De vista 's pert
L' alqua entre 'l veri
de tants de campo—que 'n formen u...!
Pero veus tu
eixe mes pia de palla—que shi 's veu?
Eixe es lo men.

III

¡Ja va assigant!—¡per abon ve 'l vent!
¡Guàrdemos Deu—de mal ponent,
de forta pluja—y de trouxa,
y de graniz,—y spedregà;
que en un punt sol,
si Deu ho vol
de tant de grà—no 'n queda u...!
No hi ha ningú
que, si à merce del cel així se veu,
no pregua à Deu!

IV

¡Bon temps! ¡La espiga!—qué be ha granal!
(Mes que d' arros—paraix de blat!
y cap à vall—totes caent
esqueuem prouies—n' estan dient.
Que en un instant,
Deu no median,
no haguera arros—quedat ningú...!
(Y ha, pues sigü
que no li done, si aixina 'l ven,
gracies à Deu!

V

Bona cuadella—de jornalers,
en punt de segó—sigem primers,
per si l' oratge—mundaussa fa
tallines les garbes—encontre ya:
Com franja d' or
conté un tesor
cada garbera—qu' el basquet du...
que mil per u
à qui treballa en fe, y espars, y creu,
Li dona Deu!

VI

En ample cercle—ben spillà,
tres caballs junts—bateo la era;
de grà 'n resulta—ties que ne sol;
secarí en la era—ya ho ferà 'l sol.
La cambra, à poch,
no te prou lloch
per a los sachs—qu' el carro du...
que mil per u
à qui treballa en fe, y espars y creu
Li dona Deu!

R. FERRER Y BOCCÉ.

UNA FESTA TAURÓMACA EN BARCELONA

Aquestes festas que tan poch s' avenen ab l' esperit de civilitat i sobre tot que produeixen tants dolents resultats pels la moralitat d' un poble, essent escola shent s' alimentan los sentiments innobles. Hoch abom! tan mal pagament trova lo lleal animal qu' ha contribuït més d' una volta a sostener una família, costen avuy en nostra terra ab un nombre insapreciable d' aficionats, molts d' ells que contribueixen inconscientment a sostenirlos, y altres, admiradors no del espectacle en sos grossers details, sino del aspecte que presenta lo cercle, ocupat per una multitud immensa qu' anima lo quadri.

Voldriam fer constar aquí una à una los ralens que va-

nen à apoyar nostra antipatia per la mal enomenada *festa* *nacional*, molt més en Catalunya, d'abont, ab greu sentimient, veiem desparixer cada jorn festas que porten emblanades ab elles agradables tradicions y fins direm glorio-
sus records; mes nostra intenció es donar a conèixer avui la descripció d'una de les primeres corridas celebrades en Barcelona, quina nos ha trinxat un «Dietari» de nostre arxiu municipal. Del llibre menciat, que correspon al any 1601, copiem lo que segueix:

«Dilluns à III (Desembre de 1601).

«Dit dia los SS. deputats valent continuar lo regocijo |
»alegria y contento de dita nascitut de dita Princesa | furen
»corrids de toros que hanjan fets omir | eninguts los SS.
»consellers en la sala de les armes y esentials en les fines-
»tres de aquella, arrile lo Rcm. Sr. Duch de Fòrix | al qual
»disqueret arbreu als porta de la primera sala de les armes
»y arribat sa Exc.º albalco abant stigus lo dia abens | los
»SS. conselles sen enaren als finestres que per ueure los
»toros tenian dedicades | e arribat los SS. deputats en la
»sobra designada finestra y assentades les dames en los cor-
»redors que per dita causa eren estatades feia | e també los
»seuallers y altres persones en la corredor y catafalch ma-
»naren sollar un dels toros que en un Hoch tras dels cata-
»falchs junt als cess del general tenian enclosos e comenza-
»sa correr per la piazza sens fer deny aninga, y poch apres
»fouch desarestat | e apres ne fouch fent altre e correuguda la
»piazza per algun espai e també fouch morí | even sa
»Exc.º lo abus se foya de matarlos ab les espases mens als
»oficials que allí eran que diguessen als que staueen en la
»piazza per foreir que deixassen espases y dagoss pera
»que se pogués veure la desinvoltura dels toros | en aquest
»instant entra en la piazza o clos per dita causa sera fet un
»seualler enemusat don Pedro Vila y de clascari seuallà à
»la gineta ab quatre alsenys quiscun dels ab dues llau-
»ses | e fet lo scatament degut assa Exc.º, als SS. conselles
»y als SS. deputats, tragueren un toro y correuguda la piazza
»en seguiment de aquell per no uolent aliamasiar y xixi-
»rdons un colp al toro e apres de aquell tragueren altri y
»dós junts que foren en nombre... Y finalment tragueren
»un toro ab una vestidura li hanjan fets y ab ella molts
»quets y al exir lo toro en la piazza posaren foix als quets
»y ab lo foix dels cuius y altres maquines heren feias una
»corrent dit toro crancanisse la pell y així acalà la festa ab
»molta musica de menestris que en los catafalchs hanjan
»y moltes trompeles | e acabada dita festa dit Rcm. Se-
»ñor Duch de feria sen ana de dita sala de les armes y los
»SS. conselles lo accomponyaren als porta de aquella |
»ço es de dita sala de les armes.»

La descripció minuciosa donarà començar com en aquella temps s'apreciava lo joch de les sortis, y s'aprengrà d'allà qu'era desconegut en Barcelona ja de les picas.

Se tenen indicis, sens que fins ara ho hagin provat los documents, que quant lo Emperador En Carles V rebé la visita del Rey de Tunís, trovantse en Barcelona, s'organitzà una corrida de toros.

Per la manera com refereix lo «Dietari» lo qu'arribem de relatar, se pot creure que seria alashores un espedició sino del tot nou, molt poch conegut en la ciutat romana. Després, en 1668, se donà també una d'aquestes festas en la mateixa piazza y ja desde 1677, durantquin any ne tingueren lloc en 13 y 14 de Juny y en 1.^r de Mars se repetíen més sovint.

JOSÉPH FITZ A INGLÈS.

LAHONT VAN?

Be'n van de empolaynsdades,
plenes de juyas y flochs
y de eisvels en las trenas
y caragoleta al front
y ab vestit mes llarchs de cuas
que cap miloca alzar pel,
eixas donas, eixas ninen,
bonicas com ratja de sol
que envoys la mantellina
ab transparença blancor.

A fé que'n van de dixerides
y mes llesta que va vagó,
acaloradas, rialleras,
vermellas com iniciats,
tot corrent desalentades
cap.... no gess dir ahont.
No es à ballades ni à fire,
passeig ni festa major,
ni à cap saut, peregrinatge,
bodas ni aplauch religiós
ni à consolar als que ploran
ni à fer caritat tampoch....
....! Dorchs hont ven les ninen bellas
van.... à puesto molt millor
van als tores.... Van als tores
à familiarizar liurs cors,
ab lo espectacle feréstech

de carnstje y desiracció
que en la ensangrentada plassa
per eprobi humà te lloch;
alli corrén, alli veuen,
com los carnívoros corps
volan al camp de batalla,
per gosarse en llurs horrors,
¿Allí van? com tal pot esser?
¿Com pot ser l'èsser poderós
que del cor de nostres donas
se apague lo instant preciós,
de la pietat y modestia,
de caritat y dolor
que feu que com sa hermosura
son bon nom celebraf los?
Are ja no se acontentan
ab los purs goig del candor,
buscan les estrepitoses
y varonils sensacions,
que conmiquen llurs entrenyas
com lo tró de un canò Amsstrong;
ya sa sencilla ressa
y son decoro graciós,
han deixat per lo desasco
y violentas posicions.
de gimnastichs exercicis
poch conformes al pudor;
les hi plau com coraceros
regir un caball brità,
vestir en lloch de fridilles,
ab gabán y pantalons,
per fi, concorrer als toros
que es cuant mes de estrany fer pot
la dona que de sensible
alimente aspiracions
y no vulgu, en lloch de dons,
semblar un gallimarsot.

No uneu als toros, ni vistes,
deturruros, que 'a millor
mostrar instincis de ovellets,
que no de carnícers llops.
Pugiu dels torins, hermosas,
de eix horrible cercle, abunt
los bons sentiments i ambotan
tot contemplant lo ferós

de aquella furtze inhumana
que reponga a la valú.
¡qué acon a veure, mesquines?
¡qué pot allí donar goig
a las ñimes que tinguen
caritat y compassió?
Entre tales bequicias deliris
y cruelets y furor,
contra sers que son del home
llura criats y amicxs millors,
¡solz desitjós de feria brava
fa sentir en loch odiós!
¡Mor un home? es poca cosa,
gno muren dos? ja, no es molt,
si sou tres, la festa es bona,
si son mes, molt mes millor;
y los animals que aspiran
en mitj dels mes grans dolores,
en comples de donar pena
tan sola causa u irritio.
¡Y això complen? això alegra?
¡y poden mirar això
ab tull aixent las que xiscian
y llansen abundant plores,
Quan perdren algun canari
ó un gosset se fa mort del brum?
Y eixes son las qu' es delectan
y venhen sens emoció,
que aquells homes que persinen
com los gentils gladiadors,
son cristians y germanos nostres
si be per un pesich d' or,
venhen sa vida al copricho
de un publich facinerós
y que son pareys y esposos
y tenen mares y amors
que restan inconsolables
ab sa desastrada mort?....
Donas, si s' vostre conciencia
això acui un instant sola
y sopte y esgarribades,
no llenzen glasses y flors
dins six cercles de barbarie
y paganes tradicions,
teniu l' ànima mes freda
y mes crua que Neron.
Donas baixeu de eixa gredas

que son de ma patria afoni,
perquè en elles fins a' hi manya
la dignitat dels verds.

Dones, torneu a ser dones,
no vulgueu ser *esprits forts*,
que per be de la família
y per nostra bona sort,
es forta nostra daquessa
y gran la important missió,
que tenim de suavisarne
les rousas inclinacions
del home, sempre apertantlo
de ser un tigre rabios.

Això dones nos pertoca
y no com les de la cort
fumar llargues *tagarninas*,
travessar en los *Sports*,
patinar com barbuis Russos,
ni com Inglesi veuror rom.

Dones, torneu a ser dones,
no vulguesen ser *esprits forts*,
que per be de la familia
y ventura de tothom,
ni de los torins las portas
logren tancarne de cop,
gran servy faceu a Espanya
ab aplauso enter del mon.

M.ª JOSEPHINA MASSANÉS.

Octubre de 1873.

COL-LOQUIS
DE LA INSIGNE
CIUTAT DE TORTOSA
PER CRISTOFOL DESPUIG

FINS ARE INEDITS

120m

Aquesta obra d'un esperit catalanesch y
històrich y lingüistich, se ven en las llibreries
gues, Puig y Massaner, al preu de 12 rals.

La publicació s' es feta en magnifics pàgs.
edició elzeveriana.

Biblioteca de Catalunya

1880

Reg. 348. 879

Sig. 833.1

Col

LA RENAIXENSA

REVISTA CATALANA

■ Aquesta publicació mensual, entusiasta per totas las coses de Catalunya, està destinada á despertar en totas sas manifestacions lo sentiment de pàtria.

LA RENAIXENSA, que vé á ser l' organ del moviment catalanista conta ab la asidua col·laboració de tots los escriptors catalans.

Se publica en cuadres de 80 planas al preu de 10 rals trimestre.

Se suscriu en la Administració, Portaferrisa, 18, baixos, Barcelona.

IMPRENTA

LA RENAIXENSA

PORAFERRISA 18, INTERIOR

Aquest establiment, que conta ab abundants caràcters comuns y elzevirians pera la impressió de obres econòmicas y de luxe en totas llengüas y que té una secció especial pera la impressió de tota classe de documents comercials, executa ab promptitud y perfecció tots los travalls que se li encarregan.

Especialitat en periódichs y revistas.

Horas de despaig: de 9 á 12 del matí y de 3 á 6 de la tarde.